Lieta Nr. C71174018 C–0073–21/1

S P R I E D U M S

Latvijas Republikas vārdā

Cēsīs 2021. gada 19. februārī

Vidzemes rajona tiesa
tiesnese A. Bērziņa
ar tiesas sēdes sekretāri L. Balceri
piedaloties prasītāju /pers. A/ (/pers. A/) un /pers. B/ pārstāvim zvērinātam advokātam A. Bitānam,
atbildētājas AS /Nosaukums A/ pārstāvim zvērinātam advokātam R. Moram,
atbildētājas /pers. C/ pārstāvim zvērinātam advokātam E. Atlācim, advokāta palīdzei Agnesei Kaucei,
atbildētājas /pers. D/ pārstāvim zvērinātam advokātam A. Margevičam un
atbildētāju SIA /Nosaukums B/ un /pers. E/ pārstāvim zvērinātam advokātam
D. Zacmanim

atklātā tiesas sēdē izskatīja civillietu–/pers. A/ (/pers. A/) un /pers. B/ prasībā pret SIA /Nosaukums B/, AS /Nosaukums A/, /pers. C/, /pers. E/ un /pers. D/ par atbildētāju prettiesisku rīcību, kas izraisīja smagas sekas – prasītāja tuvinieka nāvi un atlīdzības par morālo kaitējumu un uzturnaudas piedziņu.

A p r a k s t o š ā d a ļ a

Vidzemes rajona tiesā 2018. gada 14. maijā ierosināta civillieta – /pers. A/ (turpmāk tekstā – prasītājs) prasībā pret SIA /Nosaukums B/, AS /Nosaukums A/, /pers. C/, /pers. E/ un /pers. D/ (turpmāk tekstā – atbildētāji) par atbildētāju prettiesisku rīcību, kas izraisīja smagas sekas – prasītāja tuvinieka nāvi un atlīdzības par morālo kaitējumu piedziņu.

/pers. A/ prasībā norādīts – 2015. gada 10. janvārī mira prasītāja meita /pers. F/. Uz nāves brīdi /pers. F/ bija 30 grūtniecības nedēļā, perinatālais grūtniecības laiks, ar pirmā tipa cukura diabēta riska faktoru (turpmāk – notikums). Uzskatāms, ka šobrīd ir savākts pietiekams faktu kopums, kas tiks izklāstīts turpmāk prasības pieteikumā un kas izslēdz saprātīgas šaubas par to, ka /pers. F/ nāvē vainojamas AS „/Nosaukums A/ ginekoloģe /pers. C/, SIA /Nosaukums B/ endokrinoloģe /pers. E/ un SIA /Nosaukums B/ medmāsa /pers. D/. Visas trīs pieminētās personas ir uzskatāmas par ārstniecības personām saskaņā ar Ārstniecības likumu. Minētais notikums notika, jo iepriekš norādītās fiziskās un juridiskās personas pielaida nolaidību jeb bezdarbību tiesiskā izpratnē. Līdz ar to notikuma saturs ir cieši saistīts ar atbildētāju bezdarbību tiesiskā izpratnē, proti, cilvēks nebūtu gājis bojā, ja atbildētāju bezdarbība nebūtu tam iemesls jeb *causa*- a) cēlonis, iemesls kādam notikumam; b) motīvs, pamats kādai rīcībai; c) tiesisks pamats.

Prasītā norādīts, ka attiecībā uz prasītāju notikuma sekas ir sekojošas: /pers. A/ notikumā zaudēja savu meitu un secīgi arī nedzimušu mazbērnu, līdz ar to prasītājs ir cietis notikumā (turpmāk – notikuma sekas).

Minētais notikums un tā notikuma sekas uzskatāms par prasītāja tiesību aizskārumu jeb personu subjektīvo tiesību nepamatotu samazinājumu, jo ar šo tiesību aizskārumu tiek izjauktas tās tiesiskās attiecības un tas tiesiskais stāvoklis, kas pastāvēja pirms tiesību aizskāruma nodarīšanas. Līdz ar to, nepamatoti aizskarot kādas personas subjektīvās tiesības vai likumīgās intereses, cietušajam tiek nodarīta netaisnība *(iniuria*).

Prasītājs norādījis, ka jāuzsver, ka „prettiesiska darbība *iniuria* (netaisnība, pārestība, kāda tiesību aizskaršana) ir visāda veida tiesību pārkāpumi, kas nodara citai personai kādu mantisku zaudējumu, tajā skaitā morālo kaitējumu, kas novērtējams kā atlīdzināms kaitējums tiesiskā izpratnē.

Termina „morālais kaitējums" vēsturiskā attīstība un attiecināmība uz notikumu un notikuma sekām

Prasībā paskaidrots, ka sakarā būtiski arī uzsvērt, ka latīņu valodas termins „*injuria*" tiek lietots tā oriģinālajā un tiešajā nozīmē – nepareizs (*in jus* –„likumam pretējs)". Tātad ar „*injuria*" saprot likumpārkāpumu, kā vienu no delikta saistību pamatiem. Romiešu tiesībās „*injuria*" nozīmē prettiesisku darbību pret personu.

Latīņu valodas termina „aizstājējs" mūsdienās ir termins „injury" (ievainojums), kas ir sinonīms kaitējumam. Secīgi „injury" mūsdienās ir: personas legālo tiesību, kam likumā ir paredzēta aizsardzība, pārkāpums; tāds, kas ir nepareizs vai netaisnīgs (netaisnība) un nodarītais ļaunums vai kaitējums".

Konkrētās lietas ietvaros, it īpaši kontekstā ar notikumu un notikuma sekām, ir būtiski uzsvērt termina „*Personal injury*" nozīmi. Minētais termins „*Personal injury*" (delikta tiesībās) mūsdienās ir „nolaidīgas rīcības rezultātā jebkurš kaitējums, kas nodarīts personai, kā lauzts kauls, griezums, rēta; ķermeņa ievainojums. Tātad morālais kaitējums ir personisko nemantisko tiesību aizskārums jeb nemantisks kaitējums –netaisnība personas nemateriālajām vērtībām, kuru eksistenci sabiedrība vispārīgi atzīst, piemēram, dzīvībai, veselībai, godam, cieņai, reputācijai un tā tālāk. Līdz ar to konstatējams, ka šī prasība pareizi ir celta par atbildētāju rīcības (bezdarbības) rezultātā nodarītu personisku (nemantisku) kaitējumu Prasītājam, kam likumā šādiem gadījumiem ir paredzēta tiesiska aizsardzība.

Prasītājs raksturojis prettiesisko rīcību norādot, ka saistību tiesības, kuru izcelšanās pamats (*causa efficiens*) ir neatļauta, prettiesiska darbība (delikts), citiem vārdiem – delikts kā akts, kas darbojas pretēji tiesību mērķiem un būtiski uzsvērt, ka „juridiskai personai piemīt arī deliktspēja", tādēļ prettiesiskās rīcības raksturojums prasības ietvarā attiecināms uz juridiskās personas kompetences robežām. Arī profesors Vasilijs Sinaiskis

norādījis, ka „sabiedrības uzbūve var būt [..] vēl komplicētāka, kad tiesībiespējas saistās ar mantiskām vienībām (iestādēm), kurās cilvēki kā tādi kļūst ne par tiesību subjektiem, bet ir tikai mantiskas vienības priekšstāvji jeb viņas orgāni (orgānu teorija). Pēdējā teorija norāda uz to, ka mantiskas vienības atbild par savu orgānu deliktiem, kas nav pielaižams [..]". Tā kā aizskārums (*laesio* – lat. val.) ir „pārkāpuma, t. i, neatļautas darbības, rezultāts – kaitīgās sekas", prasītājs sniedz norādes par atbildētāju prettiesisko rīcību, proti, notikumu un notikuma seku iestāšanos izraisīja kāds vai vairāki savstarpēji saistīti faktiskie apstākļi, kas vienozīmīgi un nepārprotami liecina par prettiesisku atbildētāju bezdarbību:

Attiecībā par ginekoloģi /pers. C/ uzskatāms, ka viņa ir nolaidīgi pildījusi savu profesionālo pienākumu vai arī to nemaz nav pildījusi, un viņas rupjas neuzmanības dēļ iestājās /pers. F/ nāve. Proti, 2015. gada 9. jūnija Veselības inspekcijas lēmumā Nr. 3867/296/5-1 ir nepārprotami konstatēts, ka ginekoloģe /pers. C/, aprūpējot augsta riska grūtnieci ar cukura diabētu, nenodrošināja sadarbību ar ārstu endokrinologu, neveica pasākumus, lai noteiktu cukura līmeni asinīs un, ņemot vērā izmaiņas atkārtotās urīna analīzēs, grūtniece netika nosūtīta veselības stāvokļa izvērtēšanai uz VSIA „Paula Stradiņa Klīniskās universitātes slimnīcu". Visas pieminētās darbības veido Ārstniecības likuma 37. panta pirmās daļas pārkāpumu.

Analoģiski secinājumi izdarīti arī Veselības inspekcijas lēmumā Nr. 1.3-2/71845/82), kas datēts ar 2015. gada 13. novembri un Veselības inspekcijas atzinumā Nr. 35492/2850/4.2-17, kas datēts ar 2017. gada 23. janvāri, īpaši prasītājs vēlas akcentēt Veselības inspekcijas atzinumu Nr. 35492/2850/4.2-17, jo tas ir atzinums par izmaksām no ārstniecības riska fonda par labu prasītāja mazmeitai /pers. B/, kura ir mirušās /pers. F/ meita.

Saskaņā ar Pacienta tiesību likuma 17. panta 4. punktu izmaksas tiek veiktas par pacienta veselībai un dzīvībai nodarīto kaitējumu. No šīm paustajām atziņām ir nepārprotami skaidrs, ka, nozīmējot /pers. F/ visu nepieciešamo diagnostiku un ārstēšanu, vienozīmīgi būtu izdevies izvairīties no traģiskajām sekām, kas iestājās, jo /pers. F/ pildīja visus ginekoloģes /pers. C/ norādījumus, bija pilnīga /pers. F/ līdzestība viņas veselības aprūpē. No /pers. F/ grūtnieces individuālās kartes ir redzama regularitāte, kā tika apmeklēts ginekologs, visas veiktās manipulācijas, sagādātie dokumenti. Nekādi ieraksti, kas norādītu uz līdzestības trūkumiem no /pers. F/ puses, grūtnieces individuālajā kartē nav konstatējami.

Bez Veselības inspekcijas lēmumā Nr. 3867/296/5-1 konstatētā, ka ginekoloģes /pers. C/ dokumentos nav atrodams rakstisks pieprasījums par dokumentiem no ģimenes ārsta un endokrinologa, jāatzīmē, ka ginekologs /pers. C/ ir nolaidīgi attiekusies arī pret /pers. F/atnestā endokrinologa slēdzienu, jo tas acīmredzami nebija adresēts ginekologam, bet tikai ģimenes ārstam, tātad nesaturēja un/vai varēja nesaturēt visas ginekologam nepieciešamās ziņas. Nekādas papildus prasības ginekoloģe /pers. C/ /pers. F/neizvirzīja, nekādas citas darbības šajā sakarā neveica, jo medicīniskajos dokumentos par to ierakstu nav.

Nozīmējot /pers. F/ veikt analīzes, ginekoloģe /pers. C/ nolaidīgi nelūdza pārbaudīt cukura līmeni, lai arī zināja, ka /pers. F/ slimo ar cukura diabētu. No ginekoloģes /pers. C/ sniegtajiem paskaidrojumiem Veselības inspekcijai ir saprotams, ka pati /pers. F/ to nav vēlējusies, motivējot ar to, ka šādas analīzes pie endokrinologa ir bezmaksas, tomēr ginekologa /pers. C/ sastādītajos medicīnas dokumentos šāds fakts nav fiksēts, likumā paredzētajā kārtībā nav saņemts rakstisks /pers. F/ atteikums, nav rakstiski izteikts brīdinājums, skaidrojums par sekām, ja /pers. F/ nepildīs ārsta norādījumus.

Acīmredzami, ka /pers. F/ pildīja savus pienākumus attiecībā pret ginekoloģi /pers. C/, kā to paredz Pacientu tiesību likuma 15. pants, bet ginekoloģe pārkāpa Pacienta tiesību likuma 5. pantā 2. punktā un 4. punktā garantētās pacienta tiesības. Iepazīstoties ar ginekologa /pers. C/ sastādītajiem medicīnas dokumentiem, ir nepārprotami skaidrs, ka viņa /pers. F/ faktiski „pavadīja" kā parastu grūtnieci bez riska faktoriem. Minētais pamatojams ar to, ka /pers. F/Individuālajā grūtniecības kartē nav 2014. gada 30. septembra analīzu rezultāti, pieļaujams, ka tādi ir bijuši, bet vēlāk iznīcināti, jo uz nosūtījuma nav bijusi atzīme par esošiem riska faktoriem. Esot šādai atzīmei laboratorija arī taisītu attiecīgas analīzes un rezultāts arī neapšaubāmi būtu citādāks.

Prasītāja viedoklis ir pamatojams ar to, ka ginekoloģe /pers. C/ izmantoja 2014. gada 11. decembra USG analīzes, ko izdarījusi daktere Zīle, bet šie USG pētījumi pieder pavisam citam cilvēkam – /pers. G/ (lai arī visi dati ir pārsvītroti, laboti, bet nav dakteres Zīles paraksts par labojumiem), jo šajā medicīnas dokumentā nav norādīts riska faktors pirmā tipa cukura diabēts. Šāda ginekoloģes /pers. C/ rīcība ir pretrunā ar 2006. gada 25. jūlija MK noteikumiem Nr. 611. Pieļaujams, ka USG analīzes varētu arī speciāli tikt samainītas, lai slēptu apstākli, ka patiesās USG analīzes uzrādīja tiešas briesmas /pers. F/ un gaidāma bērna dzīvībai. Uzskatāms, ka Veselības inspekcijas lēmumos un atzinumā paustais pilnībā pierāda cēlonisko sakaru starp ginekoloģes /pers. C/ bezdarbību vai nolaidību un sekām, proti, /pers. F/ nāvi.

Prasītājam zināms, ka kriminālprocesa izmeklēšanas gaitā tika nozīmēta komisijas atkārtota tiesu medicīniskā ekspertīze, kura ir sniegusi ekspertu atzinumu Nr. 34-K (ekspertīzes pabeigšanas datums 2016.gada 3.augusts). Tāpat jāuzsver, ka dokumentāli ir apstiprināts, ka pēdējās urīna analīzes signalizēja par ārkārtīgi nopietnām veselības problēmām (ketonvielu daudzums pieļaujamo normu pārsniedz 30 reizes), kuras apdraudēja /pers. F/ veselību un dzīvību, kā arī gaidāmā bērna dzīvību, bet ginekoloģe /pers. C/ nekādi uz to nereaģēja. /pers. F/ konstatētais nāves cēlonis, autopsijā konstatētais ir tiešā sakarā ar rādītājiem, kuri bija netipiski, anormāli pēdējās urīna analīzēs.

Attiecībā uz ārstniecības personām /pers. E/ un /pers. D/ uzskatāms, ka viņu darbībās ir saskatāmas ārstniecības personu profesionālo pienākumu nepildīšana vai nolaidīga to pildīšana, kas šo personu neuzmanības dēļ izraisīja /pers. F/ nāvi. Prasītājs uzskata, ka attiecībā uz /pers. E/ un /pers. D/, izslēdzot saprātīgas šaubas, ir objektīvi noskaidrots, ka /pers. F/ 2014. gada 30. septembrī saņēmusi mutiski norādījumu no ginekoloģes /pers. C/ iesniegt izziņu no endokrinologa. 2014. gada 7. oktobrī /pers. F/ nosūtīja īsziņu SIA /Nosaukums B/ medmāsai /pers. D/ uz viņas privāto mobilā tālruņa Nr. /numurs/, ka vēlas pierakstīties uz vizīti pie dakteres /pers. E/. Uz minēto īsziņu tika saņemta atbilde, ka līdz gada beigām nav vietu, lai zvana (/pers. D/ zināja, ka šāda saziņas forma nav iespējama, ņemot vērā faktu, ka /pers. F/ bija vājdzirdīga) decembra beigās, kad tiks veidota rinda uz jauno gadu. Atbilde pienāca no medmāsas /pers. D/ privātā mobilā tālruņa numura. Šāda komunikācijas forma bija parasta un vienīgā iespējamā, jo /pers. F/ bija dzirdes 3. grupas invalīde, vājdzirdīga, kas bija fiksēts arī uz viņas ambulatorās slimnieka medicīniskās kartes SIA /Nosaukums B/, kā arī turpat bija fiksēts saziņas veids „rakstīt uz (norādīts tālruņa numurs)". Turpinot saziņu augstāk norādītā veidā,/pers. F/tajā pašā dienā uzrakstīja /pers. D/, ka viņai nepieciešams slēdziens no dakteres /pers. E/, kurš vajadzīgs viņas ārstei, kā arī jautāja par 30 minūšu vizītes iespēju pie ārsta novembra mēnesī. Uz šo /pers. F/ saņēma atbildi, ka pēc slēdziena ģimenes ārstam, kaut arī pati /pers. F/ netika uzsvērusi, ka tieši ģimenes ārstam, varēs ienākt, vēlāk tiks uzrakstīts, kad slēdziens tiks sagatavots. Par vizītes iespējamību novembrī /pers. D/ nemaz neatbildēja. 2014. gada 9. oktobrī /pers. F/ precizēja /pers. D/, ka slēdziens nepieciešams arī ginekologam, nepieciešami divi slēdzieni ginekologam un ģimenes ārstam. Tāpat /pers. F/ uzrakstīja, ka nepieciešama recepte zālēm „Lantus" un šļircēm, lūdzot paziņot tuvākajā laikā, kad viss tiks sagatavots. Uz šo savu īsziņu /pers. F/ atbildi saņēma 2014. gada 10. oktobrī plkst. 13.06. Atbildēja medmāsa /pers. D/, kura norādīja, ka pēc receptēm un izraksta var ierasties 2014. gada 13. oktobrī. Uz šo medmāsa /pers. D/ īsziņu /pers. F/atbildēja 2014. gada 10. oktobrī plkst. 15.44 uzrakstot „labi". No šīs sarakstes nepārprotami ir skaidrs, ka slēdziens, kurš nepieciešams /pers. F/, tiks sagatavots 2014. gada 10. oktobrī bez viņas klātbūtnes, ka 2014. gada 10. oktobrī /pers. F/ ierasties SIA /Nosaukums B/ nemaz nevarēja, jo tikai tās dienas plkst. 15.44 apstiprinoši atbildēja uz medmāsas /pers. D/ īsziņu, ka receptes un izrakstu var saņemt 2014. gada 13. oktobrī plkst. 16.30. Visa šī sarakste ir iegūta no /pers. F/ telefonaparāta, kurš tika nodots arī izmeklēšanas rīcībā, tāpat šī sarakste apstiprinās ar Tele2 sarunu analīzi klientam /pers. F/, kura arī tika iesniegta izmeklēšanai. Augstāk izklāstītā sarakste pierāda, ka /pers. F/ ambulatorā slimnieka medicīniskā karte sadaļā par ierakstu „ārsta apskate 2014. gada 10. oktobrī" satur tekstuālo viltojumu, proti, nekāda vizīte šajā dienā nenotika, attiecīgi ieraksts daļā par sūdzību neesamību un dienasgrāmatas neesamību klāt vizītes laikā ir rupjš viltojums, tāpat viltojums ir arī norāde par analīzu nenodošanu un oftamologa konsultāciju. /pers. F/, neesot uz pieņemšanu 2014. gada 10. oktobrī, rupjš viltojums ir arī viss teksts, kas norādīts ailītēs: „Nozīmējumi" un „Izmeklēšana". Papildus jau izklāstītajiem argumentiem,

ka 2014. gada 10. oktobrī nenotika /pers. F/vizīte pie endokrinologa /pers. E/, uz to norāda arī ārstniecības personu /pers. E/ un /pers. D/ sniegtie paskaidrojumi Veselības inspekcijai, abas minētās personas norāda, ka /pers. F/ ir atgriezusies ārstu praksē pēc aptiekas apmeklējuma, kas noticis tajā pašā dienā, kad receptes tika izņemtas un vēlējusies, lai tiktu sagatavota teststrēmeļu recepte ar 100% atlaidi kā grūtniecei. Šajā sakarā Veselības inspekcija ir konstatējusi, ka recepšu „atprečošana" ir notikusi 2014. gada 13. oktobrī, un tas sasaucas ar /pers. F/ un /pers. D/ saraksti īsziņu formā. Šie fakti tieši norāda, ka ieraksts /pers. F/ ambulatorajā slimnieka medicīniskā kartē, kas izdarīts ar roku kā papildus ieraksts pie vizītes 2014. gada 10. oktobra arī ir viltojums, jo nav ticis izdarīts konkrētā datumā, izdarīts ne agrāk kā 2014. gada 13. oktobrī, bet, visticamāk, vēl vēlāk, jau pēc /pers. F/ nāves, lai sagatavotu attaisnojumu savām, /pers. E/ un /pers. D/, iespējams, noziedzīgām darbībām (bezdarbībai). Attiecībā par ierakstu, kurš nav veikts datorrakstā, bet papildināts kā ar roku rakstīts teksts, jānorāda, ka tas satur norādes uz to, ka /pers. D/ nemaz nebija informējusi /pers. E/, ka /pers. F/ nepieciešams izraksts ginekologam, jo tur figurē norāde nākotnes formā, ka /pers. F/ gatavojas stāties uzskaitē kā grūtniece, bet patiesībā ir zināms, ka uzskaitē /pers. F/ bija jau no 2014. gada 19. septembra. No izdarītā ieraksta nemaz nav saprotams, kā šāda informācija nonāca /pers. E/ rīcībā, jo gan /pers. E/, gan /pers. D/ paskaidrojumos Veselības inspekcijai norāda, ka komunikācija ar /pers. F/ notikusi rakstveidā, ambulatorai slimnieka medicīniskai kartei šāda sarakste nav pievienota. Šādas sarakstes neesamība tikai apliecina to, ka teksts, kas papildināts ar roku pie 2014. gada 10. oktobra vizītes, ir tekstuāls viltojums, ka norādes uz piedāvājumu pierakstīties atkārtotai vizītei ir viltojums. Arī pacientes atteikums nav ticis fiksēts medicīnas dokumentos. Par piedāvāto atkārtoto vizīti jānorāda, ka /pers. F/ īsziņā /pers. D/ bija jautājusi par 30 minūtēm novembra mēnesī, ko /pers. D/ ignorējusi, būtu dīvaini atteikties no iespējas, ko pirms tam pati ir lūgusi. To citu starpā apstiprina arī vēlākā sarakste ar /pers. D/ jau 2014. gada decembra mēnesī, kad /pers. F/ vēlas sarunāt vizīti pie endokrinologa /pers. E/, bet saņem atbildi, ka tas ir iespējams tikai par maksu līdz jaunajam 2015. gadam. Uzskatāms, ka pie šādas situācijas /pers. E/ un /pers. D/ ir nolaidīgi pildījušas (nav pildījušas) savus kā ārstniecības personu pienākumus, papildus arī viltojot dokumentus. Nepārprotami ir skaidrs, ka /pers. E/, sagatavojot izrakstu /pers. F/, nav runājusi ar viņu, nav apskatījusi viņu un nav apskatījusi arī dienasgrāmatu, slēdzienā norādītos datus par insulīna devām, rekomendācijām ir brīvi izvēlējusies pēc sava ieskata, nav vadījusies pēc objektīvās situācijas. /pers. F/ kopš 2003. gada konstatētais pirmā tipa cukura diabēts ar sliktu metabola kompensāciju jau sākotnēji paaugstina komplikācijas riskus iestājoties grūtniecībai, kas noteikti prasīja aprēķināt insulīna vienības, vadoties tieši saistībā ar grūtniecību, kas netika izdarīts.

Pat pieļaujot, ka /pers. E/ par /pers. F/ grūtniecību ir uzzinājusi pēc izraksta sastādīšanas, nav patiesībā saprotams, kas bija par iemeslu tam, lai nekoriģētu šo izrakstu atbilstoši faktiskai situācijai. Pat pieļaujot, ka endokrinologs /pers. E/ 2014. gada 13. oktobrī uzzina par /pers. F/grūtniecību, nav saprotams, kāpēc medicīnas dokumentos neparādās ieraksts par cukura kontroles regularitātes maiņu, tas grūtniecības laikā ir darāms daudz biežāk, 6-8 reizes dienā iepriekšējo 4 reižu vietā. Tāpat jānorāda, ka „it kā /pers. F/ tiek mudināta nodot analīzes saistībā ar iespējamo grūtniecību", bet nav saprotams, vai tiek sagatavots speciāls norīkojums analīzēm saistībā ar grūtniecību. Par to nekādu ziņu medicīniskajos dokumentos nav. Vienīgais loģiskais skaidrojums tam ir ārstniecības personu pienākumu nepildīšana vai nolaidīga pildīšana, kas noveda pie /pers. F/ un viņas bērna nāves.

Prasītājs norādījis, ka netika nodrošināta personu pamattiesību ievērošana, kas noveda līdz traģiskām sekām, netika nodrošināta krietna saimnieka rūpība un/vai labas ticības principa ievērošana, kas noveda līdz traģiskām sekām.

Prasītājs norāda, ka prasības pieteikumā kopumā norādītās darbības/bezdarbības (nolaidība) attiecināmas uz /pers. F/ dzīvības apdraudējumu.

Prasītājs īpaši vēlas uzsvērt, ka prasības pieteikumā norādīto morālo kaitējumu ir radījis gan notikums šī prasības pieteikuma izpratnē un šī notikuma sekas – komplekss neveikto pasākumu kopums, ko ar savu rīcību (bezdarbību tiesiskā izpratnē) pieļāvuši atbildētāji.

Prasībā norādīts, ka minēto tēzi, ka prasību iespējams celt par bezdarbību un nolaidību tiesiskā izpratnē, apstiprina tiesību doktrīna, proti, „pretlikumīgu darbu pamatnoteikums ir tas, ka 1) viņš vienmēr ir vai nu aktīvs, vai pasīvs darbs un 2) viņš vienmēr pārkāpj vai nu objektīvas, vai subjektīvas tiesības; 3) uz pretlikumīga darba priekšnoteikumu attiecas zināma vaina vai nodoms, vai nolaidība".

Tā kā notikuma rezultātā gāja bojā /pers. F/, tad vēl precīzāk par deliktatbildību cilvēka nāves gadījumā ir norādījis autoritatīvais tiesību zinātnieks profesors Kārls Erdmans: „Ja atbildētāja vainas dēļ sekoja cietušā nāve, nav vairs nozīmes, tā bija rīcības (darbības) vai nolaidības dēļ". Vēl precīzāku secinājumu, ka nāves gadījumā, lai konstatētu atbildētāja vainu, nav nozīmes, vai kaitējums radies darbību dēļ vai nolaidības (bezdarbības) rezultātā, izdarījis autoritatīvais Krievijas tiesību zinātnieks Igors Tjutrjumovs, proti, „ar darbību juridiskā nozīmē saprot kā pozitīvu darbību, tā arī negatīvu darbību vai bezdarbību, vai nolaidību. Ar nolaidību tiek saprasta tādas darbības neveikšana, kuras izpildīšana ir obligāta likuma vai varas rīkojuma dēļ, kā arī apsolītās darbības vai tādas rīcības, kura ir pašsaprotami gaidāma, nepildīšana".

Arī profesors Vladimirs Bukovskis, komentējot Baltijas Vietējo Civillikuma kopojuma 3284. pantu, ir norādījis, ka „rīcība šeit jāsaprot tās parastajā nozīmē, ietverot sevī nodarījumus kā pozitīvu [rīcību], gan arī kā negatīvu [rīcību], t.i., nolaidību". To pašu norāda arī profesors Vasilijs Sinaiskis: „Darbība [..], no vienas puses, ir ierastā darbības izpratne, [..], bet, no otras puses, ar šo jēdzienu plašākā nozīmē saprotama arī bezdarbība". Tātad jau Baltijas Vietējo Civillikumu kopojumā tika pieļauta prasība par bezdarbību jeb nolaidību, kā tas ir arī šajā lietā. Līdz ar to šāda prasības konstrukcija nav nekas neparasts un līdz šim nebijis vai nepieļaujams.

Prasītājs papildus jāuzsver, ka līdzīgas konstrukcijas lietas jau ir tikušas iztiesātas Latvijas Republikas tiesu praksē. Tā, piemēram, tā saucamajā Ilzes Jaunalksnes telefonsarunu lietā, kas ir bijusi viena no līdz šim skaļākajām morālā kaitējuma lietām Latvijā, prasība tika celta nevis par to, ka prettiesīgi tika noklausītas sarunas un nopludināti šo sarunu ieraksti, bet gan par to, ka netika nodrošināts privātās dzīves noslēpums – tātad par bezdarbības faktu. Tāpat, arī lietā SKC-8/2013 Veldas Porietes prasībā pret Latvijas Republiku par morālā kaitējuma atlīdzinājumu saistībā ar dēla bojāeju (tā saucamā izpletņlēcēju lieta) prasība tika celta par to, ka Latvijas Republikas aizsardzības ministrija un Nacionālie bruņotie spēki nenodrošināja drošus mācību apstākļus. Abas minētās lietas ir izskatītas ar prasītājiem pozitīvu rezultātu.

Prasītājs norāda uz morālā kaitējuma piedziņas priekšnoteikumiem:

Pēc vispārīgā principa morālā kaitējuma lietās „atbildībai par kaitējumu ir tie paši priekšnoteikumi, kādi tie ir atbildībai par līguma nepildīšanu vai nepienācīgu pildīšanu, vai, precīzāk, civiltiesiskajai atbildībai vispār. Tie ir: (1) prettiesiska rīcība, (2) kaitējuma esamība, un (3) cēloniskais sakars starp prettiesisko rīcību un kaitējumu".

Pēc vispārīgā principa prasītājam būtu jāpierāda šie trīs atbildības priekšnoteikumi. Konkrētajā lietā vērā ir jāņem īpašas atrunas, kas prasītāju atsvabina no pierādīšanas pienākuma.

Kopsavelkot prasības pieteikumā turpmāk izklāstītos argumentus par pierādīšanas pienākuma sadali, jānorāda prasība celta par nolaidības fakta konstatēšanu atbildētāju rīcībā, tātad nolaidību kā negatīvu faktu nevar pierādīt, vienlaikus pierādīt var to, ka nolaidība nav bijusi un nolaidības neesamību (jeb to, ka viss izdarīts pareizi, tiesiski un pienācīgi) var pierādīt atbildētāji.

Kopsavelkot prasībā turpmāk izklāstītos argumentus par kaitējuma un tā apmēra pierādīšanu, jānorāda – 1) prasībā izteikti argumenti, ka kaitējums šajā lietā ir prezumējams un tamdēļ prasītājs ir atsvabināts no kaitējuma kā atbildības iestāšanās priekšnoteikuma pierādīšanas; 2) kaitējuma apmēru morālā kaitējuma lietās nepierāda, bet par to var dot tikai norādes, kāds varētu būt nosakāmais kaitējuma apmērs.

Attiecībā uz šo atbildības iestāšanās priekšnoteikumu jānorāda, ka gadījumā, ja nebūtu notikusi atbildētāju nolaidība, nebūtu iestājušās

traģiskās sekas, kas tādējādi arī ir cēloniskā sakarā ar /pers. F/ nāvi. Proti, /pers. E/ un /pers. D/ rīcības rezultātā ginekoloģe /pers. C/ saņēma nekorektu informāciju, kas viņai varēja radīt pārliecību, ka situācija saistībā ar /pers. F/ saslimšanu, ko uzrauga endokrinologs /pers. E/, tiek kontrolēta un koriģēta atbilstoši konkrētai situācijai – grūtniecībai. Šāda ginekoloģes /pers. C/ pārliecība noveda pie tā, ka netika sastādīts korekts grūtniecības plāns, netika sastādīts /pers. F/ individuālais grūtniecības plāns, ņemot vērā riska faktoru pirmā tipa cukura diabēts un attiecīgi netika ievēroti un tika pārkāpti 2006. gada 25. jūlija MK noteikumi Nr. 611. To, ka ginekoloģe /pers. C/ paļāvās uz endokrinologu, viņa apliecina savos paskaidrojumos Veselības inspekcijai, proti, esot piedāvājusi /pers. F/ nodot analīzes – glikolizēto hemoglobulīnu, bet /pers. F/ neesot gribējusi to darīt par maksu, pie endokrinologa nozīmējuma tās esot bezmaksas analīzes. Tas esot bijis 2014. gada 22. septembrī. Jāatzīmē, ka 2014. gada 4. novembrī, saņemot izrakstu no endokrinologa, kurš nemaz nebija adresēts ginekologam, /pers. C/ nolaidīgi nekonstatē, ka par šādām analīzēm nekas izrakstā nav minēts, nepiedāvā šādas analīzes veikt atkārtoti, nefiksē atteikumu, ja tāds ir bijis, medicīnas kartē likumā noteiktā kārtībā, neizskaidro pacientei atteikuma iespējamās sekas.

/pers. E/, nesniedzot korektu informāciju ginekologam /pers. C/ ar savu bezdarbību vai nolaidību veicināja, ka ginekoloģe /pers. C/ pretēji 2006. gada 25. jūlija MK noteikumiem Nr. 611 „Dzemdību palīdzības nodrošināšanas kārtība" 1. pielikuma 2. punkta normai nenosūtīja /pers. F/ uz VSIA „Paula Stradiņa Klīniskās universitātes slimnīcu" Perinatālās aprūpes centru grūtniecības patoloģijas diagnostikai, padziļinātai risku izpētei, izvērtēšanai un ārstēšanai. Ar savām nolaidīgām darbībām vai bezdarbību /pers. C/, /pers. E/ (abas ārstes nolaidīgi nekādi savstarpēji nesadarbojās, kaut arī Ārstniecības likums un Pacientu tiesību likums to viņām uzliek par pienākumu) un /pers. D/ pieļāva, ka netiek novērsts apdraudējums /pers. F/ veselībai un dzīvībai, kas arī bija par pamatu viņas nāvei. Urīna analīzēs konstatētās ketonvielas, to koncentrācija, kurai jau bija jāvieš ginekologa šaubas par turpmāko grūtniecības saglabāšanu, jo pastāv viedoklis, ka šāds ketonvielu daudzums paredzami noved pie bērna nāves pirms piedzimšanas. Tāpat arī citi rādītāji skaidri norādīja uz iespējamo hipoglikēmiju, ketoacidozi, preeklapsiju, norādīja uz slikti kompensētu cukura diabētu, kas izraisīja ketoacidozi vai eklampsiju un /pers. F/ nāvi. To, cita starpā, ļoti bieži uzsver eksperti ekspertu slēdzienā Nr. 34-k.

Prasītājs norādījis, ka tādējādi, pēc vispārīgā principa „cēloņsakarības (kauzualitāte) starp darbību un tās seku rašanos tiek noteikta pēc formulas canditio – sine – qua – non (apstākļi, bez kuriem nebūtu). Pēc šīs formulas jebkurš iemesls tiek uzskatīts par rezultāta cēloni, ja tas tā saistīts ar rezultātu, ka šāda cēloņa neesamības gadījumā nebūtu iespējams arī pats rezultāts". Minētā tēze ir jātulko pēc juridiska, nevis tehniska raksturlieluma, kas nozīmē, ka nozīmē, ka „cēloņsakarība ir adekvāta arī tad, ja darbība var izraisīt konkrēto rezultātu vispār (kopumā)". Mūsdienās darbību atzīst par adekvāti cēloņsakarīgu attiecībā pret sekām tādā gadījumā, ka šai darbībai ir tāda nozīme, ka, ja tā nenotiktu, tad acīmredzami nebūtu iespējams arī esošais rezultāts (sekas). Eksistē vienots viedoklis, ka adekvātās cēloņsakarības gadījumā tiek runāts realitātē nevis par problēmas – seku saikni, bet par vērtējošu rezultāta un darbības sastatīšanu". No minētā izriet pienākums izvērtēt to, kādas juridiski (ne tehniski) novērtējamas darbības nedrīkstēja pielaist kopumā, lai neiestātos attiecīgās negatīvās sekas. Citiem vārdiem, tas nozīmē, ka „sastatīt sekas ar [...] tiešu darbību ir neatbilstoši. Darbība, kura tikai netieši pārkāpi tiesiskā labuma principu (ekvivalenti un cēloņsakarīgi, arī ir nelikumīga (nelikumiska) [...], ja konkrētā persona vienlaikus pārkāpi arī savu pienākumu pilsoniskajā apritē (saskarsmē) (Verkehrspflicht). Ar šo jēdzienu saprot arī konkrēto situāciju konkretizējošus pienākumus nepakļaut citus briesmām (bīstamai situācijai), ja vien tas nav nenovēršams".

Tādējādi pienākums pilsoniskajā apritē (saskarsmē) ir interešu novērtēšanas (samērošanas) rezultāts. Šajā gadījumā ņem vērā kritēriju virkni, kas nozīmē, ka „tiek pieņemts, ka interešu samērošanai jānotiek, salīdzinot risku un mērķa apjomu, kas nepieciešami, lai mērķi sasniegtu [...]".

Būtībā minētais izriet arī no profesora K. Torgāna paustajām idejām, kurš norāda, ka Latvijas Civillikumā nav ietverts arī regulējums par kaitējuma attālinātību un kaitējuma paredzamību, proti, cik ciešā cēloniskā sakarā jābūt neatļautai darbībai un kaitējumam, lai to varētu uzskatīt par juridiski pietiekamu atbildības noteikšanai. Šaubas ir par to, vai pareizi uzlikt atbildību par kaitējumu, kuru ir izraisījis konkrētais pārkāpums, bet tas izrādās tikai sākotnējais impulss garai notikumu ķēdei, kas noved pie kaitējuma. Šādās situācijās jāņem vērā arī jaunu cēloņu intervence, proti, sākotnējam cēlonim notikumu gaitā var pievienoties citi cēloņi, jo „kaitējums var būt rezultāts (neskaitāmu) notikumu virknei, izrietošai vienai no otras vai kas pievienojas pie sākotnējiem notikumiem".

Atbildētāju nolaidīgā rīcība ir atzīstama par neatbilstošu savstarpējo interešu samērošanas jautājumam. Līdz ar to par cēlonisko sakaru izskatāmajā lietā ir atzīstama

Atbildētāju rīcības (bezdarbības, nolaidības) virkne, kur vairākas darbības (bezdarbība)

izriet viena no otras, kas rezultējās personas veselības un dzīvības interešu aizskārumā un secīgi noveda līdz traģiskajām sekām. Tieši atbildētāju bezdarbība, neizvērtējot visus riskus, kas norādīti prasības pieteikumā iepriekš, izraisīja notikumu un notikuma sekas.

Prasītājs norādījis sekojošu tiesisko regulējumu, kas raksturo atbildētāju prettiesisko rīcību:

Iepriekš minētās darbības atzīstamas par rupju neuzmanību Civillikuma (turpmāk – CL) 1645. panta izpratnē. Tā minētajā tiesību normā noteikts, ka neuzmanība ir rupja, ja kāds rīkojas augstākā mērā vieglprātīgi un nevērīgi, vai mazāk rūpējas par viņam uzticētām svešām lietām un darīšanām nekā par savām paša, vai arī uzsāk tādu darbību, kuras kaitīgums un bīstamība nevarēja un nedrīkstēja palikt viņam nezināmi. Zaudējumu atlīdzības un citu civiltiesisku seku ziņā rupja neuzmanība pilnīgi pielīdzināma ļaunam nolūkam. Konkrētajā lietā ir pamats secināt, ka atbildētāji rīkojās augstākā mērā vieglprātīgi attiecībā uz personas veselības un dzīvības jautājumiem, īpaši ņemot vērā, ka paciente bija grūtniece ar diabētu un vājdzirdīga. Pie attiecīgās tiesību normas komentāra norādīts, ka augstākā mērā vieglprātība un nevērīga rīcība konstatējama pēc pretnostatījuma vieglas neuzmanības raksturojumam. No šī viedokļa rupju neuzmanību var konstatēt tad, ja tiesību aizskārējs ne tikai nav izrādījis krietna un rūpīga saimnieka rūpību un čaklību un tātad nav veicis apstākļiem parasti atbilstošus pasākumus, lai nerastos tiesību pārkāpums, bet nav vispār neko darījis vai veicis tikai dažus nebūtiskus, formālus pasākumus, lai pārkāpums nenotiktu, vai, kaut arī nevēlēdamies negatīvas sekas, tomēr ignorējis drošības pasākumus.

Tiesību doktrīnā arī atzīts, ka neuzmanība var izpausties gan kā pozitīvs fakts (aktīva rīcība), gan kā negatīvs fakts jeb nolaidība (culpa in non faciendo). Turklāt CL 1645. panta izpratnē negatīvo seku paredzamība vērtējama vispārējas iespējamības līmenī. Tas nozīmē, ka nav nepieciešams konstatēt, ka nepārprotami būtu bijusi griba izdarīt tiesību aizskārumu, tieši pretēji – ir pietiekami, ja konstatē nepieciešamo piesardzības pasākumu neesamību, lai sauktu personu pie atbildības par sekām darbības vai nolaidības dēļ. No tā izdarāms secinājums, ka izskatāmajā lietā vispārējas iespējamības līmenī varēja konstatēt iespējamo cilvēka dzīvības apdraudējumu.

Līdz ar to konkrētajā lietā piemērojams arī CL 1641. pants, kurā noteikts, ka ar ļaunu nolūku jāsaprot katrs tīšs kaitējums. Profesors Vladimirs Bukovskis norāda, ka ļauna nolūka (dolus) regulējums ir piemērojams ne tikai tad, ja persona apzināti vēlējās kaitīgo seku iestāšanos, bet arī tad, ja personai bijusi vēlme nonākt pie cita rezultāta (ar nekaitīgām sekām), bet persona apzinājās (tātad arī varēja apzināties) notikušā kaitīgā rezultāta iespējamību.. Sinaiskis V. Norādījis, ka „faktiski CL 1645. un 1641. pants konkrētās lietas kontekstā ir būtisks, vērtējot gan morālā kaitējuma atlīdzības apmēru, gan arī izvērtējot atbildētāju vainojamību, tātad prettiesisko rīcību. Minētais atbilst tiesību doktrīnas atziņai, ka, piemēram, „krimināltiesībām ir īpatnējs princips – rēķināšanās ar tiesību pārkāpēja psīchisko stāvokli, kurpretim cīviltiesībās taisni paaugstina atbildību par neuzmanību". Tādējādi ļauns nolūks un rupja neuzmanība viennozīmīgi pati par sevi jau ir uzskatāma par prettiesisku rīcību civiltiesiskā izpratnē, tādēļ, esot šādiem pierādījumiem lietā, ir pamats atzīt, ka prasītājs prasību ir pierādījis, pat ja uz viņu pilnībā gultos pierādīšanas pienākums, kaut gan konkrētajā lietā pierādīšanas pienākuma sadale būtībā ir pārnesta uz atbildētājiem.

Jāpiebilst arī tas, ka doktrīnā savulaik ir ticis norādīts, ka „ļauns nolūks un neuzmanība („*culpa*" šaurā nozīmē, „*negligentia*") [..] paši par

sevi, ne viens, ne otrs, nav uzskatāmi par vainas pakāpēm, bet vienīgi, uz ko arī norāda CL 1640. p. teksts, par faktoriem, kas noteic vainas pakāpes", kas nozīmē, ka izskatāmajā lietā minētais ir būtisks, izvērtējot atbildētāju atbildības pakāpes un līdz ar to tostarp arī pierādīšanas pienākuma sadali.

Prasītājs norādījis, ka likuma regulējums, kas pieprasa pierādīt morālo kaitējumu, ir neveiksmīgs un neatbilstošs taisnīgam tiesas procesam.

Latvijas Republikas Augstākās tiesas tiesu prakses apkopojuma „Morālā kaitējuma atlīdzināšana civillietās" ir noteikts, ka norādi par morālā kaitējuma (tātad fizisku vai garīgu ciešanu) pierādīšanu nevar uzskatīt par veiksmīgu.

Prasītājs norāda uz deliktatbildību kā īpašu tiesību institūtu pierādīšanas pienākumu sadalē.

Kā atzīts tiesību doktrīnā, ne vienmēr prasības pieteikumam var pievienot dokumentus, kas apstiprina apstākļus, ar kuriem prasījums pamatots, jo atsevišķos gadījumos nav un nevar būt dokumentu, kas apliecina, piemēram, ka saistība nav izpildīta. Tādēļ jo svarīgāk ir pierādīt, ka tāda saistība ir radusies, un prasīt no atbildētāja pierādījumus par tās izpildi. Minēto būtībā apliecina arī profesors Kalvis Torgāns, neilgi pēc tā saucamās Zolitūdes traģēdijas publicējot rakstu, kurā cita starpā atzīst, ka „deliktu tiesībās [..] svarīgi ir noskaidrot nevis grūti definējamo vainu, bet gan izvērtēt atbildētāja uzrādītos attaisnojumus". Citiem vārdiem, morālā kaitējuma lietās prasītāja pienākums visu pirms faktiski ir dot norādes, kas liecina par atbildētāju saistību ar notikumu un tā izraisītajām sekām, kā arī pierādīt to, ka atbildētāju sniegtie attaisnojumi nav derīgi to atbrīvošanai no civiltiesiskās atbildības. Tātad arī tādos sarežģītos jautājumos, kā vērtējumā par pierādīšanas pienākuma sadali, jo, kā teicis Aristotelis, „taisnība ir pareizais vidus ceļš starp netaisnības darīšanu un netaisnības ciešanu". Vēl vairāk, tiesību doktrīnā norādīts, ka deliktatbildības gadījumā „kopējs pamats šīm saistībām ir patiesība, taisnība, t. i., civiltiesiskās sabiedrības ētisko un tiesisko uzskatu saskaņa ar cilvēkiem vajadzīgo uzvešanos".

Deliktatbildības gadījumā ārpuslīgumiskais pārkāpums (jau romiešu tiesībās delikts, kā tiesībām neatbilstošs akts, bija *obligatio*, kas nozīmē uzņemties atbildību). Prasītājam tiek nodarīts negaidīti bez iepriekšējas pušu vienošanās, un prasītājam nav bijusi iespēja veikt zināmus priekšdarbus (t. sk., pierādījumu savākšanu), lai aizsargātu savas intereses kaitējuma nodarīšanas gadījumā. Cietušo prasītāju nemaz neinteresē, vai kaitējums ir nodarīts ar vainu vai bez tās, šis zaudējums ir jāatlīdzina, jo tas ir reāli pastāvošs, tāpat viņus neinteresē tas, ka kaitējuma nedarītājs vēlas atbrīvoties no atbildības tikai tāpēc, ka pierādīt kaitējuma nodarītajā vainu cietušajam ir ļoti grūti. Civiltiesībām ir raksturīga atbildība kā par vainu, tā arī bez vainas, piemēram, atbildība par paaugstinātas bīstamības avota nodarītu kaitējumu. Līdz ar to ir tikai taisnīgi, ka pierādīšanas pienākums tiek pārnests uz atbildētājiem. Turklāt tiesību doktrīnā, skaidrojot civilprocesā reglamentēto pierādīšanas pienākuma jautājumu, norādīts, ka „tiesai nav aizliegts piemērot arī prezumpcijas un pat arī t.s. faktiskās prezumpcijas". Minētais doktrinālais arguments pamatots arī ar tiesu praksi. Faktiskās prezumpcijas piemērošana nozīmē to, ka „tiesnesis no pierādītiem faktiem uz dzīves piedzīvojumu pamata slēdz par tādu faktu esamību, kuri pēc civilprocesa likumiem vēl nebūtu uzskatāmi par pierādītiem".

Vienlaikus prasītājs pievieno prasības pieteikumam rakstveida pierādījumus, kas pierāda atbildētāju prettiesisku rīcību jeb bezdarbību tiesiskā izpratnē. Attiecībā par prasības pieteikumam pievienotajiem pierādījumiem Prasītājs detalizēti sniegs paskaidrojumus tiesas procesa laikā tiesas sēdē mutvārdos un, ja tas būs nepieciešams, arī rakstveidā.

Prasītājs norādījis, ka personas nāves gadījumā morālais kaitējums ir prezumējams. Jānorāda uz to, ka neatzīstot morālā kaitējuma atlīdzināšanas pienākumu, likumdevējs ir izvirzījis uzdevumu konstatēt morālā kaitējuma esamību, tātad arī fizisku vai garīgu ciešanu fakta konstatēšanu. Tas prasītājam un pēc tam tiesai rada grūti izpildāmu uzdevumu, jo pārsvarā izmantojami netieši pierādījumi, turklāt nepietiek ar prettiesiskās rīcības fakta atkārtošanu. Būtībā konkrētajā gadījumā jautājums ir par to, vai morālais kaitējums ir pierādāms vai prezumējams. Latvijas Republikas Augstākās tiesas tiesu prakses apkopojumā „Morālā kaitējuma atlīdzināšana civillietās" ir noteikts, ka par vispārzināmu ir atzīstams fakts, ka bērna nāve vecākiem rada neizmērojamas morālas ciešanas un naudas izteiksmē nenovērtējamu kaitējumu". Tā kā konkrētajā gadījumā bojā gāja prasītāja radinieks, uzskatāms, ka arī šeit piemērojama prezumpcija, kas norāda uz to, ka prasītājam ir nodarītas morālas ciešanas, kas rada tiesības uz morālā kaitējuma atlīdzību.

Notikums un notikuma sekas liecina, ka atbildētāji ir pieļāvuši rupju nolaidību jeb bezdarbību tiesiskā izpratnē, kas radījusi smagas sekas attiecībā pret prasītāju – tuvinieka nāvi. Par smagajām sekām atbildētājiem ir pienācīgi jāatbild, turklāt šī civiltiesiskā atbildība (deliktatbildība) rodas nevis no pušu vienošanās, bet gan paša kaitējuma nodarīšanas fakta.

Prasītājs norādījis, ka atbildētājiem jāpierāda sava nevainīguma esamība, jo šajā gadījumā prasītājam nav jāpierāda atbildētāju vaina, bet gluži pretēji – CL 112. p., 1617. p., 1657. p., 1660. p. u. c. uzliek pusei Atbildētājiem pienākumu pierādīt sava nevainīguma esamību un atbildības gadījumā par paaugstinātas bīstamības avota nodarīto kaitējumu prasība vēl tiek paaugstināta, tas nozīmē, ka jāpierāda paša cietušā prasītāja vaina (nodoma vai rupjas neuzmanības formā) (CL 2347. p. otrā daļa).

Minētais būtībā atbilst arī tiesu praksei, kur noteikts, ka prasītājam ir jāpierāda tuvinieka bojāejas apstākļi, savukārt tiesai, konstatējot civiltiesiskās atbildības priekšnoteikumus, jāsniedz vērtējums, vai konstatētie apstākļi cietušajam radījuši garīgas ciešanas.. Prasītājs īpaši vēlas uzsvērt, ka morālā kaitējuma lietās prasītājam ir uzlikts pienākums dot norādes par apstākļiem, kādos radies morālais kaitējums un kas uz to norāda, taču civiltiesiskās atbildības priekšnoteikumus ir jākonstatē tiesai, nevis tie ir jāiesniedz prasītājam. Konkrētajā lietā prasītājs ir devis norādes par apstākļiem, kādos tam ir radīts kaitējums. Tādējādi no minētā arī izriet loģisks secinājums, ka morālā kaitējuma lietās jautājumā par civiltiesiskās atbildības priekšnoteikumiem nozīmīga loma ir tieši atbildētāju rīcībai, tam iesniedzot pierādījumus, ka atbildētāji savus pienākumus ir izpildījuši, līdz ar to pierādot savu pienākumu izpildi, kas izslēdz atbildības iestāšanos šajā lietā.

Prasības aktīvā un pasīvā pamata pierādīšanas pienākuma sadale, ja celta prasība par bezdarbību tiesiskā izpratnē jeb negatīvu faktu:

Minētais secinājums saskan arī ar tiesību doktrīnu, jo, tā kā morālais kaitējums ir personas ciešanas, tad tās attiecīgi nav jāpierāda ar Civilprocesa likumā paredzētajiem pierādīšanas līdzekļiem, jo pie zināmiem apstākļiem morālais kaitējums tiek prezumēts un attiecīgi morālā kaitējuma tiesiskais pamats tiek uzskatīts par pierādītu, ja ir pierādīts personas tiesību un tiesisko interešu aizskārums. Tādējādi prasības fakti var būt divējādas dabas: tie sastāv no aktīva vai pasīva prasības pamatojuma un var būt pozitīvi vai negatīvi. Arī senators F. Konrādi ir norādījis, ka prasītājam ir jāpierāda prasības aktīvais un pasīvais pamats, taču pasīvais pamats tam ir jāpierāda tikai tajos gadījumos, kad šie traucējumi izpaužas atbildētāja aktīvajā darbībā, bet, ja tā izpaužas atbildētāja bezdarbībā, tad pasīvais pamats jāpierāda atbildētājam, kuram ari vieglāk pierādīt sava aktīvā pienākuma izpildīšanu nekā prasītājam, kuram būtu jāpierāda negatīvs fakts. Savukārt attiecībā uz prasības aktīvā pamata pierādīšanu profesors V. Bukovskis ir norādījis, ka „prasības aktīvo pamatu, t. i., prasītāja tiesības uz [..] atlīdzību, prasītājam parasti nenākas pierādīt tamdēļ, ka pašā tiesību aizskaršanas notikumā jau ietilpst pieņēmums, ka prasītājam ir tiesības uz [..] atlīdzību: ja prasītājam šādu tiesību nebūtu, tad nebūtu arī tiesību aizskārums".

Ievērojot šādu skaidrojumu un iepriekšminētās tiesību literatūrā paustās atziņas, uzskatāms, ka prasītājam pierādīšanas pienākums rodas tikai tajā gadījumā, ja morālais kaitējums ir nodarīts ar atbildētāju aktīvu rīcību – citos gadījumos prasītājam ir jādod tiesai tikai norādes uz to, ka atbildētāji nav pienācīgi pildījuši savus pienākumus. Tāpēc konkrētajā gadījumā prasītājam ir jādod tikai norādes uz to, ka notikuma sekas ir iestājušas acīmredzamas nolaidības jeb bezdarbības tiesiskā izpratnē rezultātā.

Šīm norādēm jeb apgalvojumiem jāliecina par tiešu sakarību ar pienākuma neizpildes (bezdarbības) fakta pastāvēšanu. Ievērojot civilprocesā pastāvošo principu *negative non probandus*, kas guvis apstiprinājumu judikatūrā un tiesību zinātnē, konkrētajā gadījumā prasītājam pierādīšanas pienākums neizpaužas tā tradicionālā izpratnē, kas noteikts Civilprocesa likuma 93. pantā un, kas vispārīgi prasītājam uzliek pienākumu tā apgalvotā apstākļa pastāvēšanu pierādīt ar Civilprocesa likumā noteiktajiem pierādīšanas līdzekļiem. Princips negative non probandus pierādīšanas nastu konkrētajā gadījumā pārnes uz atbildētājiem, kuriem arī ir jāsniedz tiesai pierādījumi Civilprocesa likumā noteikto pierādīšanas līdzekļu formā, kas

apliecinātu to pienākumu pilnīgu izpildi. Būtībā šajā gadījumā var runāt par noteiktu prezumpciju, kuru atbildētāji var atspēkot, bet līdz atspēkojuma izdarīšanai tā atbrīvo no pierādīšanas pienākuma (pierādījumu iesniegšanas) prasītāju, kura labā prezumpcija pastāv. Negatīva fakta pierādīšanas pienākuma uzlikšana prasītājam ir nesamērīga un pārkāpi tiesību principu *negative non probandus* (negatīvais nav jāpierāda). Faktiski pierādīšanas pienākuma sadali pamato pati prasības būtība – prasītājs apgalvo, ka atbildētāji ir bijuši nolaidīgi (nav izdarījuši vajadzīgo, lai nodrošinātu cilvēku veselību un dzīvību), ko nav iespējams pierādīt, jo tas, kas nav izdarīts, ir negatīvs fakts. Tātad atbildētājiem ir jāpierāda, ka tie ir rīkojušie rūpīgi – jāpierāda tas, kas ir izdarīts (izdarījis visu vajadzīgo, lai nodrošinātu cilvēku drošību). Minēto tēzi par pierādīšanas pienākumu sadali apstiprina arī slavenais Krievijas tiesību zinātnieks Igors Tjutrjumovs, civilprocesa, kas tolaik tika piemērots arī Latvijas teritorijā, komentāros norādot, ka „pusei nav pienākums pierādīt negatīvus faktus, jo pozitīvu faktu esamība ir apstiprināma ar pierādījumiem, taču negatīvu faktu apstiprināšana ar pierādījumiem nav iespējama". Turklāt arī jau romiešu tiesībās bija izstrādāts princips, ka negatīvos faktus nevar pierādīt.

Jāuzsver arī, ka izskatāmajā lietā apvienoti gan atzīšanas, gan kondemnācijas prasības elementi, jo prasītājs līdz tiesu atzīt atbildētāju vainojamību notikumā, kas izraisījuši prasītāja tuvinieka nāvi, tādā veidā nodarījuši viņiem ciešanas – šeit redzams atzīšanas prasības elements; taču prasībā lūgts arī piedzīt no atbildētājiem konkrētas naudas summas morālā kaitējuma atlīdzināšanas nolūkā, kas ir mantiska rakstura prasības elements, tātad, būtu izpildāms piespiedu izpildīšanas procedūrā, secīgi – kondemnācijas prasības elements.

Minēto tēzi apstiprina tiesību doktrīna: „Atzīšanas prasības prasa, un atzīšanas spriedumi satur sevī tikai konstatējumu (Feststellung) par juridisko attiecību [..] Sprieduma saturs [šādas prasībās] iziet uz atzīšanu un skan parasti: atzīt...". Savukārt „kondemnācijas prasību gadījumā tiesai jāapstiprina par labu prasītājam tiesības esamība uz izpildi no atbildētāja puses un „*implicite*" attiecīgs atbildētāja pienākums".

Tādējādi kondemnācijas prasībās izšķir prasības aktīvo pamatu (prasītāja tiesības, kas aizskartas) un pasīvo pamatu (atbildētāja pārkāpumu). Tas nozīmē, ka piespriešanas prasībās (*actiones cum condemnatione*) tiesai tiek lūgts uzlikt par pienākumu atbildētājam kaut ko darīt (piemēram, samaksāt parādu, atlīdzināt zaudējumus vai morālo kaitējumu u.tml.). Kondemnācijas prasībai, kad tā ar tiesas spriedumu tiek apmierināta, ir jābūt izpildāmai tieši, t.i., izteiktai naudas summā, ko atbildētājam ir pienākums samaksāt, un tiesas lēmumam var piemērot piespiedu izpildīšanas procedūru. Savukārt atzīšanas prasībās (*actiones sine condemnatione*) tiesai tiek lūgts atzīt juridisku faktu, piemēram, atzīt līgumu par spēkā neesošu kopš tā atzīšanas brīža vai atzīt personas īpašuma tiesības uz lietu, vai, kā izskatāmajā lietā, atzīt prettiesiskas rīcības faktu.

Prasība atzīt kādas personas bezdarbību par prettiesisku (jeb citiem vārdiem - noliegt, ka atbildētāji visu ir izdarījuši tiesiski) sauc par negatīvu atzīšanas prasību. Līdz ar to šajā sakarā jāuzsver, ka „negatīvas atzīšanas prasības pretinieks (atbildētājs) ir spiests pierādīt savas it kā esošās tiesiskās pretenzijas un viņam tātad jāuzņemas *onus probandi* (pierādīšanas pienākums), kamēr prasītājam jāpierāda tikai sava likumīgā interese". Konkrētajā gadījumā tātad atbildētāji ir spiesti pierādīt savu likumisko interesi uz tiesas konstatējumu, ka tie rīkojušies tiesiski, bet prasītājam ir jāpierāda sava likumiskā interese, proti, šajā lietā tiesības uz morālā kaitējuma atlīdzinājumu. Tiesības uz morālā kaitējuma atlīdzinājumu savukārt konkrētās lietas ietvaros prasītājam nenākas pierādīt, jo tās ir prezumējamas, ņemot vērā lietas faktiskos apstākļus. Attiecībā uz negatīvām atzīšanas prasībām tiesību doktrīnā arī norādīts, ka „juridiskas attiecības izcelšanās faktus arvien pierāda tas, kas no materiāltiesiskā viedokļa ir „uzbrucējs", t. i., negatīvās atzīšanas prasībās – atbildētājs [..] (V. M. Gordons, pēc Tjutrumova citējums, 22. Ipp., 64. tēze)". Vēl precīzāk minēto tēzi ir atspoguļojis profesors Vladimirs Gordons, norādot, ka „negatīvās prasībās persona, kas uzstājas kā atbildētājs, par tādu uzskatāma tikai procesuālā nozīmē, materiālo civilo tiesību ziņā attiecībā pret prasītāju viņam pieder agresīva [uzbrūkoša] loma". Tas nozīmē, ka pierādīšanas pienākums (tā sadale) atkarīga „visupirms no tās nozīmes, kāds izriet no puses prasījumā ietvertā pierādāmā fakta". Tas nozīmē, ka izskatāmajā lietā pierādāmais fakts ir negatīvs (nolaidība, bezdarbība), no kura arī izriet apgrieztās pierādīšanas pienākums, jo nolaidības atspēkošana ir atbildētāju, nevis prasītāja uzdevums. Minētais pilnībā saskan ar vēsturisku Latvijas Augstākās tiesas Senāta tiesu praksi, proti, senators F. Konrādi, atsaucoties uz konkrētu tiesu prakses piemēru, norāda, ka „atbildētājas aizrādījums uz nepareizu *onus probandi* sadalīšanu starp partiem nepelna ievērību aiz tā iemesla, ka prasību lietās par juridisku attiecību nepastāvēšanu uz atbildētāju pāriet *onus probandi* par prasītāja apstrīdētās juridiskās attiecības pastāvēšanu Civilprocesa nolikums. 1932.gada izdevums (27/803)". Minētais secinājums ir atbilstošs izskatāmajai lietai, jo, izvirzot prasībā pārmetumu par darbību neveikšanu (nolaidību), *onus probandi* pāriet uz procesuālo oponentu, kam jāpierāda darbības veikšana (nolaidības nepielaišana).

Prasītājs norāda, ka jāuzsver, ka spēkā esošā Civilprocesa likuma regulējums jau pats par sevi neaizliedz vienlaikus vienas prasības ietvaros celt gan atzīšanas prasību, gan kondemnācijas prasību, jo mūsdienu tiesu praksē, piemērojot tiesību normas, atzīšanas un kondemnācijas prasības elementi nereti nemaz nav nošķirami, tāpēc lielākoties jautājumam par atzīšanas un kondemnācijas prasībām mūsdienās ir tīri teorētisks raksturs. Minēto pamato šāds arguments – tā kā CL konkrēti noteic, ka, piemēram, zaudējumi vai kaitējums katram ir jāatlīdzina (CL 1635. un 1775. pants), tad no šiem likuma pantiem izriet noteikums atzīt zaudējumu vai kaitējuma esamību. Vienlaikus saskaņā ar CL nav pieļaujams, ka notikumā vainojamās personas neatlīdzina ar savu darbību vai bezdarbību nodarītos zaudējumus (kaitējumu). No tā izriet, ka mūsdienu civilprocesā atzīšanas prasība saplūst ar piespriešanas prasību, jo nav iespējams atzīt vainu, vainojamajai personai neuzliekot par pienākumu atlīdzināt radušos zaudējumus (morālo kaitējumu). Papildus pie visa šeit minētā „jāaizrāda vēl uz to, ka tiesība celt prasību par atzīšanu ir vispārīga jēdziena „tiesība uz prasību" atsevišķs veids. Tiesība uz šādu prasību ir tiesība uz prasītāja civiltiesiskā stāvokļa nodrošināšanu, pie kam šī tiesība var būt, zīmējoties uz prejudiciālu prasību, kā sagatavojuma stadija nākamajai kondemnācijas prasībai". Ņemot vērā, ka spēkā esošajā Civilprocesa likumā ieviests procesuālās ekonomijas princips, tad atsevišķu atzīšanas un kondemnācijas prasību celšana būtu uzskatāma par nesamērīgu prasītāja tiesību ierobežošanu un pat par procesuālās ekonomijas principa pārkāpumu. Līdz ar to arī konkrētā prasība ir celta, vienlaikus lūdzot atzīt gan negatīvu faktu (konstatēt neizpildītas atbildētāju darbības, kas no Onus probandi piemērošanas viedokļa lietā prasītājam nav jāpierāda), gan arī lūdzot piespriest prasījumu sadaļā norādīto naudas prasījumu.

Prasītājs norādījis uz vainojamību, stingro atbildību jeb atbildība bez vainas.

Jau vēsturiski tiesību doktrīnā tika norādīta tā jēga, kas attiecas uz pierādīšanas : pienākuma sadali situācijas, kurās būtu taisnīgi pierādīšanas pienākumu pārnest uz ^atbildētāju, proti, „dažos gadījumos kaitējuma izdarītāja vainas pierādīšana ir visai apgrūtināta (ierobežota), tādēļ likumdošana, to ņemot vērā, atbrīvo cietušo no pienākuma pierādīt kaitējuma izdarītāja vainu, bet kaitējuma izdarītājam liek pierādīt savu pilnīgu nevainīgumu". Šādu prasītaja nostāju apliecina ari pati jaunākā tiesību doktrīna attiecībā uz vainu, vainojamību, ko savā grāmatā „Līgumu un deliktu tiesību problēmas", 2013. (130. – 131. lpp.) norāda prof. Kalvis Torgāns:

„Atbildības par vainu koncepcija mūsdienu tiesībās atrodas nozīmīgas pārveidošanās procesā. Pretstatā tai ES direktīvās un Latvijas likumos svarīgu vietu ir ieguvusi stingrā atbildība, tātad koncepcija par atbildību neatkarīgi no vainojamības, „bezvainas atbildības" koncepcija. Tā piemērojama samērā šaurā tiesisko attiecību jomā – atbildībā par preču un pakalpojumu drošumu un atbildība par sevišķas bīstamības darbības radīto kaitējumu. [..] Stingrā atbildība pastāv kā statusa ziņā līdzvērtīgs atbildības modelis, tā pielietojums paplašinās, piemēram, attiecinot uz atbildību par ēku".

Prasītājs norādījis, ka ilgus gadus tiesu praksē darbojās samērā loģiska prezumpcija – ja jau noticis tiesību aizskārums, tad dabiski, ka par to vainojams tiesību aizskārējs. Viņam ir tiesības un pienākums atspēkot šādu prezumpciju, pierādot, ka viņu nevar vainot. [..] Eiropas līgumu tiesību unifikācijas dokumentos lietots apzīmējums „attaisnojumi". Līdz ar to pakāpeniski arī Latvijas civiltiesībās mainās nostādnes un formulējumi. Viena no pirmajām izmaiņu izpausmēm bija secinājums, ka CLormulējums „ciktāl par to var vainot", tātad jānošķir vaina (fault) no vainojamības (blameable, no to blame –„pārmest", „vainot", angl.) kā divi dažādi termini. Turpinājumā koncentrējot uzmanību uz vainojamības noskaidrošanu, tika atzīts, ka šim nolūkam tiek gaidīta attaisnojumu uzrādīšana".

Prasītājs norāda, ka īpaši jāuzsver, ka arī doktrīnā ir norādīts, ka, piemērojot CL 1635. pantu kontekstā ar cilvēktiesību normām, jau ir atrisināts atbildības bez vainas jautājums. Proti, par vainas institūta problemātiku būtībā pastāv tikai teorētiska rakstura, nevis praktiska rakstura disputs. Proti, „ja arī Civillikumā ir atrodams vainas institūts, tomēr arī pašreizējās cilvēktiesību normas ļauj risināt civiltiesiskās atbildības problēmas ar jauniem paņēmieniem, nemainot esošās normas. Starpība starp vainas sistēmu un bezvainas sistēmu ir nevis materiālajās tiesību normās, bet gan pieejā, kā tiesību teorijas līmenī tiek konstatēta civiltiesiskās atbildības iestāšanās konkrētai personai. Tas ļauj secināt, ka Latvijas civiltiesībās arī ir piemērojama bezvainas atbildības doktrīna, nemainot Civillikuma normu saturu. Tomēr vēlamāk, protams, būtu bezvainas sistēmas doktrīnu Civillikuma normās izteikt skaidrāk un nepārprotamāk".

Lietā kā argumentācija ir piemērojami arī Eiropas deliktiesību principi (Principles of European Tort Law), jo vispārējie tiesību principi var pastāvēt arī Eiropas Savienības sekundāro tiesību līmenī. Tie tiek atvasināti no Eiropas Savienības dalībvalstu tiesībām.

Svarīgākie tiesību pamatprincipi pieder pie Eiropas Savienības primārajām tiesībām. Šeit jāpiemin, ka kaut arī Kontinentālās Eiropas tiesību lokā tikai primārie tiesību avoti satur vispārsaistošas normas, kas adresētas visiem tiesību subjektiem, tomēr lietā vērā ir jāņem arī sekundārie tiesību avoti, kuriem ir pakārtota loma, jo „pēdējais apstāklis nebūt nemazina to nozīmi, jo, lai pieņemtu kvalitatīvu lēmumu, kā argumenti ir izmantojami gan tiesību akti, kas nesatur vispārsaistošas normas, gan judikatūra, gan tiesību zinātnes atziņas, gan citi tiesību avoti. Tāpēc sekundārajiem tiesību avotiem ir neatsverama nozīme argumentācijas procesā". Minētās tēzes pareizību apstiprina arī profesors Kalvis Torgāns, norādot, ka „Civillikumā ir vāji regulēti jautājumi par cēloņības un tiesisko seku noskaidrošanu, it sevišķi attiecībā uz vairāku cēloņu vienlaicīgu vai secīgu iedarbību. Labs palīgs to risināšanā varētu būt Eiropas deliktu tiesību principi". Tāpēc Eiropas deliktiesību principu izvērtējums kopsakarā ar pārējo prasības argumentāciju ir būtisks, lai noskaidrotu gan atbildētāju atbildības robežas, gan arī pierādījumu sadales pienākumu, gan citus būtiskus prasības elementus.

Tā, piemēram, Eiropas deliktiesību principu 1:101. paragrāfa (Art. 1:101.) pirmās daļas b. apakšpunktā ir noteikts, ka „kaitējums var tikt piedēvēts konkrēti personai, kuras „nenormāli" bīstamā darbība to ir izraisījusi" (Whose abnormally dangerous activity has caused it).

No lietas faktiskajiem apstākļiem izriet, ka ārstniecības pakalpojumi sniegti „nenormāli" bīstamā veidā, jo netika veiktas attiecīgas pārbaudes par cilvēku veselību un dzīvību. No tiesiskā viedokļa šīs darbības nevar tikt atzītas par normālām, ikdienas ierastai un saprātīgai praksei atbilstošām atbildētāju darbībām. To apliecina arī Eiropas deliktiesību principu 3:201. paragrāfs (Art. 3:201.), kur a. un b. apakšpunktos cita starpā norādīts atbildības apjoms (Scope of liability) kaitējuma izdarīšanas gadījumā, kas atbilst konkrētās lietas faktiskajiem apstākļiem. Proti, „atbildības apjoms ir atkarīgs no šādiem apstākļiem: a) kaitējuma paredzamība saprātīgam cilvēkam aktivitātes (notikuma) gaitā, ņemot vērā īpaši laika un vietas tuvumu (saikni) starp kaitējumu izraisošo notikumu un tā sekām, kā arī kaitējuma smagumu attiecībā pret ierastām šāda notikuma sekām, b) aizsargāto tiesību veida un vērtības".

Tāpat būtiski uzsvērt Eiropas deliktiesību principu 4:101. paragrāfu (Art. 4:101.) „Vaina" (Fault). Tā minētajā paragrāfā ir noteikts, ka „persona ir atbildīga, pamatojoties ar vainu, kas saistīta ar apzinātu vai neapzinātu darbības standartu pārkāpumu". Turpmāk Eiropas deliktiesību principu 4:102. paragrāfa (Art. 4:102.) pirmajā daļā ir izskaidroti prasītie atbildētāju darbības/rīcības standarti (Required standard of conduct), proti, „prasītie (gaidāmie) rīcības standarti ir tas, kas tiek gaidīts no saprātīgas personas konkrētajos apstākļos, un ir atkarīgi no tā, kāda ir aizsargāto tiesību būtība un nozīme, rīcības (darbības) bīstamības pakāpe, par rīcību atbildīgā cilvēka pieredze, kaitējuma paredzamība, notikumā iesaistīto pušu saikne (saistība) un to raksturs, tāpat arī drošības pasākumu esamība un to būtība, kā arī alternatīvas iespējas".

Konkrētajā gadījumā īpaši jāuzsver, ka, izvērtējot atbildētāju atbildību, jāņem vērā ne tikai saprātīgi veicamie pasākumi, bet atbilstoši Eiropas deliktiesību principiem arī jāizskata jautājums, vai pastāvēja alternatīvas rīcības iespējas minēto ārstu praksē. Konkrētajā gadījumā nav šaubu, ka pastāvēja alternatīvas rīcības iespējas – bija iespēja apsekot /pers. F/, veikt visas nepieciešamās analīzes u.tml.

Tādējādi, ņemot vērā konkrētās lietas apstākļus un šeit izklāstīto juridisko argumentāciju, būtiski uzsvērt, ka Eiropas deliktiesību principi nosaka arī loģisku pierādīšanas pienākuma maiņu morālā kaitējuma lietās, ja tiek aizskartas būtiskas intereses (nav šaubu, ka gan dzīvība pati par sevi jau ir būtiska interese, gan arī veselības apdraudējums ir uzskatāms par būtisku interesi), ja darbība pati par sevi ir bijusi bīstama (nav arī šaubu, ka pacienta fiziska neapsekošana un attiecīgo analīžu neveikšana jau pats par sevi ir bīstama darbība) un, ja nav izskatītas alternatīvas rīcības iespējas. Minēto apliecina Eiropas deliktiesību principu 4:201. paragrāfs (Art. 4:201.) „Vainas pierādījuma nosacījuma izmaiņas kopumā (Reversal of the burden of proving fault in general). Tā pirmajā un otrajā daļā ir noteikts, ka „(1) prasība pierādīt vainu var būt mainīta notikuma (aktivitātes) bīstamības nopietnības gaismā (gadījumā): (2) bīstamības nopietnību (tās pakāpi) nosaka atkarībā no iespējamā kaitējuma smaguma, tāpat kā tā iespējamības, ka šāds notikums patiešām varētu notikt". Būtībā minētais atbilst arī tiesību doktrīnai. Piemēram, kaut arī pēc vispārīgā principa vēsturiski Latvijā kā atbildības priekšnoteikums pastāvēja arī vainas pierādīšanas institūts, tomēr doktrīnā (K. Erdmans. Baltijas jūras reģiona provinču privāttiesību sistēma.) izdarīta arī šāda atsauce, kas principā atbilst izskatāmās lietas faktiskajiem apstākļiem: „Ja tiesību pārkāpuma fakts pats par sevi ir noteikts, tad likums prezumē vainu un atbildētājiem ir jāpierāda tās neesamība".

Līdz ar to viss iepriekšminētais norāda uz tā saucamās „stingrās atbildības" (strict liability) jeb atbildības bez vainas iestāšanos, kas, savukārt, atbrīvo prasītāju no pierādīšanas pienākuma. Turklāt, neatkarīgi no citiem prasībā uzrādītajiem argumentiem un piemērojamām tiesību normām, atbildētāju „stingrās atbildības" priekšnosacījumi ir minēti arī Eiropas deliktiesību principu 5:101. paragrāfā (Art. 5:101.) „Nenormāli" bīstama aktivitāte (Abnormally dangerous activities). Šajā Eiropas deliktiesību principu paragrāfā cita starpā norādīts, ka"'persona, kas veic „nenormāli" bīstamu aktivitāti ir stingri atbildīga par kaitējumu, kas atbilstošs darbības riskam un tā sekām". Tāpat šeit minēts, ka „rīcība ir anormāli bīstama, ja tā rada paredzamu un loti nopietnu kaitējuma risku, pat ja to veic ar visu sagaidāmo rūpību tās menedžmentā".

Tātad, pat ja tiktu pieņemts, ka atbildētāji savus pienākumus ir veikuši ar visu sagaidāmo rūpību, pat tad tam iestātos tā saucamā stingrā atbildība jeb atbildība bez vainas. Eiropas deliktiesību principu attiecīgajā paragrāfā arī norādīts, ka „kaitējuma risks var tik uzskatīts par nozīmīgu, ja ņem vērā tā nopietnību vai kaitējuma iespējamību". Attiecībā uz konkrēto lietu kaitējuma risks ir uzskatāms par nozīmīgu, jo par to liecina iespējamais un arī notikušais nāves gadījums nepienācīgi aprūpētam pacientam, savukārt par šī kaitējuma iespējamību liecina apstāklis par veidu, kādā atbildētāji realizēja darba organizāciju.

Prasītājs norāda, ka tiesības uz dzīvību kā fundamentālas un absolūtas tiesības ir pamats prezumpcijai par nodarīto morālo kaitējumu.

Būtiski šajā sakarā arī norādīt uz tiesu praksē konstatētajām CL 1635. panta piemērošanas īpatnībām. Proti, CL 1635. panta trešās daļas otrais teikums paredz gadījumus, kad morālais kaitējums cietušām jāpierāda. Tomēr, piemērojot attiecīgo materiālo tiesību normu, Augstākās tiesas Senāts ir norādījis uz Darba likuma 29. panta astoto daļu, kas cietušām šādu pierādīšanas pienākumu neparedz un secīgi norāda uz gadījumiem, kad morālais kaitējums ir prezumējams. Pamatojums minētajam ir tāds, ka „diskriminācija ir būtisks cilvēka pamattiesību prettiesisks aizskārums, un morālais kaitējums ir šāda aizskāruma negatīvās sekas, kuru novēršanai vai mazināšanai arī tiek noteikta taisnīga un samērīga atlīdzība".

Tiesības uz veselības un dzīvības neaizskaramību neapšaubāmi ir vēl būtiskākas cilvēka pamattiesības nekā diskriminācija, tādējādi arī morālais kaitējums ir šāda aizskāruma (dzīvības atņemšanas vai veselības kaitējuma nodarīšanas) negatīvās sekas. Līdz ar to secināms, ka morālā kaitējuma lietās, kurās cietušais ceļ prasību sakarā ar nodarītu veselības kaitējumu vai personas nāvi, morālais kaitējums ir prezumējams, nevis pierādāms, jo pretēji jebkurai loģikai ir secināt, ka mazāka nodarījuma (piemēram, diskriminācijas) gadījumā pierādīšanas pienākums cietušajam atkrīt,

bet smagāka nodarījuma (veselības kaitējuma vai nāves gadījumā) cietušajam saglabājas pierādīšanas pienākums. Vienīgais, ko prasītājs šādā situācijā var pierādīt, ka noticis pats kaitējuma fakts, bet morālā kaitējuma esamību līdz ar to var tikai prezumēt. Tādēļ arī ir loģiski, ka morālā kaitējuma lietās, kas saistītas ar dzīvības zaudējumu, prasītājs sniedz norādes par apstākļiem, kuros kaitējums izdarīts, bet atbildētājs sniedz pierādījumus (uzrāda attaisnojumus), kas izslēdz tā atbildību.

Jaunākā tiesību doktrīna norāda vēl precīzāk, norādot, ka pierādīšanas pienākums cietušajam morālā kaitējuma lietās ir izvirzīts nepamatoti. Proti, „ņemot vērā, ka morālais kaitējums, kā sāpes un ciešanas, nav objektīvi pierādāms, likumdevēja pieprasījums to pierādīt citos gadījumos, kas nav minēti CL 1635. panta trešajā daļā, nevar atzīt par pamatotu. Pretstatā administratīvajā procesā likumdevējs ir pamatoti noteicis, ka cietušajam ir jānorāda personiskā kaitējuma apmērs un tas jāpamato, nevis jāpierāda morālā kaitējuma nodarīšana un tā apmērs.

Arī Eiropas deliktiesību principu 2:102. paragrāfa (Art. 2:102) pirmajā, otrajā un piektajā daļā „Aizsargātās tiesības/intereses" ir noteikts, ka cietušās personas „(1) aizsargātības pakāpe ir atkarīga no tiesību veida; jo augstāka ir tiesību vērtība, to definīcijas skaidrība un pašsaprotamība, jo augstāka (intensīvāka/plašāka) ir šo tiesību aizsardzība; (2) dzīvība, ķermeņa vai garīgā integritāte, cilvēciskā cieņa un brīvība bauda visaugstākā līmeņa aizsardzību; (5) aizsardzības pakāpi var ietekmēt arī atbildības raksturs, tāpēc intereses var baudīt daudz augstāku aizsardzību nekā apzināts kaitējums citos gadījumos". Tātad secināms, ka cilvēka dzīvības un veselības apdraudējuma gadījumā cietušais bauda visplašāko savu tiesību aizsardzību, tostarp arī attiecībā uz pierādīšanas pienākuma sadali.

Prasītājs norāda uz to, ka noziedzīgs nodarījums ir pamats atbrīvošanai no pierādīšanas pienākuma.

Turklāt konkrētajā lietā jautājumā par pierādīšanas pienākumu ir piemērojams CL 1635. panta trešā daļa, kur noteikts, ka gadījumā, „ja šā panta otrajā daļā minētā neatļautā darbība izpaudusies kā noziedzīgs nodarījums pret personas dzīvību, veselību, tikumību, dzimumneaizskaramību, brīvību, godu, cieņu vai pret ģimeni, vai nepilngadīgo, pieņemams, ka cietušajam šādas darbības rezultātā ir nodarīts morālais kaitējums". Konkrētajā lietā nepārprotami ir konstatējams, ka ir noticis noziedzīgs nodarījums. Šajā gadījumā nav pamatots arī iebildums, ka neviena persona pagaidām nav notiesāta, tādēļ CL 1635. panta trešo daļu piemērot konkrētajā lietā nevar. Šāds apgalvojums nesaskan ar attiecīgās materiālo tiesību normas jēgu, jo CL 1635. pantā nav noteikts, ka cietušā atbrīvošana no pierādīšanas pienākuma iespējama tikai tad, ja kāda persona ir notiesāta kriminālprocesā, bet šīs normas jēga ir fakta konstatējums kā tāds – ka ir noticis noziedzīgs nodarījums neatkarīgi no tā, vai kāda persona par šo nodarījumu jau ir vai vēl nav saukta pie kriminālatbildības. Salīdzinoši to iespējams izskaidrot ar piemēru – arī neatklātas slepkavības gadījumā noziedzīgs nodarījums kā fakta konstatējums pastāv, neatkarīgi no tā, vai kāda persona par slepkavību ir vai nav saukta pie kriminālatbildības kriminālprocesa ietvaros. Konkrētajā lietā nav šaubu, ka ir noticis noziedzīgs nodarījums, kam ir smagas sekas, turklāt lietā pagaidām nav pierādījumu par pretējo, ka noziedzīgs nodarījums šajā lietā nav noticis.

Arī tiesu praksē ir izskatīta lieta, kurā prasība tika celta uz CL 1635. panta pamata, tostarp prasību argumentējot ar pārnesto pierādīšanas pienākumu saistībā ar notikušu noziedzīgu nodarījumu (tā saucamā izpletņlēcēju lieta). Jāuzsver, ka minētajā lietā kriminālprocesā visas personas tika attaisnotas, taču vienlaikus tas neliedza no juridiskas personas piedzīt morālā kaitējuma atlīdzību uz prasībā norādītajiem pamatiem, ievērojot pierādīšanas pienākuma sadali, to pārnesot uz atbildētājiem.

Prasītāja uzdevums pierādījumu iesniegšanā būtu tomēr ārkārtīgi apgrūtināts un nereti kļūtu pat neiespējams, ja, savas tiesības (aktīvo pamatu) pierādot, viņam būtu jāpierāda ne tikai to esamība, bet ari izcelšanās pareizība. Ievērojot sacīto un vadoties no taisnības principa – pierādīšanas smagumu, kas gulstas uz prasītāju, lielā mērā samazina, bet dažreiz pat pārceļ uz atbildētājiem. Iepriekš minēto argumentu dēļ tā tam jābūt arī šajā gadījumā, kad pati taisnīguma ideja pieprasa noņemt pierādīšanas pienākumu no Prasītāja.

Līdz ar to arī prezumējams, ka līdz ar prasītāja tuvinieka bojāeju ir radīts morālais kaitējums, un tā iestāšanās fakts vairs nav jāpierāda, kā to apliecina gan tiesību doktrīna, un tiesu prakse. Tā, piemēram, V. Bukovskis norāda, ka jebkurā gadījumā, lai atzītu cēloņsakarību starp radīto ļaunumu un konkrēto notikumu (darbību/bezdarbību), pietiekami konstatēt, ka ļaunums nerastos, ja nebūtu konkrētā notikuma.

Prasītājs norādījis, ka tiesības celt šo prasību izriet no fundamentāla, absolūta, neatsavināma un neatņemama dabisko tiesību principa, kas uzskatāms par vispārējo tiesību principu – tiesībām uz dzīvību.

Civilprocesa likuma 5. panta pirmajā daļā noteikts, ka tiesa izspriež civillietas saskaņā ar likumiem un citiem normatīvajiem aktiem. Tāpat attiecīgās procesuālo tiesību normas piektajā daļā ir noteikts, ka gadījumā, ja nav likuma, kas regulē strīdīgo attiecību, tiesa piemēro likumu, kurš regulē līdzīgas tiesiskās attiecības, bet, ja tāda likuma nav – vadās pēc tiesību vispārējiem principiem un jēgas.

Satversmes 83. pantā ir noteikts, ka tiesneši ir neatkarīgi un vienīgi likumam padoti. Līdz ar to konkrētajā lietā būtiski konstatēt, kādi likumi vai vispārējie tiesību principi ir piemērojami, lai izspriestu lietu, un kādā veidā tie attiecināmi uz atbildētāju atbildību. Saskaņā ar Satversmes 93. pantu ikviena tiesības uz dzīvību aizsargā likums, savukārt atbilstoši Satversmes 111. pantam valsts aizsargā cilvēku veselību. Minētās tiesību normas ir piemērojama tieši un tādēļ attiecas uz atbildētājiem šajā lietā. To pamato turpmāk norādītais.

Doktrīnā minēts, ka „Latvijas Republikas Satversmes 93. pantā deklarētās tiesības uz dzīvību ir fundamentālas tiesības, vienas no augstākajām vērtībām cilvēktiesību ietvaros. Cilvēka dzīvība ir demokrātiskas sabiedrības augstākā vērtība, savukārt tiesības uz dzīvību, kas kā vienas no pirmajām ievietotas pamattiesību katalogā, ir nostiprinātas starptautiskajos dokumentos, tādējādi iegūstot īpašu statusu cilvēktiesību ietvaros un kļūstot par ius cogens normām". Vēl vairāk, „tiesības uz dzīvību ir cilvēka fundamentālas dabiskas tiesības, [..] kā dabiskas tiesības [tās] ir absolūtas, [..] neatsavināmas un neatņemamas [un kā] absolūtās tiesības tās nav pakļautas nekādiem ierobežojumiem".

Ņemot vērā, ka tiesības uz dzīvību ir absolūtas tiesības, uz konkrēto izskatāmo lietu attiecināma arī šāda doktrināra tēze: „Visas privātās tiesības, kā zināms, iedala absolūtās un relatīvās. Kamēr pēdējās ir vērstas arvien pret noteiktam personām, pirmās vēršas pret visām 3. personām, uzliekot tām par pienākumu neaizskart tiesīgās personas tiesību. Prasība no šādām absolūtām tiesībām nebūt nerodas tad, kad šīs tiesības nodibina, bet tikai tad, kad tās aizskar, t. i., tad, kad noskaidrojas tiesību aizskārējā persona, kad šis aizskārējs izdalās no visu 3. personu vidus, kas tiesības varēja aizskart. Tā, piemēram, kamēr neviens nav aizskāris manu īpašuma tiesību, man ir tikai tiesība, bet nav prasības. No citētās doktrināras tēzes izriet, ka ikvienai trešajai personai pēc vispārīgā principa ir pienākums ievērot kādas konkrētas personas absolūto tiesību, prasītāja tuvinieka tiesības uz dzīvību. Tātad šādas absolūtas tiesības respektēšana nav tikai valsts pienākums, bet tas ir arī konkrētā šīs izskatāmās lietas atbildētāju pienākums. Turklāt, „prasība ir ievērojamā mērā atkarīga no tiesības. Vispirms, prasība izriet no tiesības. Tiesība ir prasības pamats, bez kura prasība nav domājama. Tāpēc nav abstraktu prasību, bet varam runāt tikai par īpašnieka, ķīlas kreditora u. t. t. prasībām. Citiem vārdiem, katras prasības raksturu noteic tā tiesība, kas ir viņas pamatā. Līdz ar to no šīs doktrināras tēzes iespējams izdarīt secinājumu, ka konkrētās prasības pamats ir saistāms ar absolūtās tiesības – tiesības uz dzīvību – aizskārumu, ko pieļāvuši atbildētāji.

Būtiski arī uzsvērt, ka tiesības nav tikai rakstīto likumu kopums. Dabisko tiesību doktrīnas piekritēji pārstāv uzskatu, ka katrā tiesību sistēmā un valstī pastāv dabisko tiesību principi, kuri ir pārpozitīvi un veido neaizskaramu tiesību kodolu. Tādēļ tiek atzīts, ka tiesību principi ir sava veida „augstākās tiesības" – tiesiskā regulējuma „vadošās idejas". Līdz ar to secināms, ka tiesības uz dzīvību kā dabiskās tiesības ir ar pārpozitīvu raksturu un piemērojamas tieši pat tad, ja attiecīgās normas nebūtu nevienā rakstveida normatīvajā aktā. Konkrētās lietas ietvarā bojā gāja prasītāja tuvinieks, tādēļ Satversmes 93. pants lietā piemērojams kopsakarā ar Satversmes 111. pantu.

Tā kā tiesību principi ir primārs tiesību avots, tad tos var izmantot nolēmumu kā pamatojuma, tā arī argumentācijas daļā. Tiesības uz dzīvību kā fundamentālas dabiskas (lat. val. *ius naturale*), absolūtas, neatsavināmas un neatņemamas tiesības konkrētajā gadījumā ir ne tikai rakstveida norma,

kas ietverta Latvijas Republikas konstitūcijā, bet tas ir arī ne tikai lokāls, bet starptautisks tiesību princips. Līdz ar to šis tiesību princips kā primārs tiesību avots, kā jau minēts, ir piemērojams tieši un nav pat nepieciešama kāda rakstveida materiālo tiesību norma, kurā tiesību uz dzīvību aizsardzība būtu ietverta atkārtoti. Tā kā tiesai lieta jāspriež Civilprocesa likuma 5. pantā noteiktajā kārtībā, tad būtiski norādīt uz tiesību doktrīnā minēto, ka „tieši uz tiesību principu kā tiesību avotu piemērošanu norāda Satversmes 83. pants. Iztulkojot terminu „likums" kopsakarā ar Satversmes 1. pantu, secināms, ka Satversmes 83. pantā ar terminu „likums" ir apzīmēti ne tikai ārējie normatīvie akti, bet arī tiesību principi. Tāpat uz tiesību principu kā tiesību avotu piemērošanu tieši norāda Civillikuma 5. pants". Lietā nešaubīgi ir konstatējams, ka attiecīgā deliktsituācija bija vispār bīstama un radīja traģiskas sekas. Tiesības celt šo prasību izriet no starptautiskajiem tiesību aktiem, kas ir saistoši ne tikai Latvijas Republikai, bet arī jebkurai privātpersonai

Lietā ir piemērojama ari 1948. gada 10. decembra ANO Vispārējā cilvēktiesību deklarācija, kuras 3. pantā ir noteikts, ka :"katram cilvēkam ir tiesības uz dzīvību, brīvību un personas neaizskaramību". Tāpat lietā ir piemērojams Eiropas Padomes 1950. gada 4. novembra Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 2. pants, kurā ir noteikts, ka „ikviena tiesības uz dzīvību aizsargā likums". Visbeidzot lietā ir piemērojama arī 1966. gada 16. decembra Starptautiskā pakta par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām 6. panta pirmā daļa, kur noteikts, ka tiesības uz dzīvību ir katra cilvēka neatņemamas tiesības. Šīs tiesības aizsargā likums. Nevienam nedrīkst patvarīgi atņemt dzīvību. No visām šīm starptautisko tiesību normām izriet analogs tiesību princips, kāds nostiprināts arī Latvijas Republikas Satversmē, proti, tiesības uz dzīvību kā absolūtas personas tiesības, kas ir aizsargājamas un kuru pārkāpšanas gadījumā paredzēta atbildība (secīgi attiecīgais jautājums attiecināms arī uz veselībai nodarīto kaitējumu). To apliecina ari 1948. gada 10. decembra ANO Vispārējā cilvēktiesību deklarācijas 8. pants, kurā noteikts, ka katram cilvēkam ir tiesības uz efektīvu viņa tiesību atjaunošanu kompetentā nacionālā tiesā gadījumos, kad pārkāptas viņa pamattiesības, kas noteiktas konstitūcijā vai likumā. Tas pats izriet no 1950. gada 4. novembra Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 6. panta pirmās daļas, kur noteikts, ka ikvienam ir tiesības, nosakot civilo tiesību un pienākumu vai viņam izvirzītās apsūdzības kriminālietā pamatotību, uz taisnīgu un atklātu lietas savlaicīgu izskatīšanu neatkarīgā un objektīvā ar likumu noteiktā tiesā.

1950. gada 4. novembra Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 17. pantā „Tiesību ļaunprātīgas izmantošanas aizliegums" ir noteikts, ka nekas no šajā Konvencijā minētā nevar tikt iztulkots kā jebkādas valsts, grupas vai personas jebkādas tiesības iesaistīties jebkurā darbībā vai veikt jebkuru darbību, kuras mērķis ir likvidēt jebkuras no šeit minētajām tiesībām un brīvībām vai ierobežot tās lielākā mērā nekā tas noteikts šajā Konvencijā. Analogs regulējums ietverts 1966. gada 16. decembra Starptautiskā pakta par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām 5. panta pirmajā daļā, kur noteikts, ka nevienu šā pakta noteikumu nedrīkst interpretēt tādējādi, lai kādai valstij, kādai grupai vai kādai personai būtu tiesības jebkādā veidā darboties vai izdarīt jebkādas darbības, kuru mērķis ir likvidēt jebkuras šajā paktā atzītās tiesības vai brīvības vai ierobežot tās lielākā mērā, nekā paredzēts šajā paktā. No citētajām tiesību normām skaidri un nepārprotami izriet, ka tās ir saistošas ne tikai valstij kā tiesību subjektam, bet arī konkrētām personām, šajā gadījumā atbildētājiem. Turklāt īpaši jāuzsver, ka valsts pienākumu aizsargāt personas dzīvības un veselības intereses var īstenot arī caur taisnīgu tiesvedības procesu, kas, atbilstoši Civilprocesa likuma 97. pantam, paredz lietas vērtēšanu tostarp pēc taisnības un loģikas likumiem.

Šajā lietā ir piemērojama arī 1950. gada 4. novembra Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 5. panta pirmā daļa, kur noteikts, ka ikvienam ir tiesības uz brīvību un drošību. Minētais saskan ar prasības būtību, kurā atbildētājiem tiek pārmests personas tiesības uz dzīvību un veselību nenodrošināšana.

Faktiski, tiesību uz dzīvību un veselības aizskāruma gadījuma prasītajam būtu iespēja savu prasību pamatot arī ar Satversmes 1. pantu, jo demokrātiskas valsts ideja mūsdienās arvien ciešāk ir saistīta ar tiesiskas valsts ideju.

Tiesības celt šo prasību izriet no Civillikuma 1635. panta, to tulkojot kopsakarā ar Satversmes 92. pantā ietverto jēgu.

Atbilstoši Satversmes 92. panta trešajam teikumam, nepamatota tiesību aizskāruma gadījumā ikvienam ir tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu un ikviens var aizstāvēt šīs tiesības taisnīgā tiesā. Satversmes tiesa ir norādījusi: „Kā jebkura cilvēktiesību norma arī Satversmes 92. panta trešajā teikumā ietvertā tiesību norma ir piemērojama tieši un nepastarpināti. Bez tam šī norma neparedz, ka tās konkretizēšanai nepieciešams īpašs likums. Šāda likuma neesamība ir saistāma ar Satversmes 92. panta trešā teikuma tiešas piemērošanas iespēju un nevar būt iemesls atteikumam pieņemt tiesā indivīda prasību par atlīdzinājuma piedziņu". Arī tiesību literatūrā šāda atziņa ir guvusi apstiprinājumu. Proti, šī norma nosaka vispārēju valsts pienākumu nodrošināt ar tiesas starpniecību ikvienu, kura tiesības ir pārkāptas, efektīvu aizsardzību gan pret publisku, administratīvu vai privāttiesisku aizskārumu (prettiesisku darbību) Bet, ja runa ir par smagiem svarīgo pamattiesību aizskārumiem (piemēram, dzīvības apdraudējumu), tad valsts saistības pret aizskarto personu ir diezgan plašas, tai skaitā, pielietojot sankcijas pret aizskārēju, šajā gadījumā ar sankciju būtu saprotama tiesas sniegtā aizsardzība šī procesa ietvaros. Arī judikatūrā atzīts, ka dažas no Satversmē noteiktajām pamattiesībām ir tieši piemērojamas privāttiesiskās attiecībās. Piemēram, lietā, kurā darbiniece uzskatīja, ka darba devēja uzteikuma iemesls ir psiholoģiskā terora rezultāts, Augstākās tiesas Senāts atzina, ka darbinieku pret psiholoģisko teroru aizsargā [..] Satversme. Tāpat Augstākās tiesas Senāts ir uzskatījis, ka privāttiesiskās attiecībās tieši ir piemērojams Satversmes 92. panta trešais teikums.

Piemēram, arī Satversmes 96. pants ir piemērojams tiesiskajām attiecībām, kas radušās no aizskāruma, ko privātpersonai ir nodarījusi otra privātpersona. Arī Eiropas Cilvēktiesību tiesa vairākkārt ir atzinusi, ka valstij ir ne vien pienākums novērst tiesību uz dzīvību apdraudējumu, bet arī gādāt par to, lai privāto tiesību subjekta pamattiesības netiktu pārkāptas, ja pārkāpējs ir cits privāto tiesību subjekts. Pretējā gadījumā valsts pati kļūst par pamattiesību pārkāpēju. Tādējādi tiesai ir pamats izspriest morālā kaitējuma lietu un izvērtēt atbilstīga atlīdzinājuma piedziņas nepieciešamību personas nodarītā morālā kaitējuma gadījumā pat tad, ja nebūtu citas materiālo tiesību normas, kas regulētu šo jautājumu. Šādā izpratnē minētās tiesību normas ir piemērojamas tieši. To pierāda arī tiesību doktrīna, kur cita starp minēts, ka komentējamais pants ikvienam garantē tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu nepamatota tiesību aizskāruma gadījumā, tostarp nodarīta morālā kaitējuma gadījumā. Papildus, kā izriet no Latvijas Republikas Augstākās tiesas 2014. gada tiesu prakses apkopojuma „Morālā kaitējuma atlīdzināšana civillietās", ja ir konstatēts prasītāja tiesību aizskārums un, ja tā neuzskata, ka ir piemērojams CL 1635. pants, tiesai ir pienākums tieši un nepastarpināti piemērot Satversmes 92. pantu. No minētā secināms, ka likumdevēja mērķis ir kompensēt personai, kurai nodarīts kaitējums, par viņam nodarīto tiesību aizskārumu, no kura izriet fiziskas vai garīgas ciešanas, neatkarīgi no tā, vai attiecīgais regulējums ir ietverts kādā materiālo tiesību normā vai nē.

Taču konkrētajā gadījumā valsts ir radījusi arī citu materiālo tiesību normu, kas regulē strīdus situāciju. CL 1635. pants ir tā tiesību norma, kas konkretizē un papildina Satversmes 92. panta trešajā teikumā iekļautās normas kā ģenerālklauzulas saturu. Šī jēdziena saturu likumdevējs pastiprinājis, pieņemot 2006. gada 26. janvāra grozījumus Civillikuma 1635. panta otrajā daļā. CL 1635. pantā ir noteikts, ka katrs tiesību aizskārums, tas ir, katra pati par sevi neatļauta darbība, kuras rezultātā nodarīts kaitējums (arī morālais kaitējums), dod tiesību cietušajam prasīt apmierinājumu no aizskārēja, ciktāl viņu par šo darbību var vainot. Ar morālo kaitējumu jāsaprot fiziskas vai garīgas ciešanas, kas izraisītas ar neatļautas darbības rezultātā nodarītu cietušā nemantisko tiesību vai nemantisko labumu aizskārumu. Atlīdzības apmēru par morālo kaitējumu nosaka tiesa pēc sava ieskata, ņemot vērā morālā kaitējuma smagumu un sekas. Ja šā panta otrajā daļā minētā neatļautā darbība izpaudusies kā noziedzīgs nodarījums pret personas dzīvību, veselību, tikumību, dzimumneaizskaramību, brīvību, godu, cieņu vai pret ģimeni, vai nepilngadīgo, pieņemams, ka cietušajam šādas darbības rezultātā ir nodarīts morālais kaitējums. Citos gadījumos morālais kaitējums cietušajam jāpierāda. Piezīme. Darbība šeit jāsaprot plašākā nozīmē, aptverot ne vien darbību, bet arī atturēšanos no tās, tas ir, bezdarbību.

Prasītājs norāda uz tiesībām celt šo prasību civiltiesiskā kārtībā neatkarīgi no tā, vai ir/nav bijis ierosināts krimināļprocess.

Prasītājam minētās tiesības celt prasību civiltiesiskā kārtībā par morālā kaitējuma atlīdzinājumu pastāv, pat ja nav bijis ierosināts krimināļprocess un spēkā stājies tiesas spriedums, ar kuru atzīta pārkāpēja vaina noziedzīga nodarījuma izdarīšanā. Latvijas Republikas Augstākās tiesas tiesu prakses apkopojumā „Morālā kaitējuma atlīdzināšana civillietās" ir noteikts, ka, pat neesot ierosinātam attiecīgam krimināļprocesam, persona ir tiesīga celt prasību par morālā kaitējuma atlīdzību.

Tāpat jānorāda, ka viena un tā paša labuma (tiesību) aizskārums var radīt pamatu dažādu tiesību nozaru tiesisko aizsardzības līdzekļu izmantošanai. Piemēram, personas reputācijas nepamatots aizskārums, ceļot neslavu, var būt pamats krimināltiesiskai aizsardzībai saskaņā ar Krimināllikuma 157. panta otro daļu, gan arī civiltiesiskai aizsardzībai saskaņā ar CL 2352.[1] pantu.

Tiesības celt prasību civiltiesiskā kārtībā, nesagaidot rezultātu krimināļprocesa ietvaros, izriet jau no romiešu tiesībām. Romiešu tiesībās deliktu tiesības uzskatīja par cietušā privātu lietu –*delicta privata*, kādēļ arī tās ietilpst *iudidum privatum* kompetencē. Pretstats deliktam ir *crimen* – t. i., tāda neatļauta darbība, ar kuru tiek aizskartas vispārības intereses šī vārda šaurākā nozīmē. Tādā kārtā izšķirība starp civilo un krimināło pārkāpumu pastāvēja tikai pārkāpuma objektā. Civilā pārkāpumā – deliktā – tāds objekts bija zaudējuma nodarījums atsevišķai personai, atsevišķa pilsoņa personīgā labuma aizskārums. Krimināłnodarījuma objekts bija vispārības intereses, vispārības lieta – *res publica* (Sinaiskis V. Romiešu tiesību vēsture). Arī mūsdienu tiesību doktrīnā norādīts, ka starp krimināłatbildību un civiltiesisko atbildību atšķirsies atbildību mērķi, krimināłatbildības galvenais mērķis būs sodīt pārkāpēju, jo, lai gan noziedzīga nodarījuma upuris visbiežāk ir privātpersona, noziedzīgs nodarījums tiek uzskatīts par draudu valstij un visai sabiedrībai, un valstij ir interese aizsargāt ikvienu personu. Turpretī atbildības, kas izcēlusies no delikta, mērķis būs atlīdzināt zaudējumus un dod apmierinājumu no delikta cietušajam. Tādējādi krimināltiesību principi ir citādi nekā civiltiesību principi deliktu laukā.

Tas nozīmē, ka pastāv iespējamība, ka paralēli notiek gan krimināltiesiska izmeklēšana, gan civiltiesiska rakstura strīds, kā tas ir šajā gadījumā.

Tiesības celt šo prasību pret juridisko personu pastāv pat tad, ja reāli civiltiesisko pārkāpumu veic fiziska persona

Prasība tiek celta pret atbildētājiem, tajā skaitā, juridiskām personām, jo saskaņā ar tiesību zinātni un CL 1782. panta noteikumiem, lai gan reāli civiltiesisko pārkāpumu veic fiziska persona (darbinieks vai pilnvarotā persona), parasti vispirmām kārtām par to atbild juridiskā persona. Visbiežāk to skaidro kā juridiskās personas administrācijas (arī īpašnieku) vainu par darbinieku (t. sk., juridiskas personas pārvaldes institūciju) nepietiekamu uzraudzīšanu. Taču tas neizslēdz iespēju juridiskai personai celt regresa prasību pret šo fizisko personu. Minētais izriet arī no tiesu prakses, kur konstatēts, ka apstāklis, ka par noziedzīgu nodarījumu krimināļprocesā ir notiesāta fiziska persona, neizslēdz civiltiesiskās atbildības piemērošanu pret juridisku personu, tostarp par paaugstinātas bīstamības valdītāja atbildību, kas CL 2347. panta otrajā daļā paredzēta neatkarīgi no vainas konstatēšanas.

Juridiskā persona atbild arī par tādiem zaudējumiem, kas nodarīti nevis tās prettiesisku vai noziedzīgu rīkojumu rezultātā, bet gan no šīs juridiskās personas darbinieku darbībām sakarā ar šo darbinieku nepienācīgām spējām un noderību (CL 1782. pants) (*culpa in eligendo*) izpildīt viņiem uzliktos pienākumus.

Prasītājs norāda tiesai, ka šajā gadījumā ir jārunā ne tikai par šo darbinieku formālo pienākumu izpildi, bet par faktisko, saprātīgi gaidāmo viņu amatiem atbilstošo pienākumu izpildi. Šāda tiesību zinātnes un likumā ietvertā atziņa norāda uz to, ka šī lieta tiešā veidā nav saistāma ar ierosināto krimināllietu, kurā tiek izvērtēta konkrēto fizisko personu atbildība.

Faktiski prasītājam nodarīts smags kaitējums, tai skaitā garīgas ciešanas un mokas, raizes, nemiers, bēdas, skumjas, emocionāls šoks, psihiskā un garīgā stāvokļa izmaiņas, kā arī psihiskās labklājības zaudēšana. Turklāt, pamatoti ir pieņemams, ka notikušais ir konkrēts, neapstrīdams aizskārums prasītājam, tas izraisīja un turpina uzturēt ciešanas un pārdzīvojumus. Līdz ar to morālā kaitējuma atlīdzības summas pamats ir:

Prasītāja dzīves baudas un prieka objektīvs samazinājums;

Prasītāja personiskās ciešanas un pārdzīvojumi;

Atsevišķos gadījumos nav iespējama iepriekšējā stāvokļa atjaunošana, jo nodarījuma sekas attiecībā uz prasītāju ir neatgriezeniskas. Šajā sakarā jāuzsver, ka tieši taisnības apziņa ir tā, kas dod tiesības tiesai noteikt taisnīgu kompensāciju tajos gadījumos, kad nav iespējams atjaunot cietušās personas iepriekšējo stāvokli (no latīņu valodas *restitutio in integrum*), kas arī konkrētajā lietā ir vērtējams jautājums;

Gandarījuma (satisfakcijas) funkcija – pilna kompensācija par prasītājam nodarītajām visa veida ciešanām, ņemot vērā ciešanu neparedzamo un neierobežoto ilgumu un intensitāti, aizskāruma smagumu, psiholoģisko un emocionālo kaitējumu;

Sodošā funkcija un preventīvā funkcija – kompensācijas apmēram, pamatojoties ar iepriekš minētajiem kritērijiem, jāparāda aizskartās tiesības vērtību un vienlaicīgi jāattur gan atbildētājus, gan citas personas no līdzīgu pārkāpumu izdarīšanas nākotnē. Turklāt sodošajai un prevencijas funkcijai jābūt samērīgai ar atbildētāju mantisko stāvokli, pretējā gadījumā šīs funkcijas netiks izpildītas. Minēto tēzi apstiprina autoritatīva tiesību zinātne, jo jau pirms simts gadiem Krievijas tiesību zinātnieks Gabriels Šeršeņevičs konstatēja, ka „viena un tā pati (pretlikumīgā) darbība vienlaikus aizskar gan publiskās, gan privātās intereses. Attiecīgi atbilstoši savai divējādai nozīmei, tā izsauc divējādas sekas: sodu un atlīdzinājumu par kaitējumu". Savukārt pirmskara Latvijas tiesību kursā „Romiešu tiesību vēsture" jautājumā par deliktatbildību tostarp minēts, ka, piemēram, „Actio legis Aquilae ir mixta – soda un atlīdzības elementu kombinējums.

Attiecībā uz cietušās personas tiesībām saņemt apmierinājumu būtiski norādīt profesora V. Sinaiska tēzi: „Atlīdzinājums pamatojas uz cietušās personas mantiskā stāvokļa atjaunošanu, turpretim apmierinājuma ideja prasa vairāk un, proti, lai nepienācīgā izturēšanās neizsauktu tikai tiešo kaitējuma atlīdzību, bet gan arī apmierinājumu. Prasītājs norāda, ka zaudējis meitu sakarā ar nepienācīgo izturēšanos pret meitu. Apmierinājums turpretim būs tikai tad, ja tas, kas vai nu ļaunprātīgi vai bez vajadzīgās uzmanības (tamdēļ tas arī uzskatāms par vainīgu) nodarījis prasītājam kaitējumu, uz priekšu atturēsies no šādas nepienācīgas rīcības. Tikai šādā gadījumā var runāt kā par paša cietušā, tā par sabiedrības apmierinājumu, īsi izsakoties, apmierinājuma ideja presumē sodu kā līdzekli, lai turpmāk labotu tiesībaizkārēju, pamodinot viņā savas rīcības netiesiskuma apziņu. Šai idejai par civiltiesisko sodu kā apmierinājuma elementu piemīt bez tam vēl liela nozīme tiesību subjekta audzināšanā. Tātad apmierinājuma jeb satisfakcijas funkcija sevī ietver civiltiesībās iekļauto sabiedrisko interesi - sodīt pārkāpēju, lai tas turpmāk atturētos no līdzīgu prettiesisku darbību veikšanas.

Lemjot par taisnīgas atlīdzības noteikšanu, jāņem vērā, ka atbildētāju nodarījums civiltiesiski ir vērtējams kā rupja neuzmanība. Savukārt saskaņā ar CL 1645. pantā noteikto, civiltiesisko seku ziņā rupja neuzmanība pilnībā pielīdzināma ļaunam nolūkam:

Nodarītā kaitējuma sekas ir ilgstošas, tās prasītājam ir radījušas ciešanas gan tūlīt pēc notikuma seku iestāšanās, gan arī, iespējams, radīs tās visu turpmāko dzīvi. Nodarītais kaitējums, kura sekas ir ilgstošas un faktiski paliekošas prasītāja mūža garumā, atlīdzināms, vērtējot, vai piespriestā summa ir pietiekama, lai varētu kompensēt ilgstošās ciešanas. Kompensācijai jābūt samērojamai ar kaitējuma raksturu un smagumu;

Tiesai jāsniedz adekvāts vērtējums tādām absolūtām cilvēka vērtībām kā cilvēka dzīvība, veselība, kā arī tādām vērtībām kā drošība un pilnvērtīga dzīve mūža garumā;

Tiesai ir jāizvērtē arī tas fakts, ka mirusī ir bijusi arī citas valsts – Amerikas Savienoto Valstu – pilsone, kas nozīmē, ka nosakot morālā kaitējuma atlīdzinājuma summu un attiecīgi atbildētāju atbildību, vērā ir ņemams fakts, kādu veselības aprūpi mirusī būtu saņēmusi attiecīgā pilsonības valstī un kāds atbildības apmērs atbildētājiem iestātos mirušās otras pilsonības valstī. Proti, aprūpējot pacientu, kurš nav tikai Latvijas pilsonis, ir jāņem vērā arī tas atbildības apmērs, ar kādu atbildētājiem nāktos saskarties citā jurisdikcijā pie tiem pašiem faktiskajiem apstākļiem;

Tāpat kā īpašs apsvērums ir jāņem vērā, ka mirusī bija persona ar īpašām vajadzībām, līdz ar to, izvērtējot atbildētāju atbildības apmēru, ir vērā jāņem visi tie atbildības iestāšanās priekšnoteikumi, kas attiecināmi uz personu ar īpašām vajadzībām aizsardzību, tajā skaitā viss normatīvai regulējums gan nacionālā, gan pārnacionālā līmenī. Minētais arī nozīmē Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām pārkāpumus.

Tiesai arī jāsniedz vērtējums faktam, ka bojā gāja grūtniece, kas faktiski nozīmē, ka bojā gāja divas personas, tādējādi kaitējumu padarot jo īpaši smagu.

Ievērojot Satversmes 92. pantā, Civillikuma 1635. pantā noteikto, prasītāja ieskatā par atbildētāju prettiesisko rīcību atbilstīgs atlīdzinājums par prasītājam nodarīto morālo kaitējumu ir 400 000,00 EUR (četri simti tūkstoši *euro*).

Vienlaikus jāuzsver, ka ģimenei par labu piedzītā atlīdzinājuma summa nosakāma katram no tuviniekiem atsevišķi, ja prasību būtu cēluši vairāki ģimenes locekļi. Prasībā ietvertais mantiska rakstura prasījums ir noteikts, jo, lai gan nauda ne jau vienmēr saglabā vienu un to pašu vērtību, tomēr noteikts pastāvīgums naudai ir lielāks nekā citiem labumiem, tāpēc visu vajag vērtēt atbilstoši naudai. Nauda ir it kā samērīgs mērs, kas visu padara savstarpēji salīdzināmu un izlīdzina. Tāpēc konkrēto atlīdzības apmēru nosaka turpmāk minētie juridiskie apsvērumi.

Satversmes 92. pantā ir noteikts, ka nepamatota tiesību aizskāruma gadījumā ikvienam ir tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu. Kā jau norādīts iepriekš, uz minēto Satversmes pantu indivīds var atsaukties arī tieši. Minētās tiesības ir konkretizētas CL 1635. panta pirmajā daļā, kurā noteikts, ka katra pati par sevi neatļauta darbība, kuras rezultātā nodarīts kaitējums (arī morālais kaitējums), dod tiesību cietušajam prasīt apmierinājumu no aizskārēja. Savukārt CL 5. pantā ir noteikts, kad lieta jāizšķir pēc tiesas ieskata vai atkarībā no svarīgiem iemesliem, tad tiesnesim jāspriež pēc taisnības apziņas un vispārīgiem tiesību principiem. Turklāt, iztulkojot Civillikuma 5. pantu, jāmin autoritatīvas tiesību doktrīnas atziņas, proti, tagadējo tiesību pamatdogmas par atbildību kā kaitējuma atlīdzinājumu, ir tais ieskatos, ka cietušajam ir tiesība uz viņam nodarītā kaitējuma atlīdzinājumu par tik, par cik viņš to pierāda. Bet tā kā pierādīt zaudējumus pilnos apmēros ne vienmēr iespējams, tad ar šādu ieskatu darbība, kas aizkar tiesības kā nepienācīga, pat iegūst zināmu aizsardzību šādi privileģētā tiesībpārkāpēja stāvoklī (statusā). Lai cietušas pierāda, tik un tā nepierādīs, nu tad jau arī nav pamata uztraukties. Tas zināmā mērā nepareizi no tā viedokļa, ka nevar piespriest ne santīma, ko cietušais nav pierādījis. Ja, tiešām, pierādīta tiesībaizskārēja ļaunprātība, tad tiesai vajag būt tiesībām pietiekoši brīvi spriest par zaudējumu apmēriem, kā arī par naudas sodu, sakarā ar ļaunprātību. Un tas tamdēļ, ka ar notikušo ļaunprātību prasītājam atņemta iespēja pierādīt visu viņam nodarīto kaitējumu (V. Sinaiskis. Civiltiesiskā atbildība).

CL 1635. pants neatrodas Civillikuma nodaļā, kuras nosaukums ir prasījumi no personiskajiem aizskārumiem, nepārprotama ir šajā tiesību normā ietvertā personiskā aizskāruma ideja, kuru likumdevējs vēl pastiprinājis, pieņemot šīs normas grozījumus (papildinājumus), kas stājās spēkā 01. 03. 2006., kuros tika papildus noteikts, ka ar morālo kaitējumu jāsaprot fiziskas vai garīgas ciešanas, kas izraisītas ar neatļautas darbības rezultātā nodarītu cietušā nemantisko tiesību vai nemantisko labumu aizskārumu. Atlīdzības apmēru par morālo kaitējumu nosaka tiesa pēc sava ieskata, ņemot vērā morālā kaitējuma smagumu un sekas.

Kā tiesību zinātnē atzīts, par personiskiem aizskārumiem atzīstami kaitējumi, kas sagādā morālas vai fiziskas ciešanas, aizskar personas no dzimšanas vai pēc likuma piederošus nemantiskos labumus (dzīvība, veselība, gods un cieņa, darījumu reputācija, personiskās dzīves, personiskās un ģimenes noslēpuma neaizskaramība u.tml.), vai kas aizskar tā personiskās nemantiskās tiesības (tiesības uz sava vārda izmantošanu, autorību un citas nemantiskās tiesības saskaņā ar likumiem par intelektuālā īpašuma aizsardzību).

Nav iedomājama pat teorētiska situācija, kad CL 1635. panta otrajā rindkopā minētās personas fiziskas vai garīgas ciešanas nebūtu uzskatāmas par kaitējumu, kas ir radies personiska aizskāruma rezultātā. Personisks ir tāds, kam piemīt personas īpašības, kas attiecināms uz personām vispār. Šajā gadījumā, kad cieta prasītājs, tas vēl jo vairāk norāda uz atbildētāju radīto prasītāja personisko aizskārumu. Pat šī Civillikuma panta vēsturiskās redakcijas (Baltijas Vietējo Civillikumu kopojuma 3284. pants) komentāros kā piemērs atbildībai tika minēts personisks kaitējums, ko viena persona nodara otras personas veselībai, konkrēti sejas slimības rašanās pēc aizskāruma kā loģiskas tā sekas.

Personīgās tiesības ir absolūtas tiesības. Tas nozīmē, ka tās tiek aizsargātas pret visām personām. Personīgās tiesības nav arī tālāk nododamas, nav cedējamas un vispār principā no tām pat nevar atteikties.

Turklāt uz prasītāja viedokļa pareizību norāda vēl tas, ka likumdevējs 2006. gadā, papildinot 1635. pantu, iekļāva tajā to, ka ,,atlīdzības apmēru par morālo kaitējumu nosaka tiesa.

Kā redzams no iepriekš minētā, aizskārums, kura rezultātā cieta prasītājs, ir uzskatāms par personisko aizskārumu, jo prasītājs šādas tiesības nevar cedēt citām personām, šīs prasījuma tiesības ir tikai viņam piemītošas, jo aizskarts ir tieši viņš.

Vispārīgi gan tiesu praksē, gan tiesību doktrīnā tiek atzīts, ka, nosakot atlīdzību par morālo kaitējumu, ir jāņem vērā, vai piespriežamā summa izpildīs trīs galvenās funkcijas: (1) taisnīguma funkciju, proti, lai spriedums lietā atbilstu taisnības apziņai un vispārējiem tiesību principiem; (2) prevencijas funkciju – lai piespriestā summa atturētu atbildētāju un citas personas no līdzīga aizskāruma nodarīšanas nākotnē, jo sargājot pilsoņu privātās intereses, civiltiesības reizē sargā arī visas sabiedrības intereses. (3) samierināšanas funkciju – cietušajam jādod tik liela atlīdzība, kas viņu apmierinātu, saprātīgi izvērtējot atbildētāja spēju dot šādu atlīdzību. Tādējādi morālā kaitējuma kompensācijas summai jābūt tādai, lai skaidri demonstrētu tiesas un līdz ar to arī valsts un sabiedrības negatīvo novērtējumu par indivīdam nodarīto tiesību aizskārumu. Nelielas summas noteikšana ne tikai nenovērsīs izdarīto netaisnību, bet faktiski radīs atkārtotu aizskārumu – cietušais tiks atkāroti pazemots no tiesas puses un atbildētājiem. Ari doktrīnā minētas līdzīgas tēzes, ka Latvijā morālā kaitējuma jomā vispārīgi tiek atzītas trīs apmierinājuma došanas funkcijas – gandarījuma funkcija, prevencijas funkcija un sodošā.

Savukārt konkrētās lietas kontekstā, ievērojot to, ka morālais kaitējums izpaužas kā personas garīgas ciešanas, attiecībā uz atlīdzinājuma apmēru ir jāņem vērā konkrēto faktisko apstākļu ietekme uz personas psihi, t.i., (1) vai persona cieta; (2) kādas ciešanas personai radītas; (3) cik lielā mērā ciešanas ir ietekmējušas personu.

Prasītājs, nosakot pieprasāmo atlīdzības apmēru, vadījās ari pēc morālā kaitējuma atlīdzības sodošās un prevencijas funkcijas principiem, lai, piemērojot šādu atlīdzības apmēru, Atbildētāji un arī citas personas turpmāk rīkotos atbildīgi, īpaši jāuzsver, ka kaitējuma atlīdzības sodošajai funkcijai ir individuāls raksturs, proti, tā jāizvērtē katrā konkrētā lietā, jo nevar būt taisnīgs risinājums visos gadījumos noteikt līdzīgu morālās kompensācijas apmēru. Ja visos gadījumos tiks noteikts līdzīgs morālās kompensācijas apmērs, tas neizpildīs vispirms sodošo funkciju, dažkārt arī ģenerālās prevencijas mērķi, kādu ir jāpanāk ar morālā kaitējuma atlīdzības noteikšanu praksē. Minētais nereti ir guvis apstiprinājumu, īpaši publisko tiesību joma, kad samaksāt naudas sodu ir izdevīgāk nekā ievērot ar likumu uzliktos pienākumus. Tāda situācija neveicina tiesisko stabilitāti, tieši tāpēc sodošās funkcijas individuālais raksturs ir vērtējams katras lietas kontekstā.

Turklāt jāuzsver, ka Eiropas Savienības Tiesa (tobrīd – Eiropas Kopienu tiesa) spriedumā M. Helen Marshall v. Southampton and South-West Hampshire Area Health Authority norādīja, ka mantiskais un personiskais kaitējums ir līdzvērtīgs pēc nozīmīguma. Proti, nav pieļaujama situācija, kad mantiskais kaitējums tiek vērtēts kā nozīmīgāks un zaudējumu atlīdzības piedziņa iespējama visos gadījumos, kad tādi ir radušies kādas personas prettiesiskas rīcības rezultātā, bet atlīdzība par nemantisko kaitējumu ir iespējama tikai atsevišķos likumā paredzētos gadījumos. Arī doktrīnā norādīts, ka kaut arī Latvijas civiltiesību galvenais uzdevums ir nodrošināt mantisko attiecību ekvivalenci, likums aizsargā arī personiskos labumus, kurus nav iespējams aizstāt ar naudu. Nebūtu pareizi tādos gadījumos runāt tikai par zaudējumu atlīdzību. Turklāt, demokrātiskās valstīs tieši nemantiskie labumi, proti, garīgās vērtības un personiskās tiesības tiek atzītas pārākas par mantiskajām lietām.

Prasītājam nodarītais kaitējums un iespējamais morālā kaitējuma atlīdzinājums atbilstoši līdzšinējai tiesu praksei, nosakot atlīdzinājuma summu, kas ir proporcionāli niecīga, salīdzinot ar atbildētāju ienākumiem, netiek sasniegts prasības mērķis saņemt taisnīgu risinājumu lietā. Līdz ar to taisnīgs atlīdzinājums ir jāvērtē tostarp arī proporcionāli atbildētāju bagātības līmenim, jo tikai tādējādi var tikt radīta taisnīga proporcija starp prasītājam nodarīto kaitējumu un atbildētājiem noteikto civilprocesuālo sankciju.

Prasība pamatota ar Satversmes 1. pantu, 92. pantu, 93. Pantu, Civillikuma 1. pantu, 5. pantu, 1635. pantu, 1641. pantu, 1645. pantu, 1779. pantu, 1782. pantu, Civilprocesa likuma 1. pantu, 5. pantu, 43. panta pirmās daļas 3. punktu, 93. pantu, 97. panta pirmo daļu, 128. panta otrās daļas 2. punktu, likuma „Par tiesu varu" 28. pantu, ANO Vispārējās Cilvēktiesību deklarācijas 3. pantu un 8. pantu, Eiropas Padomes Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 2. pantu, 5. panta pirmo daļu, 6. panta pirmo daļu un 17. Pantu, Starptautiskā pakta par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām 5. panta pirmo daļu un 6. panta pirmo daļu un Eiropas delikttiesību principu 1:101. paragrāfu, 3:104. paragrāfu, 3:105. paragrāfu, 3:201. paragrāfu, 4:102. paragrāfu, 4:201. paragrāfu, 5:101. paragrāfu;

Prasītājs lūdz tiesu:

Atzīt par prettiesisku atbildētāju SIA /Nosaukums B/ AS /Nosaukums A/, /pers. C/, /pers. E/, /pers. D/ rīcību, kas noveda pie /pers. F/ nāves;

Piedzīt no AS /Nosaukums A/ par labu /pers. A/ 400 000,00 EUR, tajā skaitā 200 000,00 EUR no SIA /Nosaukums B/ un 200 000 EUR no AS /Nosaukums A/.

Piedzīt no SIA /Nosaukums B/ AS /Nosaukums A/", /pers. C/, /pers. E/ un /pers. D/ par labu /pers. A/ visus tiesas izdevumus.

Prasība papildināta, 28. 05. 2018. lūdzot piedzīt no SIA /Nosaukums B/. AS /Nosaukums A/ un no /pers. E/ par labu /pers. A/ 600 000,00 EUR, tajā skaitā 200 000,00 EUR no SIA /Nosaukums B/ un 200 000 EUR no AS /Nosaukums A/ un 200 000 EUR no /pers. E/.

Papildinājumos lūgts nodrošināt prasību.

Ar 29. 05. 2018. Vidzemes rajona tiesas tiesneses lēmumu prasība nodrošināta – daļēji apmierināts prasītājs /pers. A/ pieteikumu par prasības nodrošināšanu.

Ierakstīta zemesgrāmatā ķīlas tiesības atzīme /pers. E/, personas kods /personas kods/ piederoša nekustama īpašuma uz ½ domājamai daļai /adrese/, kadastra numurs /kadastra numurs/par labu /pers. A/, personas kods /personas kods/, 200000 EUR apmērā.

Ierakstīta zemesgrāmatā ķīlas tiesības atzīmi AS /Nosaukums A/, reģistrācijas numurs /reģistrācijas numurs/, juridiskā adrese /adrese A/, piederošam nekustamam īpašumam /adrese A/, kadastra numurs /kadastra numurs/, par labu /pers. A/, personas kods /personas kods/, 200000 EUR apmērā.

Noraidīts prasības nodrošināšanas pieteikums daļā par atbildētājiem piederošas kustamas mantas un skaidras naudas apķīlāšanu un to maksājumu apķīlāšanu, kuri atbildētājiem pienākas no trešajām personām, tajā skaitā naudas līdzekļus kredītiestādēs un citās finanšu institūcijās.

Tiesas pieņemto lēmumu Vidzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija 28. 09. 2018. atcēlusi par piemēroto prasības nodrošinājumu ķīlas tiesību atzīmi AS "/Nosaukums A/", reģistrācijas Nr./reģistrācijas numurs/, piederošam nekustamam īpašumam /adrese A/, kadastra numurs /kadastra numurs/, kas ierakstīta Rīgas pilsētas zemesgrāmatas nodalījumā Nr./numurs/par labu /pers. A/ 200 000 EUR apmērā.

Tiesas pieņemto lēmumu Vidzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija 19. 12. 2019. atcēlusi par piemēroto nodrošinājuma līdzekli – ķīlas tiesību atzīmes ierakstīšanu /pers. E/, personas kods /personas kods/, piederošajam nekustamajam īpašumam ½ domājamai daļai /adrese/, kadastra numurs /kadastra numurs/, kas ierakstīta zemesgrāmatas nodalījumā par labu /pers. A/ 200 000 EUR apmērā.

Nepilngadīgās/pers. B//pers. B/ vārdā prasību cēlis /pers. A/.

Prasības pieteikums tika pamatots ar to, ka 2015. gada 10. janvārī mira prasītāja meita/pers. F/, personas kods /personas kods/. Kā viņas nāves cēlonis tika konstatēta eklampsija. Nāves iestāšanās brīdī /pers. F/ bija 30 grūtniecības nedēļā (perinatālais grūtniecības laiks). Papildus tam, viņa kopš dzimšanas bija nedzirdīga (3. grupas invalīde), turklāt 2003. gadā tika konstatēts pirmā tipa cukura diabēts ar riska faktoru. Norādīts, ka /pers. B/ ir /pers. F/ meita.

Pamatojoties uz Veselības inspekcijas 2017. gada 23. janvāra atzinumu Nr.35492/2850/4.2-17 (turpmāk – atzinums), Nacionālais veselības dienests no Ārstniecības riska fonda prasītājai izmaksāja kompensāciju par ārstniecības personu nodarīto personisko kaitējumu sakarā ar sakarā to, ka ārstniecības personu rīcības rezultātā iestājusies /pers. B/, (turpmāk – prasītāja) mātes – /pers. F/ nāve.

Pēc /pers. F/nāves prasītāja palika bez apgādnieka, jo viņa dzīvoja Latvijā kopā ar savu māti. Tēvs ar savu ģimeni dzīvoja Amerikas Savienotajās Valstīs, jo prasītājas māte un tēvs bija šķirušies. /pers. B/ arī kopš dzimšanas ir nedzirdīga (3.grupas invalīds). Saskaņā ar LR Labklājības ministrijas Veselības un darbspējas ekspertīzes ārstu valsts komisijas 2014.gada 8.oktobra lēmumu par invaliditāti Nr.24-2014-1364, /pers. B/ tika konstatēta smagas pakāpes vājdzirdība (V pakāpes), kopš dzimšanas, kas ir pārmantota. Tādējādi, tas liecina par to, ka /pers. B/ ir pazemināta dzīves kvalitāte.

Savas mātes nāves rezultātā prasītāja ne tikai ir izjutusi dziļus psihoemocionālus pārdzīvojumus, jo ir palikusi bez viena no saviem vecākiem, ar kuru atradās ļoti tuvās attiecībās, bet arī ir zaudējusi savu apgādnieku, kas nodrošinātu Prasītājas turpmāku izglītību un attīstību, ņemot vērā prasītājas specifisko veselības stāvokli. Tas palīdzētu ne tikai nodrošināt prasītājas kā bērna pilnvērtīgu attīstību, bet arī kā invalīda integrāciju apkārtējā sabiedrībā.

/pers. F/ nāves cēlonis ir ārstu neprofesionālā un nolaidīgā attieksme, kuras rezultātā ir iestājusies divu personu nāve. Šāda ārstu neprofesionāla rīcība ir pretrunā ar Ārstniecības likuma 37. panta pirmo daļu, kas tikusi konstatētā arī 2015. gada 9. jūnija Veselības inspekcijas lēmumā Nr.3867/296/5-1, kurā secināts, ka ginekologs /pers. C/, aprūpējot augsta riska grūtnieci ar cukura diabētu, nenodrošināja sadarbību ar ārstu endokrinologu, neveica pasākumus, lai noteiktu cukura līmeni asinīs un, ņemot vērā izmaiņas atkārtotās urīna analīzēs, grūtniece netika nosūtīta veselības stāvokļa izvērtēšanai uz VSIA „Paula Stradiņa Klīniskās universitātes slimnīcu".

Tā kā prasītājai sakarā ar savas mātes nāvi ir nodarīts nemantisks (morāls kaitējums), tad atbilstoši CL 1635.pantam, prasītājai ir tiesības uz nemantiskā morālā kaitējuma atlīdzinājumu.

Prasītājai, pamatojoties uz Nacionālā veselības dienesta 2017. gada 3. februārī pieņemto lēmumu Nr.05.3/5.3-1/1615 „Par atlīdzības izmaksāšanu", izmaksātā atlīdzība 71145,00 EUR apmērā no Ārstniecības riska fonda, nav kompensācija par prasītājai nodarītā nemantiskā kaitējuma kompensāciju. To ir atzinusi arī Satversmes tiesa savā 2018. gada 18. oktobra spriedumā lietā Nr.2017-33-03.

Nosakot atbilstoša atlīdzinājuma apmēru par nemantisko kaitējumu prasītājai, ir jāņem vērā ne tikai to, ka nomira prasītājas māte, bet arī tas, ka sakarā ar savu veselības stāvokli prasītājai bija izveidojušās ļoti tuvas attiecības ar savu māti. Papildus ir jāņem vērā, ka prasītājai nācās pavadīt vienai pašai trīs dienas vienā dzīvoklī ar savu mirušo māti, pirms iesaistījās trešās personas.

Ņemot vērā iepriekš minēto, tad kā atbilstoša kompensācija par prasītājai nodarīto morālo kaitējumu būtu nosakāma 75 000 EUR apmērā. Šāda summa izpildīs nemantiskā kaitējuma kompensācijas funkcijas - samierināšanas, prevencijas un (netieši) sodīšanas funkciju.

Prasībā norādīts, ka, ņemot vērā to, ka /pers. B/ ir iedzimta vājdzirdība, kā arī to, ka patlaban viņai ir 10 gadi, bērna normālas un pilnvērtīgas attīstības uz izglītības vajadzībām nepieciešams ieguldīt papildus resursus. Tas palīdzētu /pers. B/ ātrākai un pilnvērtīgākai izaugsmei, lai viņa, neskatoties uz invaliditāti, iekļautos sabiedrībā kā tās pilnvērtīgs dalībnieks un nākotnē varētu dzīvot pilnvērtīgāku dzīvi.

Pamatojoties uz Rīgas internātvidusskolas bērniem ar dzirdes traucējumiem skolotājas /pers. H/ 2017.gada 23.maijā atzīto, /pers. B/ tika ieteikts sekojošais:

a) apmeklēt individuālā darba nodarbības izrunas un dzirdes uztveres attīstīšanai skolā mācību procesā atbilstoši programmas prasībām;
b) trenēt klausīšanās un runas iemaņas mājās visos dzīves momentos;
c) strādāt ar privātskolotāju (speciālistu) no mācībām brīvajā laikā.

Līdzīgus ieteikumus par nepieciešamību trenēt klausīšanās un runas iemaņas mājās visos dzīves momentos, strādāt ar speciālistu no mācībām brīvajā laikā, apmeklēt individuālās nodarbības izrunas un dzirdes uztveres attīstīšanai, kā arī apgūt bilingvālu izglītību – žestu un sarunvalodu, ir ieteikuši arī citi speciālisti Latvijā.

Ņemot vērā to, ka /pers. B/pēc viņas mātes nāves ne tikai bija radušies psiholoģiskie pārdzīvojumi, bet arī viņai nācās pārcelties uz dzīvi pie viņas tēva Amerikas Savienotajās Valstīs, lai turpinātu izglītību un viņas attīstību, ir nepieciešama uzturēšanas nauda /pers. B/.

Saskaņā ar CL 2351.pantu – ja nomirējam bijis pienākums kādu uzturēt, tad šis pienākums pāriet uz to, kas vainīgs viņa nāvē. Tādas atlīdzības apmēru noteic pēc tiesas ieskata, pie kam jāņem vērā miruša vecums, viņa spēja, nāves laikā, iegūt sev uzturu un, beidzot, tās personas vajadzība, kam noteicama atlīdzība. Ja pēdējai ir pietiekoši dzīves līdzekļi, tad atlīdzības pienākums atkrīt. Saskaņā ar CL 2351. panta komentāriem, uzturēšana ir tiesiska pienākuma pāreja, kas var iestāties, ja:

a) uztursaistība pastāvēja pirms nomirēja nāves iestāšanās un
b) mirušajam šāda saistība kā pienākums bija likumā noteiktajā kārtībā fiksēta, t.i., aizbildnība par nepilngadīgajiem (216.-354.p.), ar tiesas lēmumu vai testamentu - aizgādnības gadījumā (355.-381.p.) vai ar līgumu - uzturlīguma gadījumā (2096.-2106.p.).

Saskaņā ar CL 177. pantu, līdz pilngadības sasniegšanai (219.p.) bērns ir vecāku aizgādībā. Tā kā bērna tēvs /pers. I/ dzīvo ASV, māte īstenoja aizgādību pār /pers. B/. To pamato, piemēram, 2015. gada 2. februāra izziņa Nr.PI234-15-5-iz, no Rīgas 234. pirmsskolas izglītības iestādes, saskaņā ar kuru /pers. B/ 2012. gada 20. martā tikusi uzņemta Mazākumtautību speciālās pirmsskolas izglītības programmā, izglītība programmas kods 0101 52 21 (bērniem ar dzirdes traucējumiem).

Tādējādi /pers. B/ir tiesisks pienākums saņemt uzturēšanas atlīdzību tādā apmērā, kādu viņai varētu būt nodrošinājusi viņas māte. Pieņemot to, ka abi vecāki izdevumus par bērna uzturēšanu sedz līdzīgās daļās, t. i., 50%, kā arī to, ka /pers. I/ vienlaicīgi uztur arī pats savu ģimeni, secināms, ka pieprasāma summa, kas nepieciešama /pers. B/ uzturēšanai, nosakāma vismaz 50% procentu apmērā no pilnas summas apmēra.

Pirmkārt, /pers. B/ ir nepieciešama psiholoģiskās palīdzības un ar to saistītā ārstēšanas nodrošināšana, jo (1) viņa trīs dienas atradusies dzīvoklī ar savu mirušo māti, līdz brīdim, kad viņas kāds atrada; (2) viņa ir zaudējusi savu tuvāko radinieku, ar kuru viņa ir dzīvojusi un kura ir nodrošinājusi /pers. B/ uzturēšanu un (3) viņas veselības stāvoklis neļauj viegli adapēties. Šāda psihologa palīdzība ir nepieciešama ilgstoši, visā skolas apmācības laikā.

Saskaņā ar Dr. Psihol. /pers. J/ 2018. gada 22. jūnija „Ieteikums /pers. B/ psiholoģiskai konsultācijai", /pers. J/ norāda, ka /pers. B/ atrašanās iesprostotai dzīvoklī trīs dienas, kad viņai bijuši 5 (pieci) gadi, kopā ar savu māti, kā arī pats mātes zaudējums agri un tik traģiskos apstākļos var bērnam izraisīt virkni ar psiholoģiskiem traucējumiem un/vai psiholoģisku saslimšanu. Bērns ar dzirdes traucējumiem sakarā ar informācijas trūkumu šos notikumus var uztvert sagrozītā veidā. Šī iemesla dēļ ir ieteicamas psihologa vai psihoterapeita konsultācijas, lai tiktu galā ar mātes zaudējumu traģiskajos apstākļos. Tāpat ir jāņem vērā, ka /pers. B/ pamatvaloda ir amerikāņu zīmju valoda un sarakstē ar dzirdīgiem viņa lieto angļu valodu.

Tā kā /pers. B/ šādu psiholoģisko palīdzību nepieciešams nodrošināt ASV, kurā viņa patlaban dzīvo pie sava tēva, Prasītājas pārstāvis ir sazinājies ar kvalificētu psihologu, kurš, novērtējot /pers. B/ psiholoģiskās veselības stāvokli, ir ieteicis konsultāciju (nodarbību) vienreiz nedēļā. Attiecīgi izmaksas par šādām nodarbībām ir 145 USD stundā (129,06 EUR).

Līdz ar to, ņemot vērā, ka šādas nodarbības ir rekomendētas līdz pat brīdim, kad /pers. B/ iestāsies universitātē, izmaksas par psihologa palīdzību sastāda 7540, 00 USD gadā, līdz ar to 8 (astoņu) gadu laikā tas sastāda 60 320 USD (53 356,92 EUR).

Papildus ir jāņem vērā arī surdotulkotāja pakalpojumu izmaksas, kas sastādītu 100 USD par stundu, un gadā 5 200 USD, kas kopā par 8 (astoņiem) gadiem sastādītu 41 600 USD (36 797,88 EUR).

Otrkārt, /pers. B/ ir nepieciešama atbilstošas turpmākas izglītības nodrošināšana. To var panākt tikai un vienīgi veicot regulāru kontrolētu bērna izglītošanu speciālā skolā, kas paredzēta bērniem ar invaliditāti, kura specializētos vājdzirdīgu bērnu apmācībā. Šajā brīdī attiecīgās apmācības ir ļoti nepieciešamas /pers. B/, jo viņas vecumā vēl ir iespējams pozitīvi ietekmēt viņas fizisko un psiholoģisko attīstību, lai nodrošinātu viņas iemaņu un prasmju attīstību un pilnveidi, lai viņa nākotnē varētu dzīvot patstāvīgāku un pilnvērtīgāku dzīvu, kā arī, lai pedagogi izglītotu ne tikai /pers. B/, bet arī viņas ģimeni par bērna pareizu aprūpi un izglītību.

Saskaņā ar Rīgas 234. pirmsskolas izglītības iestādes 2015. gada 3. februāra Pedagoģisko vērojumu rezultātiem, /pers. B/ šo skolu apmeklējusi no 2012. gada 30. marta līdz 2015. gada pirmajam pusgadam. Šajā laika posmā ir novērojumi uzlabojumi /pers. B/ fiziskajā un psiholoģiskajā attīstībā. Piemēram, /pers. B/ ir iemācījusies pateikties, vērtēt savu un citu rīcību. Līdz ar to ir novērojams tas, ka /pers. B/ ir nepieciešama palīdzība speciālā mācību iestādē, kas pakāpeniski palīdzētu attīstīt viņas iemaņas, ņemot vērā viņas invaliditāti (ļoti smaga vājdzirdība), lai varētu attīstīt viņas runas spējas, ko apliecina Laurent Clerc Nacionālais Nedzirdīgo Izglītības Centrs.

Saskaņā ar Latvijā iegūto izglītību, /pers. B/ uzvedībā un prasmēs bija novērojami uzlabojumi. Līdz ar to ir svarīgi turpināt bērna izglītošanu tam paredzētā skolā. Šāda skola, kas specializējas bērnu ar īpašām vajadzībām izglītošanā, atrodas netālu no /pers. B/ šā brīža dzīvesvietas ASV, Gallaudet universitātes teritorijā Vašingtonā. Tā ir vienīgā pasaules mācību iestāde, kas ir izveidota tā, lai neradītu robežas nedzirdīgiem un nedzirdīgiem skolēniem. Jau vairāk nekā 150 gadus Gallaudet universitāte ir guvusi panākumus nedzirdīgo, nedzirdīgo studentu un nedzirdīgo tiesību izglītībā visā pasaulē. Prasītāja šobrīd mācās šajā skolā.

Pēc vidusskolas beigšanas, prasītājai būs nepieciešams iegūt augstāko izglītību. To varēs izdarīt Džordža Vašingtona Universitātē, kas atrodas netālu no viņas dzīves vietas Vašingtonā. Šobrīd šī universitātes mācību maksa gadā ir 75 585 USD, kas sevī iekļauj gan lekciju, gan izmitināšanas un ēdināšanas izmaksas. Ņemot vērā ikgadējās mācību maksas paaugstināšanu (vidēji 6,5 % gadā), tad uz brīdi, kad prasītāja pēc astoņiem gadiem varētu uzsākt studijas, studiju maksas pieaugums varētu sastādīt 52% un summāri tas sastādītu 114 889,2 USD. Attiecīgi palielinot gada maksu par 6,5 %, tad kopējā 6 gadi studiju maksa summa sastādītu 811 546 USD (717 864,66 EUR).

Treškārt, papildus tam, neskatoties uz vispārējās un augstākās izglītības iegūšanu, /pers. B/ ir jāturpina runas un dzirdes vingrinājumi. Tādējādi viņai ir nepieciešams apmeklēt ne tikai mācību iestādi, kurā tiktu nodrošināta viņas vispārējā izglītošana, bet arī papildus nepieciešams apmeklēt dzirdes un runas treniņus, lai pilnīgāk attīstītu runas prasmi un uzlabotu dzirdi, kā arī, lai nepieļautu šo maņu pasliktināšanos laika gaitā. Gallaudet universitāte piedāvā šādus runas treniņus. To izmaksas ir 250 USD (221,14 EUR) par pirmreizēju runas un skaņas novērtēšanu, kā arī vienas nodarbības cena ir 150 USD (132,68 EUR), un tās ir nepieciešamas 6,5 stundas (5 min.) nedēļā. Līdz ar to, nodarbības kopsummā sastāda 50 700,00 USD gadā, savukārt 8 (astoņu) gadu periodā kopsummās ar pirmreizēju nodarbības cenu sastāda 405 600 USD (358 779,30 EUR).

Ceturtkārt, /pers. B/ ir nepieciešams segt izdevumus, kas attiecas uz viņas ikdienas uzturēšanu. Saskaņā ar CL 179.pantu, Vecāku pienākums ir samērā ar viņu spējām un mantas stāvokli uzturēt bērnu. Šis pienākums gulstas uz tēvu un māti līdz laikam, kad bērns pats var sevi apgādāt.

Strīdus par uzturlīdzekļiem bērnam izšķir tiesa. Pienākums gādāt par bērna uzturēšanu neizbeidzas, ja bērns ir šķirts no ģimenes vai nedzīvo kopā ar vienu no vecākiem vai abiem vecākiem.

Atbilstoši ASV statistikas datiem triju cilvēku iztikas minimums (pārtika, apģērbs u.c. izdevumi) pēc nodokļu nomaksas sastāda 54 509 USD gadā. Attiecīgi šīs izmaksas uz Prasītāju sastādītu 1/3, t.i., attiecīgi 18 170 USD, kas 14 gadu mācību un studiju laikā sastādītu vismaz 254 375,33 USD (225 011,35 EUR).

Līdz ar to kopējie tieši uzturlīdzekļu izdevumi uz prasības pieteikuma sastādīšanas brīdi sastāda vismaz l 391 810,11 EUR. Pieņemot, ka pusi no šiem uzturlīdzekļiem segtu prasītājas tēvs, tad otru pusi 695 905,06 EUR apmērā būtu seguši prasītājas māte, kas ir mirusi atbildētāju prettiesiskas rīcības rezultātā. Līdz ar to atbildētāju prettiesiskas darbības rezultātā prasītāja ir zaudējusi vienu personu no divām, kas būtu devusi pusi no prasītājai nepieciešamajiem uzturlīdzekļiem. Attiecīgi atbilstoši CL 2351.pantam atbildētājiem ir pienākums uzturēt prasītāju un šādas atlīdzības apmērs ir nosakāms 695 905,06 EUR apmērā.

Tā kā atbildētāji noraida savu atbildību par prasītājas mātes nāvi, tad pie šādiem apstākļiem prasītāja, atbilstoši Civilprocesa likuma 128.panta otrās daļas 5.1 punktam jānorāda, ka mediācijas izmantošana konkrētajos faktiskajos un juridiskajos apstākļos nav iespējama.

Prasība pamatota ar Civillikuma 1., 1635., 2351.pantu, Pacientu tiesību likumu, arī uz Civilprocesa likuma 1., 78., 79., 127. un 128. pantu.

Prasītāja lūdz tiesu:

piedzīt no SIA /Nosaukums B/, reģistrācijas numurs /reģistrācijas numurs/, /Nosaukums A/", reģistrācijas numurs /reģistrācijas numurs/, /pers. C/, personas kods /personas kods/, /pers. E/, personas kods /personas kods/, /pers. D/, personas kods /personas kods/ morālā kaitējuma kompensāciju 75 000 EUR apmērā un atlīdzību par labu /pers. B/, personas kods /personas kods/, 695 905,06 EUR apmērā;

piedzīt no SIA /Nosaukums B/, AS /Nosaukums A/ /pers. C/, /pers. E/, un /pers. D/, par labu /pers. B/, tiesāšanās izdevumus, kuri tiks precizēti lietas izskatīšanas gaitā.

Atbildētāji snieguši paskaidrojumus lietā.

2018. gada 14. jūnijā saņemti AS /Nosaukums A/paskaidrojumi, kuros norādīts, ka atbildētāja prasību neatzīst pilnībā. Uzskata, nav notikusi atbildētāju prettiesiska rīcība un nav saskatāma cēloņsakarība starp aprakstīto iespējamo prettiesisko darbību un prasītājam nodarīto morālo kaitējumu.

Atbildētājs AS /Nosaukums A/ paskaidrojis, ka attiecībā uz /pers. C/ pildītiem amata pienākumiem, veicot dzemdību palīdzības nodrošināšanu grūtniecības periodā, jānorāda, ka /pers. F/ aprūpe tika nodrošināta saskaņā ar 2006. gada 25 .jūlija Ministru kabineta noteikumiem Nr. 611 „Dzemdību palīdzības nodrošināšanas kārtība" (turpmāk – Noteikumi Nr.611), kuri bija spēkā no 01. 01. 2014. – 02. 02. 2017., noteiktajām prasībām. Noteikumos Nr. 611 dzemdību palīdzības nodrošināšanai grūtniecības periodā nebija noteikts pienākums: sastādīt un dokumentēt grūtniecības vadīšanas plānu, kā arī koriģēt to, ja nepieciešams; katrā vizītes laikā izvērtēt grūtniecības norises risku un, ja nepieciešams, noteikt, kādi speciālisti jāiesaista grūtniecības aprūpē, apkopo izmeklējumu rezultātus un konsultantu atzinumus; nodrošināt sadarbību ar citiem grūtnieces aprūpē iesaistītajiem speciālistiem (piemēram, ģimenes ārstu, ārstu speciālistu) un, ja nepieciešams, nosūta grūtnieci uz ārstu konsīliju. Šīs prasības tika noteiktas tikai ar 2017. gada 31. janvāra Ministru kabineta noteikumiem Nr.60 „Noteikumi par obligātajām prasībām ārstniecības iestādēm un to struktūrvienībām" (turpmāk – Noteikumi Nr. 60). Līdz ar to nav pamatots prasītāja arguments, ka /pers. C/ ir nolaidīgi pildījusi savus amata pienākumus, jo šādus pienākumus likumdevējs paredzēja tikai pēc /pers. F/ nāves.

Uzsākot grūtnieces aprūpi tika nodrošināti visi Noteikumos Nr. 611 pielikumā Nr. l minētie pasākumi, t. sk., nepieciešamība iesniegt ģimenes ārsta atzinumu par grūtnieces veselības stāvokli un speciālista, proti, ārsta endokrinologa atzinums un ieteikumi turpmākai aprūpei, jo pacientei sakarā ar cukura diabētu, I tipu atradās dinamiskā novērošanā pie ārsta endokrinologa.

Saskaņā ar 2013. gada 17. decembra Ministru kabineta noteikumiem Nr. 1529 „Veselības aprūpes organizēšanas un finansēšanas kārtība" (turpmāk – Noteikumi Nr. 1529) 99.2.5. apakšpunktu ārsts endokrinologs cukura diabēta pacientiem ir tiešās pieejamības speciālists, proti, endokrinologa konsultācijai nav nepieciešams ģimenes ārsta vai speciālista nosūtījums.

Medicīniskajā dokumentācija ir pievienotas gan ģimenes ārstes /pers. K/ 2014. gada 22. oktobrī izsniegtā izziņa par veselības stāvokli, kurā norādīts, ka kontrindikāciju grūtniecībai nav, kā arī 2014. gada 10. oktobra ārsta endokrinologa /pers. E/ slēdzienā. Tas liecina, ka /pers. F/ primārās veselības aprūpes ārsts – ģimenes ārste /pers. K/ un ārsts speciālists pie kura viņa atradās dinamiskā novērošanā – endokrinologs /pers. E/ bija informēti par grūtniecības esamību un atrašanos grūtniecības novērošanā pie ārsta ginekologa, dzemdību speciālista /pers. C/.

Izanalizējot Veselības inspekcijas 04. 06. 2015. Atzinumā Nr.3867/296/5-1 sniegto informāciju, kur ir apkopoti visu konkrētajā veselības aprūpē iesaistīto ārstniecības personu sniegtie paskaidrojumi, kā arī informācija no ārstniecības personu ierakstiem medicīniskajā dokumentācija var secināt, ka /pers. F/ izturējās pret savas veselības problēmām ļoti paviršiun līdzestība bija ļoti nenoturīga, ko pamato tas, ka jau pirms grūtniecības cukura diabēts nebija pietiekami kompensēts.

Ārsts endokrinologs 2014. gada 25. aprīļa ierakstā uzsvēra, ka /pers. F/ glikēmiju kontrolēja reti, pārsvarā no rītiem, bet nevis 4 reizes dienā, kā tas tika nozīmēts. Patvaļīgi bija mazinājusi bāzes insulīna devu. Vēl /pers. F/ atzīmēja, ka mēdza būt vieglas hipoglikēmijas dienas laikā, it īpaši, ja neēd atbilstoši. Ārste pārrunāja hipoglikēmijas pazīmes un rīcību hipoglikēmijas pazīmju gadījumā.

Atkārtotā vizītē pie ārsta endokrinologa 2014. gada 29. jūlijā /pers. F/ ieradās bez diabēta dienasgrāmatas un iepriekš nozīmētās analizēs netika nodotas. Arī par iespējamo grūtniecību neieminējās, kaut gan uz 2014. gada 29. jūliju /pers. F/ jau bija iestājusies grūtniecība.

/pers. F/ ar cukura diabēta I tipu, kurš /pers. F/ bija diagnosticēts aptuveni 10 gadus, vērsās pie ārsta ginekologa, dzemdību speciālista, lai stātos grūtniecības novērošanā tikai pēc 12 nedēļām, proti, stājās uzskaitē 2014. gada 19. septembrī. 2014. gada 30. septembri pēc ultrasonogrāfijas izmeklējuma bija pagājušas 13 grūtniecības nedēļas. Līdz ar to 2015. gada 1. janvārī /pers. F/nevarēja būt 30. grūtniecības nedēļā, bet tikai 27. grūtniecības nedēļā.

Attiecībā par 2014. gada 13. oktobrī veikto labojumu receptes veidlapā teststrēmeļu iegādei ar 100% kompensāciju /pers. F/ neuzrādīja endokrinologam Mātes pasi un ārstam endokrinologam sniedza informāciju, ka vēlas stāties uzskaitē, kaut gan viņa jau bija uzskaitē sakarā ar grūtniecību pie ārsta ginekologa, dzemdību speciālista /pers. C/ no 2014. gada 19. septembra.

2014. gada 22. oktobrī /pers. F/ atteicās ar ģimenes ārsta nosūtījumu veikt analīzes, jo it kā ir veikusi laboratoriskos izmeklējumus pie endokrinologa un ginekologa, kaut gan pie endokrinologa pieņemšanā nebija un laboratoriskos izmeklējumus nebija veikusi.

/pers. F/ 2014. gada 22. decembrī ieradās pie ģimenes ārsta pēc insulīna receptes. No ģimenes ārsta apskates /pers. F/ atteicās, jo sūdzību par veselības stāvokli nebija un no piedāvātām analīzēm /pers. F/atteicās, jo it kā ir veikusi laboratoriskos izmeklējumus pie endokrinologa un ginekologa, kaut gan pie endokrinologa pieņemšanā nebija un laboratoriskos izmeklējumus arī nebija veikusi, sakarā ar ko ieradās pēc insulīna receptes pie ģimenes ārsta. No tā izriet ka cukura līmenis asinīs laboratorijā netika kontrolēts.

/pers. F/ kā pacientei ar cukura diabētu ir nepieciešama ārsta oftalmologa konsultācija vienu reizi gadā, bet no pieejamās informācijas medicīniskajā dokumentācijā pēdējā oftalmologa konsultācija /pers. F/ bija 2009. gada 28. septembrī.

Ārsts oftalmologs atbilstoši Noteikumu Nr.1529 99.2.8. punktam arī ir tiešās pieejamības speciālists. Ārsts endokrinologs savā izrakstā

ģimenes ārstam atzīmējis, ka ir nepieciešama oftalmologa konsultācija, kuru /pers. F/ nebija veikusi. Ārsts endokrinologs arī atzīmēja ka pacientei bija nenoturīga līdzestība.

Attiecībā uz endokrinologa izsniegto slēdzienu, kurš it kā bija adresēts ģimenes ārstam, bet iesniegts ginekologam, jāatzīmē, ka par vienu un to pašu fizisku personu nevar būt divi dažādi izraksti par veselības stāvokli atkarībā no tā, kam tas izraksts ir adresēts, proti, endokrinologam vai ģimenes ārstam.

Pacientu tiesību likuma 15. pants paredz pacientam pildīt savus pienākumus pret visām ārstniecības procesā iesaistītām ārstniecības personām, bet nevis tikai pret ārstu ginekologu, kā tas minēts prasības pieteikuma 8.1. punktā. /pers. F/ stājās uzskaitē pie ārsta ginekologa 2014. gada 19. septembrī un nozīmētos izmeklējumus veica 2014. gada 24. septembrī un 2014. gada 30. septembrī ieradās uz ultrasonografijas izmeklējumu. 2014. gada 30. septembrī tika izsniegti nosūtījumi laboratorijas analīzēm pirms nākamās vizītes 2014. gada 11. novembrī. Analīzes pirms šīs vizītes tika veiktas 2014. gada 4. novembrī. Konkrētajā gadījumā laboratorijā izmeklējamā materiāla testēšanu nevarēja ietekmēt nosūtījumā vai nesniegtā papildinformācija.

Noteikumu Nr.611. 1. pielikuma 2. punkts nosaka „Jebkurā grūtniecības laikā grūtniecības sarežģījumu gadījumos (grūtniecības patoloģiju diagnostika un ārstēšana, ja konstatēta augļa anomālijas, kā arī invazīvo procedūru nepieciešamība) grūtnieci nosūta uz perinatālās aprūpes centra perinatālās diagnostikas nodaļu". Dotajā situācija augļa anomālijas netika noteiktas.

2014. gada 11. decembrī netika konstatēta patoloģija, kuras dēļ grūtnieci nekavējoties jānosūta uz P. Stradiņa klīnisko universitātes slimnīcu, viņu nepieciešamības gadījumā varēja nosūtīt arī nākošā ieplānotā apmeklējuma laikā. Grūtniece tika nosūtīta pie endokrinologa terapijas korekcijai un turpmākās cukura diabēta ārstēšanas taktikas noteikšanai. Nosūtīt uz grūtnieču patoloģijas nodaļu drīkst jebkurš speciālists, t. sk., endokrinologs un ģimenes ārsts, kuram ikdienā ir akūto pacientu pieņemšanai atvēlētais laiks un /pers. F/ veselības stāvokļa pasliktināšanās gadījumā bija nepieciešams vērsties pie sava ģimenes ārsta akūto pacientu pieņemšanas laikā un, protams, bija nepieciešams veikt nozīmētos papildus izmeklējumus.

Ārstniecības likums un Pacientu tiesību likums neuzliek par pienākumu savstarpēji sadarboties ārstam ginekologam un ārstam endokrinologam bez pašas fiziskās personas līdzdalības un piekrišanas.

Valsts tiesu medicīnas ekspertīzes centra eksperta atzinumā Nr.39 augļa autopsijā nav informācijas par bērna nāvi pirms dzimšanas. Līdz ar to nekompensēts cukura diabēts tomēr nav izraisījis augļa bojāeju, kā rezultātā gāja bojā grūtniece. Medicīniskajā dokumentācijā nav piefiksēti dati, kas vienlaicīgi norādītu uz hipoglikēmiju (pazeminātu cukura līmeni asinīs), ketoacidozi un preeklampsiju, kā tas tiek uzskaitīts prasības pieteikuma 16.punktā.

Atbildētāji vērš tiesas uzmanību uz Veselības inspekcijas 2017. gada 29. septembra lēmuma administratīvā pārkāpuma lietā Nr. 004045 otrajā lapā norādīto, ka Veselības inspekcija ir konstatējusi pārkāpumu /pers. C/ veselības aprūpē, bet tie nav nekādā veidā saistīti ar /pers. F/ nāvi.

Prasītājs savu prasību pamato ar CL 2347. panta otro daļu, norādot, ka šādā gadījumā uz prasītāju gulstas pierādīšanas pienākums. Atbildētāji vērš tiesas uzmanību, ka likuma 2347. panta otrā daļa attiecas uz paaugstināmas bīstamības avotiem proti, lietām. Atbildētāji neuzskata, ka ārsta darbība ir uzskatāma par paaugstinātas bīstamības avotu CL 2347. panta izpratnē, jo darbību kā tādu nevar iestāties īpašnieka, glabātāja vai valdītāja atbildība. Lai iestātos atbildētāju atbildība par CL 2347.panta minētā kaitējuma nodarīšanu, atbildētājiem īpašuma, glabājuma vai valdījuma tiesībām pār paaugstinātas bīstamības avotu.

Ņemot vērā, ka prasītājs nav atbrīvojams no pierādīšanas pienākuma pamatojoties uz CL 2347. panta otro daļu, un pamatojoties Civilprocesa likuma 93.panta pirmo daļu prasītājam ir jāpierāda visas no CL 1635. panta izrietošās morālā kaitējuma pazīmes, proti, atbildētāju prettiesiska rīcība, zaudējumu esamību un zaudējumu apmēru, kā arī cēloņsakarība starp atbildētāju prettiesisko rīcību un zaudējumu.

Pacientu tiesību likuma 5.pants uzliek pacientam šādus pienākumus:

„(1) Pacientam ir pienākums rūpēties par savu veselību.

(2) Ja pacienta veselības stāvoklis to pieļauj, viņam ir pienākums iesaistīties ārstniecībā un savu iespēju un zināšanu robežās sniegt ārstējošam informāciju:

1) kas nepieciešama ārstniecības nodrošināšanai;

2) par savām slimībām, kas var apdraudēt citu personu dzīvību vai veselību;

3) par iepriekš dotajām piekrišanām un atteikumiem attiecībā uz ārstniecību;

4) par ārstniecības laikā notikušajām veselības stāvokļa izmaiņām.

(3) Pacientam ir saistoši ārstniecības iestādes iekšējās kārtības noteikumi ārstniecības personas norādījumi."

Kā izriet no iepriekš sniegtajiem paskaidrojumiem, tad paciente /pers. F/ nav pildījusi nevienu no Pacientu likuma 15. pantā minētajiem pienākumiem kas arī ir novedis pie letālām sekām. No lietā esošajiem materiāliem arī izriet, ka /pers. F/ tuvinieki, tajā skaitā prasības iesniedzējs /pers. A/ nav rūpējušies par /pers. F/ veselību, kā to nosaka Ārstniecības likuma 5. pants. Iespējams, /pers. A/ izrādot lielākas rūpes par savu meitu būtu izdevies glābt /pers. F/ dzīvību, tomēr no lietā esošajiem materiāliem var izdarīt secinājumus, ka vairākas dienas pēc /pers. F/ nāves neviens no tuviniekiem, ieskaitot prasītājs /pers. A/ nav izrādījis interesi par savu meitu un viņas veselību.

Ņemot vērā minēto AS /Nosaukums A/, lūdz tiesu /pers. A/ prasību pret AS /Nosaukums A/, SIA /Nosaukums B/, /pers. E/, /pers. C/ par rīcības atzīšanu par prettiesisku un morālā kaitējuma piedziņu noraidīt kā nepamatotu.

2019. gada 20. martā iesniegti AS /Nosaukums A/ papildus paskaidrojumi, kuros norādīts, ka 2013. gada 23. novembrī stājās spēkā Ministru kabineta 2013. gada 5. novembra noteikumi Nr. 1268 „Ārstniecības riska fonda darbības noteikumi", kas nosaka kārtību kādā no Ārstniecības riska fonda pieprasa atlīdzību par pacienta dzīvībai vai veselībai nodarīto kaitējumu, kā arī atlīdzību par ārstniecības izdevumiem.

2013. gada 30. oktobrī no likuma „Par prakses ārstiem" tika izslēgts 17. pants, un 2013. gada 29 .oktobrī spēku zaudēja Ministru kabineta 1998. gada 12. maija noteikumi Nr.177 „Prakses ārsta civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas kārtība". Līdz ar to ir secināms, ka Pacientu tiesību likuma 16. pants un Ministru kabineta 2013. gada 5. novembra noteikumi Nr. 1268 „Ārstniecības riska fonda darbības noteikumi" aizstāj iepriekš ar likumu un Ministru kabineta noteikumiem noteikto ārstu obligāto civiltiesisko apdrošināšanu. Šobrīd Ārstniecības riska fonds attiecībā pret atbildētāju pilda civiltiesiskās apdrošināšanas funkciju, kas izpaužas kā iemaksu veikšana Ārstniecības riska fondā, lai apdrošinātu ārstniecības personu profesionālo risku pret pacientam nodarīto kaitējumu.

Prasītājs lietas materiāliem ir pievienojis Veselības inspekcijas 2017.gada 23.janvāra atzinumu Nr. 35492/2850/4.2-17, kurā Veselības inspekcija konstatēja, ka sakarā ar /pers. F/ ārstniecībā konstatēto kaitējumu ir izmaksājama atlīdzība 50% apmērā, jeb 71 145 EUR apmērā (Sk. Pacientu tiesību likuma 16. panta otrās daļas l. punktu). Atlīdzība 71 145 EUR apmērā tika noteikta /pers. F/ meitai /pers. B/.

Atbildētājai nav informācijas, vai Veselības inspekcijas 2017. gada 23. janvāra atzinums Nr. 35492/2850/4.2-17 ir pārsūdzēts un nav stājies spēkā.

Atbilstoši aktuālajai judikatūrai saistībā ar kompensācijas par morālā kaitējuma piešķiršanu cietušo personu ģimenēm Senāts ir norādījis, ka par katru notikušo gadījumu tiek noteikta viena atlīdzināmā summa ģimenei, nevis katram ģimenes loceklim atsevišķi (Sk. Senāta 2009. gada 16. decembra sprieduma lietā Nr. SKC-5 79/2009. 18. punktu un 2011. gada 12. janvāra sprieduma lietā Nr. SKC-22/2011. 13. punktu). Līdz ar to ir

secināms, ka /pers. B/ izmaksātā kompensāciju par ārstniecībā konstatēto kaitējumu 71 145 EUR apmērā ir uzskatāma par izmaksātu visai ģimenei, tajā skaitā prasītājam. Atbildētājas ieskatā Ārstniecības riska fonda izmaksātā atlīdzība 71 145 EUR apmērā pēc būtības sniedz apmierinājumu un gandarījumu arī nemantisko kaitējumu guvušās personas ģimenes locekļiem.

Attiecībā par prasības summu atbildētāja vērš tiesas uzmanību uz aktuālo tiesu praksi civillietās par nemantiskā kaitējuma atlīdzināšanu lietās saistībā ar tuvinieka bojā eju, kurās vidējā piedzītā nemantiskā kaitējuma kompensācijas summa sastāda 7 957.70 EUR (sk. 2016. gada septembra „Tiesu prakse morālā kaitējuma apmēra noteikšanā saistībā ar prasītājam nodarīto tiesību aizskārumu, miesas bojājumiem vai tuvinieka bojāeju" 5. un 7. lapu). Ņemot vērā, ka prasītāja mazmeitai ir izmaksāta kompensācija 71 145 EUR apmērā, ir secināms, ka Veselības inspekcijas izmaksātā kompensācija ir atbilstoša un samērīga salīdzinājumā ar aktuālo tiesu praksi, jo Veselības inspekcijas izmaksātā kompensācija ir vairāk kā 8 reizes lielāka salīdzinājumā ar vidējo tiesas piespriesto kompensāciju līdzīgās civillietās, līdz ar to prasītāja prasītā atlīdzība 200 000 EUR apmērā nevar tikt uzskatīta par pamatotu un samērīgu.

Attiecībā par prasītāja tiesībām prasīt kaitējuma atlīdzību, jānorāda uz 2014. gada 21. februāra Augstākās tiesas Civillietu departamenta spriedumā Nr. SKC-37/2014 konstatēto, ka prasītājam ir tiesības prasīt zaudējumu atlīdzību no transportlīdzekļa īpašnieka vai tiesīgā lietotāja, kura civiltiesiskā atbildība ir apdrošināta, rodas tad, ja zaudējumi nav atlīdzināmi saskaņā ar Sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas likumu vai tie pārsniedz noteikto apdrošinātāja atbildības limitu. Lai gan konkrētais Augstākās tiesas Civillietu departamenta spriedums ir saistīts ar Sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas likumu, Atbildētājas ieskatā šajā civillietā ir piemērojamas Augstākās tiesas Civillietu departamenta paustā atziņa attiecībā par prasītāja tiesībām prasīt kaitējuma kompensācijas atlīdzību, ja atbildētājas civiltiesiskā atbildība ir apdrošināta. Ņemot vērā, ka Ārstniecības riska fonds aizstāj ārstniecības personu civiltiesisko apdrošināšanu, ir secināms, ka prasītājam būtu tiesības vērsties pret atbildētāju tikai tad, ja prasītājam vai citam mantiniekam nebūtu izmaksāta atlīdzība no Ārstniecības riska fonda, vai pieprasītā kaitējuma atlīdzības summa pārsniegtu no Ārstniecības riska fonda izmaksājamās atlīdzības summu.

Atbildētājas ieskatā apstāklis, ka prasītāja mazmeitai ir izmaksāta kompensācija 71 145 EUR apmērā, liedz prasītājam vērsties pret atbildētāju vispārējās jurisdikcijas tiesā, jo kaitējums ir atlīdzināts ar spēkā stājušos Veselības inspekcijas atzinumu. Attiecībā par spriedumā Nr. SKC-37/2014 norādīto, ka cietušajam ir tiesības vērsties pret vainīgo, ja zaudējumi pārsniedz noteikto apdrošinātāja atbildības limitu, Atbildētāja norāda, ka šis apstāklis ir vērtējumas kritiski, jo prasītāja norādītā kaitējuma atlīdzības summa vairākkārtīgi pārsniedz līdzīgās civillietās piespriesto kaitējuma atlīdzības summu.

Saskaņā Ministru kabineta 2015. gada 5. novembra noteikumu Nr. 1268 „Ārstniecības riska fonda darbības noteikumi" 7. punktu pacienta medicīnisko ekspertīzi veic Veselības inspekcija, kura konstatē kaitējuma esamību vai neesamību, līdz ar to ir secināms, ka Nacionālā veselības dienesta lēmums par atlīdzības piešķiršanu ir balstīts uz Veselības inspekcijas ekspertu atzinumu.

Ņemot vērā, ka Veselības inspekcijas atzinums ietver juridisko vērtējumu, proti, kaitējuma esamību, jānorāda uz Dr. iur. E.Danovska promocijas darbā pausto atziņu attiecībā par Patērētāju tiesību aizsardzības centru „Patērētāju tiesību aizsardzības centra administratīvajā aktā sniegtais privāttiesisko attiecību juridiskais vērtējums tiesai nav saistošs. Ja tiesa šādā gadījumā sevi saistītu ar administratīvā aktā iekļautu faktu juridisko vērtējumu, kaut arī tas attiektos uz to pašu privāttiesisko attiecību, kas jāvērtē civillietā, tad tas būtu Satversmes 83. pantā noteiktā tiesu neatkarības principa pārkāpums". (skat. Latvijas Universitāte Juridiskā fakultāte, Promocijas darbs, Publisko un privāto tiesību dalījuma nozīme un piemērošanas problēmas Latvijā, Juridiskās zinātnes doktora studiju programmas doktorants Edvīns Danovskis, Rīga 2012, 113. lapa). Analoģiski būtu risināms jautājums par Veselības inspekcijas lēmuma saistošā nozīmi izskatot civillietu. Atbildētājas ieskatā tiesai nav saistošs Veselības inspekcijas 2017.gada 23.janvāra atzinumā Nr. 35492/2850/4.2-17 ietvertais juridiskais vērtējums par pārkāpuma esamību. Tiesai ir saistošs Veselības inspekcijas 2017.gada 23.janvāra atzinumā Nr. 35492/2850/4.2-17 ietvertie fakti, bet ne to juridiskais vērtējums.

Augstākās tiesas Senāta Civillietu departaments 2011. gada 12. janvāra Nr. SKC-7/2011 ir norādījis, ka spriedumā eksperta atzinumu atbilstoši Civilprocesa likuma 121., 124. pantam var tikt atzīts tikai tiesas noteiktas ekspertīzes atzinums. Ņemot vērā, ka tiesa šajā civillietā nav noteikusi tiesu medicīnisko ekspertīzi, Veselības inspekcijas lēmums nevar tikt atzīts par eksperta atzinumu Civilprocesa likuma 121. panta izpratnē, jo saskaņā Ministru kabineta noteikumu 2015. gada 5. novembra Nr. 1268 „Ārstniecības riska fonda darbības noteikumi" 7. punktu ekspertīzi veic Veselības inspekcija, līdz ar to nav nodrošināta pušu Civilprocesa likuma 121. panta otrajā daļā noteiktā tiesība izvēlēties ekspertu saskaņā ar Tiesu ekspertu likumu, kā arī pusēm tiek liegta iespēja izmantot Civilprocesa likuma 121. panta trešajā daļā noteiktās tiesības uzdot ekspertam jautājumus. Veselības inspekcijas atzinums, kurā tiek konstatēts personai nodarītais kaitējums kā eksperta atzinums nav pieļaujams pierādījums, un tas ir vērtējams kā rakstveida pierādījums Civilprocesa likuma 110. panta izpratnē. Atbildētājas ieskatā, tiesai šajā lietā nav iespējams konstatēt CL 1635. panta noteiktā kaitējuma esamību, nenosakot tiesu medicīnisko ekspertīzi. Tiesai šajā lietā ir jāvērtē ārstniecības personu profesionālā darbība, kam saskaņā ar Civilprocesa likuma 121. pantu ir nepieciešamas speciālas zināšanas.

Saskaņā ar CL 1635. panta trešo daļu prasītājs nav atbrīvots no nemantiskā kaitējuma pierādīšanas, jo lietas materiālos neatrodas spēkā stājies notiesājošs tiesas spriedums vai prokurora priekšraksts par sodu krimināllietā, līdz ar to pierādīšanas pienākums attiecībā uz nemantiskā kaitējuma esamību gulstas uz Prasītāju.

Papildus juridiskajā literatūrā norādīts, ka cietušā prasība tiek noraidīta pilnībā, ja tiek konstatēts, ka cietušais nav ievērojis kādu no Pacientu tiesību likuma 15. pantā ietvertajiem pienākumiem, piemēram, nav ievērojis ārstniecības personu norādījumus un ārstniecības iestādes iekšējās kārtības noteikumus, jo ārstēšanās laikā pacients nedrīkst veikt darbības, kas var kaitēt viņa veselībai (skat. Medicīnas tiesības. Sagatavojis autoru kolektīvs S. Ašnevicas – Slokenbergas zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2015., 776. pp.). Uz /pers. F/ līdzestības trūkumu norādīts Veselības inspekcijas 23. 01. 2017. atzinumā un 29. 09. 2017. lēmumā administratīvā pārkāpuma lietā, arī tiesu prakses apkopojumā „Morālā kaitējuma atlīdzināšana civillietās" kur norādīts: „Ja lietas apstākļi rāda, ka cilvēka veselības pasliktināšanos nav radījusi ārstniecības iestādes vai personas kļūda vai prettiesiska rīcība, bet gan cilvēka mūžā uzkrājušās kaites, ko mūsdienu medicīna nespēj novērst, tad cēloņības noskaidrošana dod atbildi arī par to, vai ir konstatējama ārstu prettiesiska rīcība". Līdz ar to tiesai ir jāvērtē, vai /pers. F/ viegļprātīgā attieksme, nepildot ārsta norādījumus, proti, nekompensējot I grupas diabētu, varēja ietekmēt ārstniecības epizodes rezultātu.

Attiecībā par prasības pieteikumā norādīto prasības priekšmetu, atbildētāja norāda, ka prasījums par atbildētāju rīcības atzīšanu par prettiesisku nav pakļauts vispārējās jurisdikcijas tiesām. Prasītāja materiāltiesiskais prasījums ir prasības priekšmets, kurā ietilpst arī prasības materiālais objekts, t. i., strīdīgo materiāltiesisko attiecību objekts. Savukārt prasības pamatu veido apstākļi, uz kuriem prasītājs pamato savu prasījumu (skat. Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2008. gada 9. janvāra lēmumu lietā Nr. SKC-141). Šajā civillietā prasības priekšmetu veido prasītāja prasījums par morālā kaitējuma piedziņu, un prasības pamatu veido atbildētāju iespējama prettiesiska rīcība. Atbildētāja ieskatā par patstāvīga prasījuma prasības priekšmetu nevar tikt noteikts prasījums par atbildētāju rīcības atzīšanu par prettiesisku, jo šis apstāklis ir jāpierāda prasītājam, kas būtu par pamatu morālā kaitējuma piedziņai.

Ņemot vērā minēto lūdzu tiesu noraidīt /pers. A/ prasību pret AS /Nosaukums A/ par iespējamu atbildētāju prettiesisku rīcību, kas izraisīja smagas sekas – Prasītāja tuvinieka nāvi, un atlīdzības par morālā kaitējuma piedziņu kā nepamatotu.

20. 05. 2020. saņemti AS /Nosaukums A/ paskaidrojumi par /pers. B/ prasības pieteikumu un papildus paskaidrojumi par /pers. A/ prasību

par atlīdzības par morālā kaitējuma piedziņu.

Paskaidrojumā norādīts, ka 2019. gada 25. aprīlī saņemti prasības pieteikuma papildinājumi, ar kuriem kā prasītāja lietā iestājas /pers. B/ un tiek lūgts piedzīt morālā kaitējuma kompensāciju 75 000 EUR apmērā, atlīdzību par labu /pers. B/ un 695 905, 06 EUR apmērā kā uztura naudu.

Atbildētāja nepiekrīt prasītāja secinājumam, ka ir iestājusies divu personu nāve. Fiziskās personas kā tiesību subjektus raksturo tiesībspēja un rīcībspēja. Tiesībspēja ir spēja būt par tiesību un pienākumu subjektu. Tā indivīdam dod iespēju būt civiltiesiskās apgrozības dalībniekam. Tiesībspēja rodas ar cilvēka piedzimšanu un beidzas ar cilvēka nāvi (sk. Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2018. gada 10. decembra spriedumu lietā Nr. C04305707, SKC-325/2018).

Ņemot vērā, ka /pers. L/ ir piedzimis nedzīvs, kā tas ir norādīts prasītāja iesniegtajā Veselības ministrijas 2018. gada 6. februāra lēmuma Nr. 01-23.3/516 28. lapā un Rīgas pilsētas Ziemeļu dzimtsarakstu nodaļas 2015. gada 19. augusta izziņā, ir uzskatāms, ka /pers. L/ nepiemīt tiesībspēja, līdz ar to nemantiskais kaitējums nepastāv.

Atbildētāja par nepamatotu uzskata, prasītāja norādīto, ka ar 2017. gada 3. februāra Nacionālā veselības dienesta lēmumu Nr. 05.3/5.3-1/1615 izmaksātā kompensācija nav uzskatāma par prasītājai /pers. B/izmaksāto nemantiskā kaitējuma kompensāciju.

Kā jau Atbildētajā norādīja 2019. gada 20. marta papildus paskaidrojumos atbilstoši aktuālajai judikatūrai saistībā ar kompensācijas par morālā kaitējuma piešķiršanu cietušo personu ģimenēm Senāts ir norādījis, ka par katru notikušo gadījumu tiek noteikta viena atlīdzināmā summa ģimenei, nevis katram ģimenes loceklim atsevišķi (sk. Senāta 2009. gada 16. decembra sprieduma lietā Nr. SKC-579/2009 18. punktu un 2011. gada 12. janvāra sprieduma lietā Nr. SKC-22/2011 13. punktu). Līdz ar to ir secināms, ka /pers. B/ izmaksātā kompensācija par ārstniecībā konstatēto kaitējumu 71 145 EUR apmērā ir uzskatāma par izmaksātu visai ģimenei, tajā skaitā abiem prasītājiem. Atbildētājas ieskatā Ārstniecības riska fonda izmaksātā atlīdzība 71 145 EUR apmērā pēc būtības sniedz apmierinājumu un gandarījumu arī nemantisko kaitējumu guvušās personas ģimenes locekļiem.

Attiecībā par prasītāja prasījumu maksāt uztura naudu prasītājai /pers. B/ jānorāda, ka CL 2351. pantā noteiktais pienākums rodas tikai mirušās personas nāvē vainojamai personai.

Lietas materiālos neatrodas neviens pierādījums, kas apliecinātu to, ka atbildētāja vainojama /pers. F/ nāvē, gluži pretēji, lietas materiālos atrodas rakstveida pierādījumi, kas norāda, ka /pers. C/ un tajā skaitā atbildētāja kā /pers. C/ darba devējs nav vainojama /pers. F/ nāvē (sk. Valsts policijas Galvenās Kriminālpolicijas pārvaldes Kriminālizmeklēšanas pārvaldes galvenās inspektores O.Bobrovičas 2017.gada 7.septembra lēmumu krimināllietā Nr. 11091047615, lietas 183.lapa).

Atbildētāja norāda, ka CL 2351. pants ir piemērojams kopsakarā ar CL 179. pantu, proti, ja būtu konstatējama atbildētāja vaina /pers. F/ nāvē, tad uztura nauda būtu nosakāma atbilstoši /pers. F/ spējām uzturēt /pers. B/ /pers. F/ dzīves laikā.

Ņemot vērā, ka prasītāji nav pierādījuši /pers. F/ spējas uzturēt prasītāju /pers. B/ prasības pieteikuma papildinājumos norādītājā apmērā, noteiktā summa 695 905,06 EUR apmērā nav uzskatāma par pamatotu.

Attiecībā par Veselības inspekcijas 2015. gada 9. jūnija lēmumu Nr. 38678/296/5-1, jānorāda, ka minētajā atzinumā nav minēts apstāklis, ka /pers. F/ nāves cēlonis, ir ginekoloģes /pers. C/ neprofesionālā un nolaidīgā attieksme, kā arī saskaņā ar Ministru kabineta 2008. gada 5. februāra noteikumiem Nr. 76 „Veselības inspekcijas nolikums" 3.punktu Veselības inspekcijas kompetencē neietilpst vainīgo personu konstatēšana ārstniecības epizodēs.

Papildus juridiskajā literatūrā norādīts, ka cietušā prasība tiek noraidīta pilnībā, ja tiek konstatēts, ka cietušais nav ievērojis kādu no Pacientu tiesību likuma 15. pantā ietvertajiem pienākumiem, piemēram, nav ievērojis ārstniecības personu norādījumus un ārstniecības iestādes iekšējās kārtības noteikumus, jo ārstēšanās laikā pacients nedrīkst veikt darbības, kas var kaitēt viņa veselībai (skat. Medicīnas tiesības. Sagatavojis autoru kolektīvs S.Ašnevicas-Slokenbergas zinātniskajā redakcijā. - Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2015, 776.lpp.). Uz /pers. F/ līdzestības trūkumu norādīts Veselības inspekcijas 23. 01. 2017. atzinumā un 29. 09. 2017. lēmumā administratīvā pārkāpuma lietā, arī tiesu prakses apkopojumā „Morālā kaitējuma atlīdzināšana civillietās", kur norādīts: „Ja lietas apstākļi rāda, ka cilvēka veselības pasliktināšanos nav radījusi ārstniecības iestādes vai personas kļūda vai prettiesiska rīcība, bet gan cilvēka mūžā uzkrājušās kaites, ko mūsdienu medicīna nespēj novērst, tad cēloņības noskaidrošana dod atbildi arī par to, vai ir konstatējama ārstu prettiesiska rīcība". Līdz ar to tiesai ir jāvērtē, vai /pers. F/ viegļprātīgā attieksme, nepildot ārsta norādījumus, proti, nekompensējot I grupas diabētu, varēja ietekmēt ārstniecības epizodes rezultātu.

Ņemot vērā minēto atbildētāja līdz tiesu noraidīt /pers. A/ un /pers. B/ prasību pret AS /Nosaukums A/ par iespējamu atbildētāju prettiesisku rīcību, kas izraisīja smagas sekas – prasītāja tuvinieka nāvi, un atlīdzības par morālā kaitējuma, atlīdzības 695 905,06 EUR apmēra un uztura naudas piedziņu kā nepamatotu.

2019. gada 26. augustā AS /Nosaukums A/ sniegusi papildus paskaidrojumus, saistībā ar /pers. B/ celto prasību.

Paskaidrojumā norādīts, ka prasītāji 2018. gada 25. aprīļa prasības pieteikumā norāda, ka atbildētāju rīcība /pers. F/ ārstniecības epizodē ir vērtējama kā rupja neuzmanība CL 1645. panta izpratnē (sk. 2018. gada 25. aprīļa prasības pieteikuma 74.1. punktu), kas izpaudusies, kā atbildētāja bezdarbība.

Attiecībā uz iespējamo bezdarbību jānorāda uz Dr. iur. Jāņa Kārkliņa secināto, lai personai varētu izvirzīt pārmetumus par bezdarbību, vienmēr nepieciešama tiesību norma, kas uzliek pienākumu rīkoties (sk. Vainas, prettiesiskas rīcības un atbildības ideja Privāttiesībās, Dr. iur. Jānis Kārkliņš, LU Juridiskā fakultāte, Civiltiesisko zinātņu katedras asociētais profesors Juridiskā zinātne / Law, No. 8, 2015., 159.lapa).

Līdz ar to, lai konstatētu atbildētājas vainu /pers. F/ ārstniecības epizodē ir jākonstatē, vai atbildētāja darbiniece ginekoloģe /pers. C/ nav veikusi kādu darbību, ko nosaka ārstniecību regulējošie normatīvie akti.

Veselības inspekcijas 2017. gada 23 .janvāra atzinumā Nr. 35492/2850/4.2-17 ir norādīts, ka /pers. C/ ir pieļāvusi Ministru kabineta noteikumu 2006.gada 25.jūlija noteikumu Nr. 611 „Dzemdību palīdzības nodrošināšanas kārtība" (turpmāk – noteikumi Nr.611) l. pielikuma 2. punkta normas pārkāpumu (redakcijā no 01.01.2014. –02. 02. 2017), kas nosaka, ka jebkurā grūtniecības laika grūtniecības sarežģījumu gadījumos (grūtniecības patoloģiju diagnostikai ārstēšana, ja konstatētas augļa anomālijas, kā arī invazīvu procedūru nepieciešamība) grūtnieci nosūta uz perinatālās aprūpes centra perinatālās diagnostikas nodaļu.

No minētā ir secināms, ka grūtnieci nosūta uz perinatālās aprūpes centra perinatālās diagnostikas nodaļu šādos gadījumos:

– augļa anomālijas konstatēšanas gadījumā;
– invazīvu procedūru nepieciešamības gadījumā.

2018. gada 6. februāra Veselības ministrijas lēmumā Nr. 10-23.3/516 norādīts, ka 2014. gada 30. septembrī veiktajā skrīningā augļa patoloģijas netika konstatētas, kā arī augļa sekcijas nekādas ārējas kroplības vai iedzimtas patoloģijas netika konstatētas.

Līdz ar to ir secināms, ka nepastāvēja noteikumu Nr.611 1.pielikuma 2. puni noteiktie pamati /pers. F/ nosūtīšanai perinatālās aprūpes centra perinatālās diagnostikas nodaļu, un attiecīgi nepastāvēja ar likumu noteikts pienākums, kur nepildot ir konstatējama CL 1645 .pantā noteiktā atbildētāja neuzmanība.

Jānorāda, ka /pers. F/ aprūpe tika nodrošināta saskaņā ar noteikumu Nr. 611 5. punkta (redakcijā no 01. 01. 2014. – 02. 02. 2017.),

noteiktajām prasībām. Minētajos noteikumos konkrētajā redakcijā 5. punktā nav minēts ārstā pienākums:

– sastādīt un dokumentēt grūtniecības vadīšanas plānu, kā arī koriģēt to, ja nepieciešams katrā vizītes laikā izvērtēt grūtniecības norises risku un, ja nepieciešams, noteikt, kā speciālisti jāiesaista grūtniecības aprūpē, apkopo izmeklējumu rezultātus un konsultantu atzinumus;

– nodrošināt sadarbību ar citiem grūtnieces aprūpē iesaistītajiem speciālistiem (piemēram, ģimenes ārstu, ārstu speciālistu) un, ja nepieciešams, nosūta grūtnieci uz ārstu konsīliju. Šīs prasības noteikumos Nr. 611 likumdevējs noteicis tikai no 2017. gada 14. aprīļa. Līdzi ar to nav pamatots prasītāja arguments, ka /pers. C/ ir nolaidīgi pildījusi savus amata pienākumus, jo šādus pienākumus likumdevējs paredzēja tikai pēc /pers. F/ nāves, kura bija iestājusies 2015. gada 10. janvārī.

Attiecībā par prasītāja pievienoto 2019. gada 17. jūlija Valsts tiesu ekspertīžu, konsultatīvo atzinumu jānorāda, 07.09.2017. lēmumā par krimināllietas Nr. 1109104765 izbeigšanu, norādīto, ka nepilnīga medicīniskās aprūpes vai dokumentu noformēšana pati par sevi nav cēloniskā sakarībā ar /pers. F/ nāves iestāšanos. Labojumi medicīniskajos dokumentos uzskatāmi par medicīniskās dokumentācijas aizpildīšanas nepilnību.

Arī Veselības ministrijas 06. 02. 2018. lēmumā Nr. 01-23.3/516 „Par apstrīdēto lēmumu", atsaucoties uz Veselības inspekcijas 23. 01. 2017. Atzinumā Nr.35492/2850/4.2-17 konstatētajiem faktiem, norādīts, ka medicīniskās aprūpes nepilnības vai dokumentu nepilnīga noformēšana paši par sevi nav cēloniskā sakarībā ar /pers. F/nāves iestāšanos, kā arī neietekmē noteikto kaitējuma atlīdzību.

No iepriekš minētā secināms, ka Valsts tiesu ekspertīžu biroja 17. 07. 2019. Konsultatīvais atzinums Nr.19-805 nepierāda CL 1635. pantā un 2351. pantā noteiktos civiltiesiskās atbildības priekšnoteikumus attiecībā uz atbildētāju. Prasītāju apgalvojumi izdarīti, nevērtējot lietas faktiskos apstākļus to savstarpējā kopsakarā un cēloņsakarībās.

Attiecībā par prasītājai izmaksāto atlīdzību no Ārstniecības riska fonda, jānorāda, ka Ārstniecības riska fonds darbojas pēc obligātās apdrošināšanas principiem, izslēdz arī ārstniecības iestāžu un ārstniecības personu nelabvēlīgu mantisku risku Pacientu tiesību likuma 16. panta otrajā daļā noteikto limitu robežās (par pacienta dzīvībai vai veselībai nodarīto kaitējumu (arī morālo kaitējumu) – ne vairāk kā 142 290 eiro; par pacientam radītiem ārstniecības izdevumiem– ne vairāk kā 28 460 eiro). Tāpēc secināms, ka ārstniecības iestādes un personas no negatīvajām mantiskajām sekām profesionālas neveiksmes vai neuzmanības dēļ tiks pasargātas, ja cietušo pacientu apmierinās no Ārstniecības riska fonda izmaksājamās summas apmērs (sk. A.Liepiņš, J. Vētra, O. Joksts Ārstniecības riska fonds: pieredze, problēmas, risinājumi. Jurista Vārds, 21. 08. 2018., Nr. 34 (1040)).

Prasītājs lietas materiāliem ir pievienojis Veselības inspekcijas 2017. gada 23. janvāra atzinumu Nr. 35492/2850/4.2-17, kurā Veselības inspekcija konstatēja, ka sakarā ar /pers. F/ ārstniecībā konstatēto kaitējumu ir izmaksājama atlīdzība 50% apmērā, jeb 71 145 EUR apmērā. Atlīdzība 71 145 EUR apmērā tika izmaksāta prasītājai /pers. B/.

Augstākā tiesa atzinusi, ka, nosakot materiālā zaudējuma un morālā kaitējuma apmēru, tiesai jāņem vērā apdrošinātāja izmaksātā vai iespējamā apdrošināšanas atlīdzība (Sk. Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta 2008. gada 29. oktobra lēmums lietā SKK - 586/2008).

Tostarp Augstākā tiesa ir norādījusi, ka cietušajai personai nav pienākums griezties ar iesniegumu par nemateriālā zaudējuma atlīdzināšanu apdrošināšanas sabiedrībā, taču tiesai, izvērtējot pieteiktā morālā kaitējuma kompensācijas apmēru, ir jāņem vērā iespējamais apdrošināšanas atlīdzības apmērs. Pretējā gadījumā tiktu pārkāptas personas tiesības paļauties uz civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu (sk. Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta 2009. gada 3. jūnija lēmums lietā SKK-308/2009).

Kā jau atbildētāja norādīja 2019. gada 20. marta papildus paskaidrojumos atbilstoši aktuālajai judikatūrai saistībā ar kompensācijas par morālā kaitējuma piešķiršanu cietušo personu ģimenēm Senāts ir norādījis, ka par katru notikušo gadījumu tiek noteikta viena atlīdzināmā summa ģimenei, nevis katram ģimenes loceklim atsevišķi (Sk. Senāta 2009. gada 16. decembra sprieduma lietā Nr. SKC-579/2009 18. punktu un 2011. gada 12. janvāra sprieduma lietā Nr. SKC-22/2011 13. punktu). Līdz ar to ir secināms, ka /pers. B/ izmaksātā kompensācija par ārstniecībā konstatēto kaitējumu 71 145 EUR apmērā ir uzskatāma par izmaksātu visai ģimenei, tajā skaitā abiem prasītājiem. Atbildētājas ieskatā Ārstniecības riska fonda izmaksātā atlīdzība 71 145 EUR apmērā pēc būtības sniedz apmierinājumu un gandarījumu arī nemantisko kaitējumu guvušās personas ģimenes locekļiem.

Attiecībā par prasības summu atbildētāja vērš tiesas uzmanību uz aktuālo tiesu praksi civillietās par nemantiskā kaitējuma atlīdzināšanu lietās saistībā ar tuvinieka bojā eju, kurās vidējā piedzītā nemantiskā kaitējuma kompensācijas summa sastāda 7957.70 EUR (sk. 2016. gada septembra „Tiesu prakse morālā kaitējuma apmēra noteikšanā saistībā ar prasītājam nodarīto tiesību aizskārumu, miesas bojājumiem vai tuvinieka bojāeju"). Ņemot vērā, ka prasītāja mazmeitai ir izmaksāta kompensācija 71145 EUR apmērā, ir secināms, ka Veselības inspekcijas izmaksātā kompensācija ir atbilstoša un samērīga salīdzinājumā ar aktuālo tiesu praksi.

Līdz ar to tiesai šajā lietā tiesai ir pienākums ņemt vērā /pers. B/ izmaksāto kompensāciju EUR 71 145 apmērā.

Attiecībā par prasītājas prasījumu maksāt uztura naudu prasītājai /pers. B/ jānorāda, ka CL 2351.pantā noteiktais pienākums rodas tikai mirušās personas nāvē vainojamai personai.

Lietas materiālos neatrodas neviens pierādījums, kas apliecinātu, ka atbildētāja vainojama /pers. F/ nāvē, gluži pretēji, lietas materiālos atrodas rakstveida pierādījumi, kas norāda, ka /pers. C/ un tajā skaitā atbildētāja kā /pers. C/ darba devējs nav vainojama /pers. F/ nāvē (sk. Valsts policijas Galvenā Kriminālpolicijas pārvaldes Kriminālizmeklēšanas pārvaldes galvenās inspektores O.Bobrovičas 2017. gada 7. septembra lēmumu krimināllietā Nr. 11091047615).

Prasītāja 17. 04. 2019. prasības pieteikuma papildinājumos norādījusi, ka „kopējie uzturlīdzekļu izdevumi uz prasības pieteikuma sastādīšanas brīdi sastāda vismaz 1 391 810,11 EUR. Pieņemot, ka pusi no šiem uzturlīdzekļiem segtu Prasītājas tēvs, tad otru pusi EUR 695 905,06 apmērā būtu segusi prasītājas māte, kas ir mirusi atbildētāju prettiesiskas rīcības rezultātā".

Atbilstoši CL 2351. pantam, ja nomirējam bijis pienākums kādu uzturēt, tad šis pienākums pāriet uz to, kas vainīgs viņa nāvē. Tādas atlīdzības apmēru noteic pēc tiesas ieskata, pie kam jāņem vērā mirušā vecums, viņa spēja, nāves laikā, iegūt sev uzturu un, beidzot, tās personas vajadzība, kam noteicama atlīdzība. Ja pēdējai ir pietiekoši dzīves līdzekļi, tad atlīdzības pienākums atkrīt.

Kā norādīts arī tiesību doktrīnā, tiesai jāņem vērā ne tikai mirušā kā indivīda spējas, bet arī reāla šo iespēju realizācija uz kaitējuma nodarīšanas brīdi. Bez tam, ar spējām jāsaprot un būtu jāņem vērā arī mirušā stāvoklis karjerā vai uzņēmējdarbībā (sk. Autoru kolektīvs prof. K. Torgāna vispārīgā zinātniskā redakcijā Latvijas Republikas Civillikuma komentāri: Ceturtā daļa, Saistību tiesības. Rīga: Mans īpašums, 2006, 632. lpp.).

Ņemot vērā iepriekš minēto, vērtējot /pers. F/ spēju iegūt sev uzturu, jāņem vērā viņas mantiskais stāvoklis uz nāves brīdi, attiecīgi arī viņas reālās iespējas nopelnīt jeb darbspējas, kas ietver /pers. F/ vecumu, izglītību, darba pieredzi, veselības stāvokli un citus personību raksturojošus faktus, nevis /pers. F/mantiskais stāvoklis pagātnē vai iespējamais mantiskais stāvoklis nākotnē, kas balstīts vienīgi uz prasītāju subjektīvo viedokli un hipotētiskiem pieņēmumiem.

Atbilstoši CL 179. panta pirmajai daļai vecāku pienākums ir samērā ar viņu spējām un mantas stāvokli uzturēt bērnu. Šis pienākums gulstas uz tēvu un māti līdz laikam, kad bērns pats var sevi apgādāt. Strīdus par uzturlīdzekļiem bērnam izšķir tiesa.

CL 179. panta otrā daļa paredz, ka pienākums gādāt par bērna uzturēšanu neizbeidzas, ja bērns ir šķirts no ģimenes vai nedzīvo kopā ar vienu no vecākiem vai abiem vecākiem.

Saskaņā ar CL 179. panta trešo daļu, ja bērnam ir pašam sava manta, bet vecākiem tās nepietiek bērnam nepieciešamo uzturēšanas izdevumu segšanai, šos izdevumus var segt no bērna mantas ienākumiem; ja šo ienākumu nepietiek, var izlietot daļu no bērna mantas, bet vienīgi ar

bāriņtiesas atļauju.

Atbilstoši CL 179. panta ceturtajai daļai, ja vecāku nav vai viņi nespēj uzturēt bērnu, šis pienākums līdzīgās daļās gulstas uz vecvecākiem. Ja vecvecāku mantas stāvoklis ir nevienlīdzīgs, tiesa var noteikt viņiem uzturēšanas pienākumu samērā ar katra mantas stāvokli.

CL 179.panta piektā daļa paredz, ka minimālo uzturlīdzekļu apmēru, kuru bērnam nodrošināt ir pienākums katram no vecākiem neatkarīgi no viņa spējām uzturēt bērnu un mantas stāvokļa, nosaka Ministru kabinets, ņemot vērā valstī noteikto minimālo mēnešalgu un bērna vecumu.

Tā kā lietā ir iesniegti pierādījumi, kas apstiprina to, ka prasītāja ir /pers. F/ meita, tad ir pamats uzskatīt, ka /pers. F/ bija likumā noteikts pienākums uzturēt prasītāju. Minimālā naudas summa, kādu /pers. F/ būtu pienākums nodrošināt prasītājas uzturam katru mēnesi, ir EUR 129,00.

Neraugoties uz minēto, būtiski uzsvērt, ka CL 179. pantā noteiktais vecāku pienākums ir cieši saistīts ar vecāka personību, un tā ir uzskatāma par tīri personisku saistību, kas nevar pāriet uz citām personām.

Kā norādīts 17. 04. 2019. prasības pieteikuma papildinājumos, prasītāja ir pārcēlusies uz dzīvi Amerikas Savienotajās Valstīs pie sava tēva, bet lietā nav nekādu ziņu par Prasītājas tēva mantisko stāvokli, līdz ar to lietā nav pierādīts tas, ka prasītājas tēvs nevar apgādāt bērnu ar visu nepieciešamo, tādējādi, ievērojot CL 2351. pantā noteikto, konkrētajā gadījumā nav iestājies tiesiskais pamats prasīt no Atbildētājas uzturlīdzekļus prasītājas uzturam.

17. 04. 2019. prasības pieteikuma papildinājumiem pievienota klāt Laurent Clerc Nacionālā Nedzirdīgo Izglītības Centra IEP Individualizētā izglītības programma, kurā sadaļā „Informācija par vecākiem/aizbildni" norādīts vārds /pers. M/, tomēr lietā nav nekādu ziņu par šo personu un tās statusu attiecībā pret prasītāju.

Laurent Clerc Nacionālā Nedzirdīgo Izglītības Centra IEP Individualizētā izglītības programmā norādīts, ka „skolēns dzīvo kopmītnē", līdz ar to nepamatota ir arī 17. 04. 2019. prasības pieteikuma papildinājumos norādītā atsauce uz ASV statistikas datiem par trīs cilvēku ģimenes iztikas minimumu, 1/3 no šīm izmaksām attiecinot uz prasītāju, kas 14 gadu mācību un studiju laikā sastādītu USD 254 375,33 (225 011,35 EUR).

Prasītāji ar 25. 07. 2019. pieteikumu lūguši pievienot lietas materiāliem Vācijas bankas Volksbank 18.07.2002. /pers. F/konta izrakstu, kas pierādot to, ka jau 2002. gadā /pers. F/ bankas kontā atradušies naudas līdzekļi 53 000 EUR apmērā, kas apliecinot viņas spēju sevi finansiāli nodrošināt meitu. Tāpat prasītāji lietā iesnieguši izdruku no interneta vietnes https://www.payscale.com/ par vidējo algu Amerikas Savienotajās Valstīs. Atsaucoties uz /pers. F/ izglītības sertifikātu par bakalaura grāda mākslā iegūšanu, Prasītāji norādījuši, ka viņas vidējā alga ASV gadā varētu būt aptuveni 61 000 USD.

Prasītāju iesniegtie dokumenti nevar kalpot par pamatu tam, lai apmierinātu prasītājas 17. 04. 2019. prasības pieteikuma papildinājumos ietverto prasību par atlīdzības 695 905,06 EUR (uzturnaudas) apmērā piedziņu no atbildētājiem, pamatojoties uz CL 2351.pantu, jo prasītāji nav pierādījuši, kādi bija /pers. F/ ienākumi uz viņas nāves brīdi, lietā nav ziņu par to, ka viņa uz nāves brīdi bija darbā tiesiskajās attiecībās un vai viņa strādāja algotu darbu savā specialitātē.

Tas, ka 2002. gadā /pers. F/ bankas kontā atradušies naudas līdzekļi 53 000 EUR apmērā, nepierāda viņas spēju iegūt sev uzturu. Lietas materiālos nav nekādu ziņu par to, kāda ir šo naudas līdzekļu izcelsme, turklāt no 10. 05. 2019. prasītāju pieteikumam par rakstveida pierādījumu pievienošanu pievienotā diploma redzams, ka mākslas bakalaura grādu /pers. F/ ieguvusi 13. 05. 2005., bet laika periodā no 1987. gada līdz 1999. gadam /pers. F/ mācījās Rīgas 51. vidusskolā speciālajās klasēs kurlajiem un vājdzirdīgajiem bērniem (sk. 10.04.2019. Rīgas 51.vidusskolas humanitārās ģimnāzijas surdopedagoga /pers. N/ izziņu).

Atbilstoši likuma „Par valsts pensijām" 19. panta ceturtajā daļā noteiktajam par darba nespējīgiem ģimenes locekļiem uzskatāmas arī šā panta otrajā un trešajā daļā norādītās personas, kuras nav sasniegušas 24 gadu vecumu, ja tās laikā, kad iestājusies apgādnieka nāve, vai vēlāk mācās vai studē vispārējās, profesionālās izglītības iestādēs, koledžās vai augstskolās pilna laika klātienē, izņemot laiku, kad persona ir pārtraukusi studijas.

Arī Augstākā tiesa norādījusi, ka CL 179. panta izpratnē bērns, kurš mācās vidējās vai augstākās mācību iestādes dienas nodaļā un nav vecāks par 24 gadiem, ir uzskatāms par nespējīgu sevi apgādāt, līdz ar to vecākiem ir pienākums uzturēt bērnu (Sk. Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2015. gada 7. janvāra spriedums civillietā Nr.SKC-1478/2015).

/pers. F/, personas kods /personas kods/, 18. 07. 2002. bija 23 gadi, līdz ar, vadoties no loģikas un dzīvē gūtiem novērojumiem, ir pamats uzskatīt, ka viņas iespējas gūt ienākumus, kas būtu pietiekami sevis uzturēšanai, bija būtiski ierobežotas, un šajā laikā viņu, iespējams, uzturēja vecāki.

Prasītājas iesniegtie dokumenti nepierāda /pers. F/ spēju nodrošināt prasītājai uzturu 695 905,06 EUR apmērā, līdz ar to nav nekāda pamata uzskatīt, ka /pers. F/ prasītājas uzturam varētu novirzīt līdzekļus 695 905,06 EUR apmērā.

Ņemot vērā iepriekš minēto, lūgts tiesu noraidīt /pers. A/ un /pers. B/ prasību pret atbildētāju par iespējamu atbildētāju prettiesisku rīcību, kas izraisīja smagas sekas – prasītāja tuvinieka nāvi, un atlīdzības par morālā kaitējuma un uztura naudas 695 905,06 EUR apmēra piedziņu kā nepamatotu.

2018. gada 14. jūnijā tiesā saņemti /pers. C/ rakstveida paskaidrojumi, kuros atbildētāja celto prasību neatzīst.

Paskaidrojumā norādīts, ka atbildētāja /pers. C/ sniegusi paskaidrojumu, kurā norāda, ka prasību neatzīst pilnībā.

Norādīts, ka ņemot uzskaitē grūtnieci /pers. F/, viņa uzreiz tika nosūtīta gan pie ģimenes ārsta, gan pie endokrinologa viņas veselības stāvokļa izvērtēšanai sakarā ar grūtniecību un I tipa cukura diabētu.

Novērojot /pers. F/, rīkojusies saskaņā ar 25.07.2006 MK noteikumiem Nr. 611 „Dzemdību palīdzības nodrošināšanas kārtība", kas ir redzams Veselības inspekcijas lēmumā Nr. H29.

2015. gadā neeksistēja vadlīnijas „Grūtniecība un cukura diabēts". Pārējie izmeklējumi, t. sk., cukura līmenis asinīs, glikozētais hemoglobīns bija jānozīmē un jāizvērtē rezultātus ārstei endokrinoloģei, jo ginekologs neārstē pirmā tipa cukura diabēta slimniekus.

No endokrinologa slēdziena sapratusi, ka /pers. F/ tajā brīdī ar veselību nebija problēmu. Minētā slēdzienā nebija rakstīts, ka tas bija paredzēts ģimenes ārstam.

Atbildētāja iebilst pret /pers. A/ prasībā minētiem faktiem, ka nekādus papildus izmeklējumus un norīkojumus nav veikusi. Visi nosūtījumi atspoguļoti grūtnieces ambulatora kartē.

/pers. F/ nepildīja savus pienākumus attiecībā pret atbildētāju, jo pie endokrinologa tā arī vairs nebija vērsusies, citus slēdzienus nav iesniegusi.

Visos grūtnieču dokumentos, gan mātes pasē, kura pazudusi pēc /pers. F/ nāves, gan nosūtījumā uz USG izmeklējumu bija minēta diagnoze pirmā tipa cukura diabēts.

Vienīgais uz ko norādīja Veselības inspekcija, bija tas, ka grūtniece netikusi nosūtīta pie speciālistiem uz P. Stradiņa peritālo aprūpes centru, ko bija plānojusi darīt pēc 24-25 grūtniecības nedēļas, jo peritālā aprūpe sākas pēc 24. grūtniecības nedēļas. Pēdējā vizīte bijusi /pers. F/ 21. nedēļā un 6 dienās.

Veselības inspekcija konstatējusi, ka šis pārkāpums grūtniecības aprūpē nav saistāms un neietekmēja grūtnieces nāvi pēc trim nedēļām.

Atbildētāja norādījusi, ka katra ārsta darba efektivitāte un rezultāts lielā mērā ir saistīts ar pacientes izpratni un zināšanām par savu veselību. Diemžēl /pers. F/ bija paviršа attieksme pret nopietniem riskiem grūtniecības laikā. Pacientei grūtniecība nebija plānota un tika konstatēta tikai 11/12

grūtniecības nedēļā, tad kad paciente ieradās ar sūdzībām par menstruāla cikla traucējumiem. Uz viņas veselības stāvokļa fona grūtniecība nedrīkstēja iestāties, kamēr tikt normalizēta ogļhidrāta vielmaiņa.

Savukārt /pers. F/ nepildīja norādījumus grūtniecības laikā, tātad nepildīja Pacienta tiesību likumu 15. panta pirmo daļu – pacientam ir pienākums ir rūpēties par savu veselību.

Atbildētājas/pers. C/ pārstāvis zvērināts advokāts E. Atlācis sniedzis rakstveida paskaidrojumu, kurā norādījis, ka celto prasību neatzīst.

Norādījis, ka Ministru kabineta 2013. gada 5. novembra noteikumu Nr.1268 „Ārstniecības riska fonda darbības noteikumi" (turpmāk – noteikumi Nr. 1268) 12.1 apakšpunkts nosaka, ka Inspekcija pieņem lēmumu par atteikumu izmaksāt atlīdzību, ja nav konstatēta cēloņsakarība starp kaitējumu un ārstniecības personas veikto darbību vai bezdarbību ārstniecības procesā.

Prasītāji prasības pieteikumā norāda, ka nemantiskā kaitējuma pamatā ir emocionālās ciešanas /pers. F/ nāves dēļ (2019. gada 17. aprīļa prasības pieteikuma papildinājumu 5. un 6. punkts).

Ar Valsts policijas Galvenās Kriminālpolicijas pārvaldes Kriminālizmeklēšanas pārvaldes galvenās inspektores O. Bobrovičas Valsts policijas 2017. gada 7. septembra lēmumu izbeigta krimināllieta Nr. 11091047615. Lēmumā norādīts, ka saskaņā ar 2015. gada 26. oktobra Komisijas ekspertu atzinumu Nr. 53-K konstatēts, ka ārstniecības personu rīcība nav tiešā cēloņsakarībā ar /pers. F/ nāves iestāšanos. No lēmumā minētā nepārprotami izriet, ka netika konstatēta cēloņsakarība starp /pers. F/ nāves iestāšanos un /pers. C/ rīcību ārstniecības epizodē, kas saskaņā ar CL 1635. pantu ir obligāts priekšnosacījums nemantiskā kaitējuma atlīdzināšanai.

Augstākās tiesas Civillietu departaments ir norādījis, ka CL 1635. panta pirmās daļas tiesiskā sastāva pazīme „neatļauta darbība" ir atklāts juridisks jēdziens, kura saturs jānoskaidro tiesību normas piemērotajam likuma un konkrētā gadījuma kontekstā (Sk. Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2018.gada 21.jūnija spriedums lietā SKC-159/2018).

Šajā lietā par pamatu neatļautas darbības konstatēšanai ir izmantojami Ministru kabineta 2006. gada 25. jūlija noteikumi Nr. 611 „Dzemdību palīdzības nodrošināšanas kārtība" (turpmāk – noteikumi Nr. 611), kas nosaka /pers. C/ pienākumus sniedzot dzemdību palīdzību. Lēmumā nepārprotami ir norādīts, ka /pers. C/ ir rīkojusies atbilstoši Ministru kabineta 2006. gada 25 .jūlija noteikumiem Nr. 611, līdz ar to ir secināms, ka /pers. F/ nāves iemesls nevar būt /pers. C/ ārsta pienākumu nepildīšana.

Veselības inspekcijas 2015. gada 9. jūnija lēmumā Nr. 3867129 norādīts, ka saskaņā ar noteikumu Nr. 611 1. pielikuma 2.punktu /pers. C/ /pers. F/ bija pienākums nosūtīt uz perinatālās aprūpes centra prenatālās diagnostikas nodaļu. Šāds secinājums ir pretrunā ar Lēmumā konstatēto, proti, ka normatīvie akti neparedz ārsta pienākumu hospitalizēt pacientu pēc sliktām analīzēm, kā arī /pers. C/, kā ginekoloģei nebija pienākuma novērot un ārstēt /pers. F/ 1. tipa cukura diabētu.

Tāpat Veselības inspekcijas 2017. gada 24. augusta atzinumā Nr. 15961/1251/4.2-1 norādīts, ka speciālistu atzinumos nebija norādes uz /pers. F/ veselības stāvokļa nopietnību, līdz ar to /pers. C/ veica /pers. F/ veselības aprūpi atbilstoši normatīvajiem aktiem.

/pers. C/ ir ginekoloģe, kuras profesionālo darbību stingri regulē Ārstniecības likums un noteikumi Nr. 611, līdz ar to secināms, ka /pers. C/ kā ginekoloģes iespējamā neatļautā darbība CL 1635. panta izpratnē varētu izpausties tikai kā Ārstniecības likuma vai noteikumu Nr. 611 pārkāpums.

Lēmumā nepārprotami norādīts, ka /pers. C/ nav pieļāvusi nevienu normatīvo aktu pārkāpumu, /pers. F/ ārstēšanas epizodē, kas būti novedis pie /pers. F/ nāves.

Līdz ar to nevar atzīt par pamatotu Veselības inspekcijas 2017. gada 23. janvāra atzinumā Nr. 35492/2850/4.2-17 secināto, ka /pers. C/ iespējams pieļauto ārstniecības pārkāpumu rezultātā /pers. F/ ir nodarīts kaitējums veselībai vai dzīvībai, jo cēloņsakarība nav konstatēta ne kriminālprocesa un administratīvā pārkāpuma lietas ietvaros, un arī ne ekspertu komisijas atzinumos.

Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments ir norādījis Veselības inspekcijai, izdarot secinājumus par kaitējuma esību, cēloņsakarības pastāvēšanu vai kaitējuma apmēru, ir jāsniedz arī pamatojums šādam secinājumam (Senāta Administratīvo lietu departamenta 2019. Gada 26. jūnija spriedums lietā Nr. A420300316, SKA-453/2019).

Ņemot vērā, ka Veselības inspekcijas atzinumos un lēmumos nav sniegts pamatojums cēloņsakarības esamībai, tad atsevišķi apgalvojumi par cēloņsakarības esamību nevar tik uzskatīti par tiesiskiem.

Papildus minētājam, noteikumu Nr.1268 12.5 apakšpunkts nosaka, ka Veselības Inspekcija pieņem lēmumu par atteikumu izmaksāt atlīdzību, ja pacients ar apzinātu rīcību ir veicinājis kaitējuma rašanos vai tā apmēra palielināšanos un ir kavējis ārstniecības personu sniegt nepieciešamos ārstniecības pakalpojumus.

Veselības inspekcijas 2017.gada 23. janvāra atzinumā Nr. 35492/2850/4.2-17 ir nepārprotami secināts, ka /pers. F/ ārstniecības laikā nav bijusi līdzestīga, proti, nav pildījusi ārstu norādījumus un veikusi nepieciešamās analīzes un izmeklējumus.

Noteikumu Nr. 1268 12.5 apakšpunkts ir formulēts kategoriski un neietver iespēju Veselības inspekcijai vērtēt līdzestības neesamību, proti, Veselības inspekcijai konstatējot, ka /pers. F/ ir apzināti ir kavējusi ārstniecības personu sniegt nepieciešamos ārstniecības pakalpojumus bija jāpieņem lēmums par atteikšanos izmaksāt atlīdzību prasītājai /pers. B/.

Par prasītāju pievienoto ka Valsts tiesu ekspertīžu biroja 17.07.2019. Konsultatīvo atzinumu Nr. 19-805, jānorāda, ka šis pierādījums nepamato cēloņsakarības esamību starp /pers. F/ nāvi un jebkādiem trūkumiem medicīnas dokumentācijā, kā arī to pareizi ir konstatējusi Veselības ministrija 06.02.2018. lēmumā Nr.01-23.3/516 „Par apstrīdēto lēmumu".

Attiecībā par prasītāju prasījumu maksāt uztura naudu prasītājai /pers. B/ jānorāda, ka CL 2351. pantā noteiktais pienākums rodas tikai mirušās personas nāvē vainojamai personai.

Lietas materiālos neatrodas neviens pierādījums, kas apliecinātu /pers. C/ vainu /pers. F/ nāvē, gluži pretēji, lietas materiālos atrodas rakstveida pierādījumi, kas norāda, ka /pers. C/ nav vainojama /pers. F/ nāvē (Valsts policijas Galvenās Kriminālpolicijas pārvaldes Kriminālizmeklēšanas pārvaldes galvenās inspektores O. Bobrovičas 2017.gada 7.septembra lēmumu krimināllietā Nr. 11091047615, lietas 183.lapa)

Atbildētāja nepiekrīt prasības pieteikuma papildinājumos paustajam uzskatam, ka ārstniecības epizodē ir mirušas 2 personas. Prasītāji nav norādījuši juridisko pamatojumu pieņēmumam, ka ārstniecības epizodē ir mirušas divas personas.

Tiesībspēja ir spēja būt par tiesību un pienākumu subjektu. Tā indivīdam dod iespēju būt civiltiesiskās apgrozības dalībniekam. Tiesībspēja rodas ar cilvēka piedzimšanu un beidzas ar cilvēka nāvi. (sk. k. Balodis K. „Ievads civiltiesībās". Zvaigzne ABC, 2007. 74.-75.lpp). Ņemot vērā, ka mirušās /pers. F/ dēls ir piedzimis nedzīvs, ir secināms, ka dēls nav bijis civiltiesiskās apgrozības dalībnieks, līdz ar to nav pamata prasīt nemantiskā kaitējuma atlīdzību par divu personu nāvi.

Ņemot vērā iepriekš minēto, lūdzu tiesu noraidīt /pers. A/ un /pers. B/ prasību pret /pers. C/ par iespējamu atbildētāju prettiesisku rīcību, kas izraisīja smagas sekas - Prasītāja tuvinieka nāvi, un atlīdzības par morālā kaitējuma un uztura naudas 695 905,06 EUR apmēra piedziņu kā nepamatotu.

Atbildētāja/pers. D/ 12. 07. 2018. un 26.08. 2019. sniegusi paskaidrojumus, kuros norāda, ka prasību neatzīst pilnībā, jo tā nav pamatota gan faktoloģiski, gan arī juridiski. Norāda, ka nav veikusi kādu neatļautu darbību un arī nav pieļāvusi kādu neatļautu bezdarbību, lai prasītajam rastos tiesiskais pamats iesniegt prasību pret mani.

Norādījusi, ka neviena kompetenta iestāde, Valsts policija, LR Prokuratūra vai LR tiesai nav atzinusi kādu atbildētājas darbību vai bezdarbību par tādu, kas kaut kādā pat minimālajā daudzumā varēja būt par pamatu prasītāja meitas nāvei. Neviens no prasībā minētajiem dokumentālajiem pierādījumiem neliecina par to, ka ir administratīvi vai krimināli sodīta par tādu rīcību, kas bija cēloniskajā sakarā ar /pers. F/nāvi.

No lietas materiāliem ir redzams, ka 18. 04. 2019. lietā ir iesniegti prasības pieteikuma papildinājumi par morālā kaitējuma kompensācijas un uzturnaudas piedziņu sakarā ar apgādnieku nāvi piedziņu. Lietā kā prasītāja iestājās /pers. B/ un tiek lūgts no atbildētājiem piedzīt morālā kaitējuma kompensāciju EUR 75000,00 apmērā un atlīdzību par labu /pers. B/ 695905,06 EUR.

Ņemot vērā to faktu, ka prasītāju puse vairākkārtīgi papildināja savus prasījumus un sniedza tiesai vairākus pieteikumus ar pielikumiem, papildus paskaidrojumu sniegšana bija būtiski apgrūtināta, jo tā ir saistīta ar maniem papildus tēriņiem uz juridisko palīdzību. Ņemot vērā iepriekš minēto un, cerot uz to, ka 25. 07. 2019. prasītāji vairs nesniegs lietā jaunus pieteikumus par pierādījumu pievienošanu, iesniedzu lietā savus papildus paskaidrojumus.

Atbildētāja norāda, ka prasītāji lietā nav iesnieguši tādus pierādījumus, kas liecinātu par viņas vainu prasītāja /pers. A/ meitas nāvē. Lietā iesniegtie pierādījumi neliecina par to, ka būtu pieļāvusi kādu darbību vai bezdarbību, kas būtu cēloniskā sakarā ar /pers. F/ nāvi. Nevienā no Veselības inspekcijas atzinumiem vai lēmumiem, kā arī Valsts Policijas Galvenās Kriminālpolicijas pārvaldes Kriminālmeklēšanas pārvaldes 07.09.2017. lēmumā par krimināllietas Nr. 11091047615 izbeigšanu nav konstatēta kaitējuma esība /pers. F/ veselības aprūpē no atbildētājas puses. Ņemot vērā minēto, Prasītājiem nav pamata atsaukties uz CL 2351. pantu, kurā ir noteikts, ka pienākums uzturēt pāriet uz to, kas vainojams uzturdevēja nāvē. Ievērojot minēto, uzskatu, ka arī prasība par morālās kompensācijas un uzturnaudas piedziņu ir nepamatota.

Atbildētāja uzskata, ka visi /pers. A/ prasījumi un visi /pers. B/ prasījumi, kā nepamatoti ir noraidāmi.

Atbildētāja SIA /Nosaukums B/ 28.06.2018. un 15.05.2019. sniedzis paskaidrojumu, kurā norāda, ka sniedz paskaidrojumus lietā. Atbildētājs/pers. E/ atsevišķus paskaidrojumus tiesai nesniegs, jo ir SIA /Nosaukums B/ valdes locekle, ka arī pati strādā minētajā sabiedrība par ārstu – endokrinologu.

SIA /Nosaukums B/ un /pers. E/ prasību nedz pilnīgi, nedz kādā tās daļā neatzīst. Ne SIA /Nosaukums B/, ne arī SIA /Nosaukums B/ darbiniece endokrinoloģe /pers. E/ nav rīkojušies prettiesiski, nav saskatāma cēloņsakarība starp prasītāja aprakstīto iespējamo prettiesisko darbību un prasītājam nodarīto morālo kaitējumu.

SIA /Nosaukums B/ ir veselības aprūpes iestāde, kas sniedz valsts apmaksātus sekundārus veselības aprūpes pakalpojumus – ārstu – speciālistu (endokrinologa) konsultācijas pacietiem ar endokrinoloģiskām saslimšanām pēc iepriekšēja pieraksta saskaņā ar Nacionālā veselības dienesta līguma nosacījumiem un līgumā noteiktā apjomā, kā arī maksas medicīnas pakalpojumus – ārstu – speciālistu (endokrinologa) konsultācijas, vadoties no 2013. gada 17. decembra Ministru kabineta noteikumu Nr. 1529 Veselības aprūpes organizēšanas un finansēšanas kārtība (turpmāk Noteikumi Nr. 1529) VI nodaļā noteiktā.

Saskaņā ar Noteikumu Nr. 1529 99.2.5.punktu, endokrinologs ir tiešās pieejamības speciālists, pie kura pacients var griezties pēc savas iniciatīvas. Tostarp Noteikumi Nr. 1529 nenosaka, ka pacients var apmeklēt tikai vienu endokrinologu. Pacients var vērsties arī pie citiem endokrinologiem pēc savas izvēles.

Valsts apmaksātos veselības aprūpes pakalpojumus – speciālistu (šajā gadījumā endokrinologa) konsultācijas, SIA /Nosaukums B/ realizē ievērojot Nacionālā veselības dienesta līguma nosacījumus un apjomu. 2014. gada oktobrī SIA /Nosaukums B/ nosūtīja Nacionālajam veselības dienestam vēstuli par līgumā noteiktā apjoma (pacientu kvotu) izpildi un pacientu iepriekšējā pieraksta uz valsts apmaksātām vizītēm 2014. gadā pārtraukšanu. Par to tika informēta arī medicīnas māsa, kas veica pacientu reģistrāciju uz plānveida konsultācijām. 2014. gadā papildus finansējums valsts apmaksātu veselības aprūpes pakalpojumu – speciālistu konsultāciju nodrošināšanai netika saņemts. Jānorāda, ka SIA /Nosaukums B/ ārstniecības personas sniedza arī maksas medicīnas pakalpojumus. Pakalpojuma cena tika noteikta 7 EUR.

/pers. F/ saņēma konsultācijas un ieradās uz vizītēm diabēta medikamentu un glikozes kontroles teststrēmeļu valsts kompensējamo recepšu iegādei SIA /Nosaukums B/ no 2006. gada marta, kad viņa ieradās ar ģimenes ārsta nosūtījumu. SIA /Nosaukums B/ strādājošais endokrinologs /pers. E/ sniedza rekomendācijas glikozes līmeņa paškontrolei, diabēta dienasgrāmatas rakstīšanai, insulīna devu piemērošanai faktiskam glikozes līmenim asinīs un paredzamās maltītes apjomam, uztura ogļhidrātu novērtēšanai maizes vienībās (MV), nepieciešamo izmeklējumu veikšanai, tanī skaitā glikozēta hemoglobīna HbAlc testa veikšanai 4 reizes gadā, un nepieciešamo citu speciālistu (piemēram oftalmologa) konsultācijām, tika izsniegta SIA /Nosaukums B/ praksē lietotas diabēta dienasgrāmatas. /pers. F/ saņēma intensificētu insulīnterapiju ar īsas darbības insulīnu Novo Rapid, ko ievadīja pirms ēdienreizēm un garas darbības insulīnu Lantus plkst. 18:00 vakarā. /pers. F/ prata noteikt savu glikozes līmeni asinīs, saprata kā veicami ieraksti diabēta dienasgrāmatā, prata novērtēt ogļhidrātus uzturā (MV) un piemērot insulīnu devas faktiskam glikozes līmenim asinīs un paredzamās maltītes apjomam.

Prasītājs prasībai pievienojis vairākus Veselības inspekcijas atzinumus, lēmumus, kuros fiksēta /pers. F/ ārstniecība pie endokrinologa /pers. E/. Ņemot vērā minēto, paskaidrojumos netiks aprakstīta detalizēta /pers. F/ ārstniecība.

2014. gada 10. oktobrī /pers. F/ieradās SIA /Nosaukums B/ uz konsultāciju, jo steidzami esot nepieciešams slēdziens par diabēta ārstēšanu ģimenes ārstam, kā arī receptes insulīna preparātiem. Paciente ieradās bez diabēta dienasgrāmatas, kas pieļāva domu, ka /pers. F/ dienasgrāmatu neraksta, joprojām kontrolē glikozes līmeni reti, ne tā kā rekomendēts, un bez iepriekš nozīmēto izmeklējumu rezultātiem, bez oftalmologa slēdziena. Nav patiess prasītāja prasībā norādītais par to, ka endokrinologs /pers. E/ 2014. gada 10. oktobrī netikās ar /pers. F/, jo tikai pati /pers. F/ varēja ārstu informēt tieši kāds insulīna preparāts nepieciešams, kā arī slēdzieni par diabēta ārstēšanu tiek izsniegti pacientiem tikai personīgi, nevis trešajām personām. Slēdzienus ģimenes un citiem ārstiem rakstīja tikai endokrinologs /pers. E/. Bez tam, slēdzienā ģimenes ārstam pie diagnozēm netika norādīts par grūtniecību, kā tas tiktu darīts, ja grūtniecības fakts endokrinologam būtu zināms, netika norādīta arī diabēta kompensācija, jo endokrinologa rīcībā nebija laboratorisko izmeklējumu rezultāti (glikētā hemoglobīna HbAlc tests), kas ir par pamatu kompensācijas novērtēšanai. Vizītes laikā SIA /Nosaukums B/ endokrinologs par /pers. F/ grūtniecību neuzzināja, jo par esošo grūtniecību netika informēti un mātes pase, kā grūtniecību apstiprinošu dokuments, netika uzrādīta. /pers. F/ slēdzienu ginekologam neprasīja, slēdziens ginekologam satura ziņā atšķiras no slēdziena ģimenes ārstam. /pers. F/ tika izrakstīta recepte garas darbības insulīnam Lantus 5 pilnšļirces, arī recepte prasīto 100 glikozes kontroles teststrēmeļu iegādei aptiekā ar valsts noteikto 75% kompensāciju, īsas darbības insulīns Novo Rapid, kas ievadāms pirms ēdienreizēm, nebija vajadzīgs. /pers. F/ saņēma prasīto slēdzienu tikai ģimenes ārstam, kur netika norādīta diabēta kompensācija, jo nebija HbAlc testa rezultāti, kā arī netika norādīts esošas grūtniecības fakts, jo par to /pers. F/netika ārstniecības personu informējusi.

Pēc SIA /Nosaukums B/ ārstniecības personu izrakstīto insulīna preparātu un teststrēmeļu daudzuma (100 teststrēmeles aprīlī) varēja saprast, ka /pers. F/ joprojām nerealizē rekomendācijas pietiekošai glikozes līmeņa kontrolei vismaz 4 reizes katru dienu un insulīna devu adaptācijai. Mēnesī pacientam ar l. tipa cukura diabētu nepieciešamas vismaz 120 teststrēmeles glikozes līmeņa kontrolei, gadā tas sastāda 1440 teststrēmeles (9 mēnešos 1080 teststrēmeles). No SIA /Nosaukums B/ strādājošā endokrinologa /pers. F/ 9 mēnešos bija saņēmusi receptes tikai 200 teststrēmeļu iegādei aptiekā. No civillietai Nr. C71174018 pievienotiem pielikumiem konstatējams, ka insulīna preparātu receptes /pers. F/ bija saņēmusi arī pie ģimenes ārsta, taču receptes teststrēmeļu glikozes līmeņa kontrolei iegādei nekad izrakstītas netika. Tas liek secināt, ka /pers. F/ glikozes līmeni praktiski ikdienā nekontrolēja. Paciente tika atkārtoti aicināta nodot iepriekš nozīmētos izmeklējumus biežāk, vismaz 4 reizes dienā kontrolēt glikozes līmeni,

novērtēt uzturu un veikt ierakstus diabēta dienasgrāmatā, pēc kuriem speciālistam konsultāciju laikā iespējams sniegt atbilstošu insulīna devu korekcijas rekomendācijas.

2014. gada oktobrī /pers. F/ pēkšņi (pēc ārsta – endokrinologa vizītes 2014. gada 10. oktobrī) ieradās SIA /Nosaukums B/ tikai ar kompensējamo teststrēmeļu recepti, informējot, ka esot grūtniece un vēlas saņemt recepti teststrēmeļu iegādei ar 100% kompensāciju, kā tas paredzēts grūtniecības laikā, nevis izmantot iepriekš izrakstīto recepti glikozes līmeņa teststrēmeļu iegādei ar 75% kompensāciju. Mātes pasi, kā grūtniecības apstiprinājumu, nevarēja uzrādīt. Tā kā valsts kompensējamā zāļu sistēma paredz, ka receptes teststrēmeļu iegādei ar 100% kompensāciju pacientēm ar cukura diabētu iespējams izrakstīt jau grūtniecības plānošanas laikā, šāda recepte arī tika izsniegta.

2014. gada oktobrī, lai gan pierakstīšanās plānveida valsts apmaksātiem sekundāriem veselības aprūpes pakalpojumiem jau bija pārtraukta sakarā ar Nacionālā veselības dienesta līguma apjoma izpildi, ārstniecības persona /pers. F/ piedāvāja ierasties uz papildus konsultāciju SIA /Nosaukums B/ tuvākajā laikā ar pildītu diabēta dienasgrāmatu, matēs pasi un laboratorisko izmeklējumu, tam skaitā HbAlc rezultātiem. /pers. F/ no atkārtotas konsultācijas SIA /Nosaukums B/ atteicās. Tas ka /pers. F/ prasīja un saņēma slēdzienu ģimenes ārstam par diabēta ārstēšanu, vedināja domāt, ka /pers. F/ iespējams konsultējas pie kāda cita ārsta tuvāk savai dzīves vietai. Jānorāda, ka /pers. F/ jau bija bijusi grūtniecība un tāpēc lieliski apzināja visus grūtniecības uzliktos pienākumus pacientēm ar 1. tipa diabētu (piemēram kontrolēt glikozes līmeni asinīs 4 – 8 reizes dienā un pildīt diabēta dienasgrāmatu).

SIA /Nosaukums B/ un ārste – endokrinoloģe /pers. E/ var nodrošināt tikai endokrinoloģisko saslimšanu (/pers. F/gadījumā l. tipa cukura diabēta) konsultēšanu un tikai pie noteikuma, ka pacients ievēro un realizē SIA /Nosaukums B/ ārstniecības personu norādījumus un pilda savus Pacientu tiesību likumā noteiktos pienākumus. Dotajā gadījumā SIA /Nosaukums B/ ārstniecības personu ieteikumi un rekomendācijas netika ievērotas un realizētas – glikozes līmenis asinīs netika kontrolēts katru dienu vismaz 4 reizes, diabēta dienasgrāmata ar glikozes līmeņa mērījumu rezultātiem un ievadītām insulīna devām netika uzrādīta, netika uzrādīti veikto laboratorisko izmeklējumu rezultāti, netika uzrādīti dokumenti ar ģimenes ārsta, oftalmologa un ginekologa slēdzieniem.

Pacientu tiesību likuma 15. panta pirmajā daļā pacientam noteikts pienākums rūpēties par savu veselību. Atbilstoši Pacienta tiesību likuma 15. panta otrās daļas 1. punktā noteiktajam, ja pacienta veselības stāvoklis to pieļauj, viņam ir pienākums aktīvi iesaistīties ārstniecībā un savu iespēju un zināšanu robežās sniegt ārstējošam ārstam informāciju, kas nepieciešama ārstniecības nodrošināšanai. Savukārt Pacientu tiesību likuma 15. panta otrās daļas 4. punktā noteikts pacienta pienākums ārstējošam ārstam sniegt informāciju par ārstniecības laikā notikušajām veselības stāvokļa izmaiņām /pers. F/ apmeklēja endokrinologu neregulāri, neievēroja un nerealizēja SIA /Nosaukums B/ ārstniecības personu norādījumus, nesniedza patiesu informāciju par savu veselības stāvokli un pārējām ārstniecības procesā iesaistītām ārstniecības personām. Šāda pacienta rīcība liedz sniegt atbilstošas esošai situācijai konsultācijas.

Veselības inspekcijas 2017. gada 28. decembra lēmuma Nr.4.2-1/25257/826 secinājuma daļā konstatēts, ka Veselības inspekcija nav konstatējusi /pers. F/ veselības aprūpes pārkāpumus SIA /Nosaukums B/ endokrinoloģes /pers. E/ sniegtajā veselības aprūpē, sniegtā veselības aprūpe šajā laikā atzīstama par atbilstošu Ārstniecības likuma 37. panta pirmajai daļai. Lēmuma secinājuma daļas 4. punktā norādīts, Veselības inspekcija endokrinoloģes /pers. E/ sniegtajā aprūpē pacientei /pers. F/ nav konstatēti veselības aprūpes pārkāpumi – veselības aprūpe nodrošināta profesionāli un atbilstoši tā brīža klīniskai situācijai. /pers. F/ nāves iestāšanās nav saistāma ar /pers. F/ nodrošināto veselības aprūpi.

Atbildētājai nav saprotams, kāpēc atbildētāji ir SIA /Nosaukums B/ un /pers. E/. Paskaidrojumā norādīts, ka ne SIA /Nosaukums B/, ne arī SIA /Nosaukums B/ darbiniece – endokrinoloģe /pers. E/ nav rīkojušies prettiesiski, nav saskatāma cēloņsakarība starp prasītāja /pers. A/, aprakstīto iespējamo prettiesisko darbību un prasītājam nodarīto morālo kaitējumu. Atbildētāja nepiekrīt prasības pieteikumā norādītajam, ka „uzskatāms, ka šobrīd ir savākts pietiekams faktu kopums, kas tiks izklāstīts turpmāk prasības pieteikumā un kas izslēdz saprātīgas šaubas par to, ka /pers. F/ nāve vainojamas AS /Nosaukums A/ ginekoloģe /pers. C/, SIA /Nosaukums B/ endokrinoloģe /pers. E/ un SIA /Nosaukums B/ medmāsa /pers. D/".

Civilprocesa likuma 93. panta pirmajā daļā noteikts pienākums prasītājam pierādīt sava prasījuma pamatotība. Prasītājs norādījis uz to, ka nepieciešams konstatēt prettiesisku rīcību, kaitējuma esamību un cēlonisko sakaru starp prettiesisko rīcību un kaitējumu. Prasības pieteikumā norādīts, ka pēc vispārīgā principa prasītājam būtu jāpierāda šie trīs atbildības priekšnoteikumi. Atbildētāja kategoriski nepiekrīt prasības pieteikumā norādītajam, ka atbildētāju pienākums ir pierādīt to, ka nolaidība nav bijusi vai nolaidības neesamību. Jākonstatē, ka puse no prasības pieteikuma ir dažāda vecuma tiesību teorijas un doktrīnu izklāsts par to, ka prasītājam nekas nav jāpierāda, kā tikai /pers. F/ nāves fakts, kas pats par sevi ir pietiekams prasības celšanai.

Prasībā vairākkārt norādīts, ka noticis noziedzīgs nodarījums. Šādam prasītājam apgalvojumam kategoriski nepiekrīt. Prasītājs nav iesniedzis pierādījumus, kas apstiprinātu izteikto apgalvojumu. Jānorāda, ka ne SIA /Nosaukums B/, ne arī /pers. E/ nav sodīta pat administratīvi saistībā ar pārkāpumiem /pers. F/medicīniskajā aprūpē.

Atbildētāja neatzīst prasītāja atsauces uz vairākām tiesību normām, tajā skaitā prasības pamatojumu ar CL 2347. panta otro daļu, jo likumdevējs šajā normā noteicis, ka jāatlīdzina zaudējumi, ko nodarījis paaugstinātas bīstamības avots. SIA /Nosaukums B/ un /pers. E/ darbība nav saistāma ar paaugstinātas bīstamības avotu.

Attiecībā par prasījuma summu – 200 000 EUR no SIA /Nosaukums B/ un 200 000 EUR no /pers. E/ norāda, ka šāda prasījuma summa ir neiedomājami liela, nesamērīga. Prasītāja ienākumi atbildētājai nav zināmi, bet nepiekrīt tam, ka šāda summa ir „proporcionāli niecīga" salīdzinājumā ar atbildētāju ienākumiem. Pieļauj to, ka prasītājs prasībā norādījis tik lielu prasījuma summu, jo sniedzot prasību ir atbrīvots no valsts nodevas samaksas. Norāda, ka šāda tiesu prakse Latvijas Republikā, kad prasītājam tiek atlīdzināts morālais kaitējums 600 000 EUR apmērā nav zināma, līdz ar to, šādu prasījumu nevar uzskatīt par atbilstošu tiesu praksei.

Atbildētāja lūdz /pers. A/ prasību pret SIA /Nosaukums B/, /pers. E/, AS „/Nosaukums A/, /pers. C/, /pers. D/ par rīcības atzīšanu par prettiesisku un morāla kaitējuma piedziņu noraidīt pilnībā kā nepamatotu.

SIA /Nosaukums B/ 15.05.2019. sniedzis paskaidrojumu par prasītājas /pers. B/ pieaicināšanu lietā kā līdzprasītāju, kā arī par /pers. B/ pieteiktiem prasījumiem.

Atbildētāja norāda, ka /pers. B/ prasību par morālā kaitējuma kompensācijas piedziņu 75 000 EUR apmērā un uzturnaudas, kas aprēķināta kā atlīdzības summa 695 905,06 EUR apmērā, neatzīst.

Neapstrīd prasītājas /pers. B/ tiesības uz morālā kaitējuma kompensāciju, ne arī tiesības saņemt uzturnaudu, bet prasības pieteikumā nav pamatots, kādēļ šie prasījumi vērsti pret SIA /Nosaukums B/ un /pers. E/.

Prasība pamatota ar 2017.gada 23.janvāra Veselības inspekcijas atzinumu Nr. 35492/2850/4.2-17, kurā konstatēts ārstniecības personu nodarītais kaitējums, kā rezultātā iestājusies prasītājas mātes /pers. F/nāve. Norādītājā atzinumā nav konstatēta kaitējuma esība /pers. F/ veselības aprūpē no SIA /Nosaukums B/ vai /pers. E/ puses, pamatojoties uz ko arī būtu noteikts kaitējuma smagums un izmaksāta atlīdzība. Prasītāja atsaucas uz CL 2351. pantu, ka pienākums uzturēt pāriet uz to, kas vainojams uzturdevēja nāvē, tomēr prasītāja nav iesniegusi nevienu pierādījumu par to, ka atbildētāji – SIA /Nosaukums B/ un /pers. E/ būtu vainojama prasītājas mātes nāvē, tādēļ arī prasība par morālās kompensācijas un uzturnaudas piedziņu

ir nepamatota.

Atkārtoti norāda uz Veselības inspekcijas 2017. gada 28. decembra lēmuma Nr. 4.2-1/25257/826 secinājuma daļā konstatēto, ka Veselības inspekcija nav konstatējusi /pers. F/ veselības aprūpē pārkāpumus SIA /Nosaukums B/ endokrinoloģes /pers. E/ sniegtajā veselības aprūpē, sniegtā veselības aprūpe šajā laikā atzīstama par atbilstošu Ārstniecības likuma 37. panta pirmajai daļai. Lēmuma secinājuma daļas 4. punktā norādīts, ka endokrinoloģes /pers. E/ sniegtajā aprūpē pacientei /pers. F/ nav konstatēti veselības aprūpes pārkāpumi – veselības aprūpe nodrošināta profesionāli un atbilstoši tā brīža klīniskai situācijai. /pers. F/nāves iestāšanās nav saistāma ar viņai nodrošināto veselības aprūpi.

Atbildētāja lūdz celto prasību noraidīt kā nepamatotu.

Atbildētāja/pers. D/ 12.07.2018. un 26.08.2019. sniegusi rakstveida paskaidrojumu, ka prasību neatzīst pilnībā, jo tā nav pamatota gan faktoloģiski, gan arī juridiski. Uzskata, kas nav veikusi kādu neatļautu darbību un arī nav pieļāvusi kādu neatļautu vardarbību, lai prasītajam rastos tiesiskais pamats iesniegt prasību.

Atbildētāja norāda uz to, ka viņas 2007. gada 15. oktobra amata aprakstā „Ambulatorās medicīnas māsas amata apraksts", strādājot SIA /Nosaukums B/, nebija norādīti tādi pienākumi, uz kuru obligātu izpildi savā prasībā norādīja prasītājs. Ir bijusi vienīgi medicīnas iestādes apkalpojošais personāls – medmāsa, nevis ārstniecības persona – ārstējošais ārsts, kas varētu būt atbildīgs par darbībām, uz kurām ir norādīts prasībā.

Veselības inspekcijas 28. 12. 2017. paziņojuma Nr.4.2-1/25257/ ir norādīts, ka Valsts Policijas Galvenās Kriminālpolicijas pārvaldes Kriminālmeklēšanas pārvaldes priekšnieks J. Lazdiņš ir nosūtījis inspekcijas 07. 09. 2017. lēmumu par krimināllietas Nr. 11091047615 izbeigšanu, no kura izriet, ka ir konstatēts, ka veselības aprūpe veiktā pietiekamā apjomā atbilstoši diagnozei, esošajai informācijai par pacienti. Ir atsauce uz Veselības aprūpes kvalitātes kontroles nodaļas vecākās ārstes ekspertes /pers. O/ un ārstes ekspertes /pers. P/ veikto ekspertīzi, pēc kuras tika sastādīts atzinums par SIA /Nosaukums B/ endokrinoloģes /pers. E/ sniegtās veselības aprūpes kvalitāti /pers. F/ (Veselības Inspekcijas 04. 06. 2015. Atzinums Nr.3 86/296/5-1 „Par /pers. F/ veselības aprūpi" un pieņemts attiecīgs lēmums, kas ir izsūtīts /pers. E/.

Veselības inspekcijas 28. 12. 2017. lēmumā Nr.4.2-1/25257/ norādīts, ka SIA /Nosaukums B/ endokrinoloģes /pers. E/ sniegtās veselības aprūpes kvalitāti /pers. F/ (Veselības inspekcijas 04. 06. 2015. Atzinums Nr. 3 867/2 96/5-1„Par /pers. F/ veselības aprūpi"), kura secinājumu daļā norādīts:

Pacientes /pers. F/ veselības aprūpe SIA /Nosaukums B/ pie sertificētās endokrinoloģes /pers. E/ līdz 10. 10. 2014. (pēdējais apmeklējums) nodrošināta pietiekamā apjomā atbilstoši noteiktai diagnozei I tipa Cukura diabēts, insulinējams un tā brīža klīniskajai situācijai, t.sk. atkārtoti nozīmējot/rekomendējot veikt laboratoriskos testu un oftalmologa konsultāciju, izskaidrojot cukura diabēta dienasgrāmatas un cukura līmeņa uzskaites dokumentu vešanas principus, diabēta ārstēšanas un insulīna devu adaptācijas algoritmus, realizējot pašaprūpes algoritmu elementu apmācību (2009., 2012., 2013.gadā), kuras principi ir universāli un izmantojami ari grūtniecības laikā.

Ārstēšanas procesā /pers. F/ ārstes norādījumus nav izpildījusi, t. i., pēc vairākkārtējiem atgādinājumiem neveica oftalmologa konsultāciju, neveica rekomendētās analīzes, apmeklējumu laikā neuzrādīja cukura diabēta pacienta paškontroles dienasgrāmatu, neveica regulāru cukura līmeņa paškontroli. Iepriekš minētais apliecina, ka /pers. F/ ārstēšanas gaitā nebija pietiekama līdzestība.

Inspekcijas 04. 06. 2015. atzinumā Nr.3867/296/5-1 norādītais endokrinoloģes /pers. E/ pieļautais veselības aprūpes pārkāpums „Saskaņā ar Pacientu tiesību likuma normām /pers. E/ nav nodrošinājusi pacientei saprotamu skaidrojumu par viņai konstatētā insulinējamā diabēta prognozi, šīs slimības iespējamām sekām, par izmeklējumu regulāru kontroli, lai laicīgi konstatētu komplikācijas/mērķorgānu iespējamos bojājumus. Pēdējā apmeklējuma laikā nav datu, ka ar pacienti/grūtnieci būtu pārrunāts par glikēmijas līmeņa mazināšanu un ņemot vērā grūtniecību, izskaidrota nepieciešamība biežāk (6 – 8 reizes diennaktī) veikt paškontroli un cik būtiski ir veikt oftalmologa konsultāciju, mikroalbuminūrijas testus. Ambulatorā pacienta kartē redzams, ka pacientei tiek rekomendēts, bet netiek kategoriskā formā pieprasīti izmeklējumu rezultāti. Iepriekšminētais ir veselības aprūpes pārkāpums. balstīts uz saskarsmi starp pacientu (mirusi 2015. gada janvāri) un ārstniecības personu, kas nepakļaujas ekspertīzei, jo to nav iespējams ne apstiprināt, ne noliegt.

Pārkāpuma saturā nav datu par objektīvi pierādāmu un pamatotu veselības aprūpes pārkāpumu atbilstoši Ārstniecības likuma 37.panta 1.daļas pirmajam punktam, kurā noteikts, ka ārsts savas profesionālās darbības ietvaros veic slimību profilaksi, diagnostiku, ārstēšanu un pacientu medicīnisko rehabilitāciju.

Arī 07. 09. 2017. lēmumā par krimināllietas Nr.11091047615 izbeigšanu ir norādīts, ka „endokrinoloģes /pers. E/ veiktā pacientes /pers. F/, kura slimoja ar I. tipa cukura diabētu, ārstēšana (diabēta aprūpe, rekomendācijas, izmeklējumi) veikti pietiekamā apjomā atbilstoši diagnozei, esošajai informācijai par pacienti", ko savukārt apstiprina Tiesu medicīniskās ekspertīzes (TME) 03. 08. 2016. eksperta atzinums.

Ekspertīzes gaitā secināts, ka endokrinoloģes /pers. E/ sniegtajā veselības aprūpē pacientei /pers. F/ nav konstatēti veselības aprūpes pārkāpumi – veselības aprūpe nodrošināta profesionāli un atbilstoši tā brīža klīniskajai situācijai. /pers. F/nāves iestāšanās 10. 01. 2015. nav saistāma ar /pers. F/ nodrošināto veselības aprūpi.

Lēmumā rezolutīvajā daļā ir secināts:

„Ņemot vērā visu iepriekš secināto, Inspekcija nav konstatējusi /pers. F/ veselības aprūpes pārkāpumus SIA /Nosaukums B/ endokrinologes /pers. E/ sniegtajā veselības aprūpē, sniegtā veselības aprūpe šajā laikā atzīstama par atbilstošu Ārstniecības likuma 37. panta pirmajai daļai".

Atbildētāja norāda, ka nav bijusi administratīvi vai krimināli sodīta par tādu rīcību, kas ir cēloniskajā sakarā ar /pers. F/ nāvi.

Uzskata, ka, prasītājam nav tiesiskā pamata pieprasīt no atbildētājas jebkāda veida kompensācijas vai citas naudas summas, lūdz tiesu piedzīt no prasītājiem tiesāšanās izdevumus.

Tiesas sēdē prasītāju /pers. A/ (/pers. A/) un /pers. B/ pārstāvis zvērināts advokāts Agris Bitāns celtās prasības uzturēja, lūdza tās apmierināt, pamatojot ar prasības pieteikumos norādītajiem argumentiem un apsvērumiem un to pamatojumu.

Tiesas sēdē atbildētājas AS /Nosaukums A/ pārstāvis zvērināts advokāts Rihards Mors lūdza celtās prasības kā nepamatotas un nepierādītas noraidīt. Pamatoja to ar paskaidrojumos norādītajiem argumentiem un apsvērumiem.

Tiesas sēdē atbildētājas /pers. C/ pārstāvis zvērināts advokāts Edgars Atlācis lūdza celtās prasības kā nepamatotas un nepierādītas noraidīt. Pamatoja to ar paskaidrojumos norādītajiem argumentiem un apsvērumiem.

Tiesas sēdē atbildētājas /pers. D/ pārstāvis zvērināts advokāts Artūrs Margevičs lūdza celtās prasības kā nepamatotas un nepierādītas noraidīt. Pamatoja to ar paskaidrojumos norādītajiem argumentiem un apsvērumiem.

Atbildētāja SIA /Nosaukums B/ pārstāvis lūdzis lietu izskatīt bez viņu pārstāvja piedalīšanās tiesas sēdē, lūgts prasību noraidīt.

Atbildētāja/pers. E/ lūgusi lietu izskatīt bez viņas piedalīšanās tiesas sēdē, lūgusi prasību noraidīt.

Atbildētāju SIA /Nosaukums B/ un /pers. E/ pārstāvis uz izsniegtā ordera pamata tiesu debatēs lūdza tiesu celtās prasības kā nepamatotas un nepierādītas noraidīt.

M o t ī v u d a ļ a

Uzklausot lietas dalībniekus un novērtējot lietā iesniegtos rakstveida pierādījumus, tiesa atzīst, ka prasītāju prasības ir pamatotas, pierādītas

un apmierināmas daļēji turpmāk minēto apsvērumu dēļ.

Civilprocesa likuma 1. panta pirmā daļa noteic, ka jebkurai personai ir tiesības uz savu aizskarto vai apstrīdēto civilo tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizsardzību tiesā.

Tiesai, kā tas izriet no Civilprocesa likuma 8.panta, 97. panta un 193. panta piektās daļas noteikumiem, ir pienākums pamatot spriedumu, sniedzot izvērstu un nepārprotamu juridisko argumentāciju, sākot ar lietā būtisku apstākļu noskaidrošanu, kas balstīta uz pierādījumu objektīvu novērtējumu to kopumā, un beidzot ar loģiskā secībā izdarīta gala slēdziena formulēšanu (sk., piemēram, *Augstākās tiesas 2018.gada 15.marta spriedumu lietā Nr.C28322309, SKC-29/2018*).

No Satversmes 1. pantā ietvertā taisnīguma principa izriet, ka tiesas spriešanas uzdevums ir atrast patiesu un taisnīgu lietas risinājumu, citiem vārdiem sakot, tiesas darba rezultātam bez šaubām ir jābūt "taisnīgam spriedumam" (sk. *Satversmes tiesas 2003. gada 4. februāra spriedumu lietā Nr.2002-06-01*).

Tomēr kā nu jau vairākkārt norādījusi Eiropas Cilvēktiesību tiesa, tad saskaņā ar Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 6. pantu tiesai ir pienākums argumentēt spriedumu, bet tas nav saprotams kā prasība detalizēti atbildēt uz jebkuru argumentu (sk., *piemēram, Eiropas Cilvēktiesību tiesas 1994.gada 19.aprīļa sprieduma lietā „Van de Hurk v The Netherlands" 61.punktu, iesnieguma Nr.16034/90*). Tiesnešiem ir jāuzklausa visi argumenti, bet viņiem nav pienākums detalizēti atrunāt jebkuru iesniegumu vai skaidri atbildēt uz jebkuru paskaidrojumu. Tiesai ir atļauts izvērtēt argumentus, kurus tā uzskata par nozīmīgiem no tiesību viedokļa (sk. *Eiropas Cilvēktiesību tiesas komisijas 1986.gada 13.oktobra lēmumu*).

Latvijā ikvienas personas cilvēktiesības aizsargā Latvijas Republikas Satversmes 8. nodaļa. Satversmes 93. pantā noteikts, ka likums aizsargā personas dzīvību.

Civillikuma 1635. pants noteic, ka katrs tiesību aizskārums, tas ir, katra pati par sevi neatļauta darbība, kuras rezultātā nodarīts kaitējums (arī morālais kaitējums), dod tiesību cietušajam prasīt apmierinājumu no aizskārēja, ciktāl viņu par šo tiesību aizskārumu var vainot. Ar morālo kaitējumu jāsaprot fiziskas vai garīgas ciešanas, kas izraisītas ar neatļautas darbības rezultātā nodarītu cietušā nemantisko tiesību vai nemantisko labumu aizskārumu.

Lietā nav strīda par to, ka 2015. gada 10. janvārī mira prasītāja /pers. A/ meita un prasītājas /pers. B/ māte /pers. F/. Uz nāves brīdi /pers. F/ bija 30. grūtniecības nedēļā, perinatālais grūtniecības laiks, ar pirmā tipa cukura diabēta riska faktoru, tomēr, kā norādīts Valsts tiesu medicīnas ekspertīzes centra atzinumā Nr. 34 – K un Valsts policijas Galvenās Kriminālpolicijas pārvaldes Kriminālizmeklēšanas pārvaldes galvenās inspektores O. Bobrovičas 2017. gada 7. septembra lēmumā par kriminālllietas Nr. 1109104761 izbeigšanu nav pamata secinājumam, ka /pers. F/ mirusi atbildētāju vainas dēļ un atbildētāju rīcību nevar uzskatīt par prettiesisku.

Prasītāji ir lūguši piedzīt no atbildētājiem morālo kaitējumu saistībā ar prasītāja meitas un prasītāja mātes /pers. F/ nāvi. Lietā iesniegtas dzimšanas apliecību kopijas, kas pierāda, ka mirusī /pers. F/ir prasītāja /pers. A/ meita un prasītājas /pers. B/ māte. Prasītāja /pers. B/ lūgusi piedzīt no atbildētājiem 75 000 EUR morālā kaitējuma kompensāciju un uzturnaudu 695 905.06 EUR apmērā. Savukārt prasītājs /pers. A/ lūdzis piedzīt no AS /Nosaukums A/ , no SIA /Nosaukums B/ un no /pers. E/ morālā kaitējuma kompensāciju 300 000 EUR apmērā no katra atbildētāja. Lūgts atzīt atbildētāju AS /Nosaukums A/ , SIA /Nosaukums B/, /pers. E/, /pers. C/ un /pers. D/ rīcību par prettiesisku.

Judikatūrā un tiesību doktrīnā atzīts, ka morālais kaitējums ir subjektīvs jēdziens, tās ir personas ciešanas, sāpes, pārdzīvojumi, ko nav iespējams tieši novērtēt. Pārciestā sekas nav iespējams aizstāt ar naudu, taču, sniedzot cietušajai personai atbilstīgu atlīdzinājumu naudas izteiksmē, ir iespējams sniegt cietušajam zināmu gandarījumu un tādējādi mazināt ciešanas un sāpes. (*skat. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2011.gada 9.februāra spriedumu lietā Nr. SKC-56/2011*).

Lietā nav strīda, ka prasītājiem ir nodarīts morālais kaitējums (ciešanas un smagi pārdzīvojumi) saistībā ar tuva cilvēka – meitas un mātes – nāvi.

Atbildētāji apstrīdējuši prasītāju tiesības uz morālā kaitējumu atlīdzību, un arī savos paskaidrojumos ir atsaukušies uz tiesību normām, kas neparedz cietušajam saņemt morālā kaitējuma atlīdzību.

Atbildētāji apstrīdējuši savu pienākumu atlīdzināt prasītājiem nodarīto morālo kaitējumu, jo uzskata, ka nav vainojami /pers. F/nāvē.

2014. gada Latvijas Republikas Augstākās tiesas tiesu prakses apkopojumā teikts – Civillikuma (turpmāk – CL) L 1635. panta formulējums pašreizējā redakcijā nedod pamatu prasītājam katrā tiesību aizskāruma gadījumā cietušajam prasīt apmierinājumu par morālo kaitējumu, lai gan teikums sākas ar vārdiem „Katrs tiesību aizskārums". No panta teksta neizriet, ka visos tiesību aizskāruma gadījumos pienākas morālā kaitējuma atlīdzība, tajā noteikts, ka pienākas apmierinājums. Tātad vispirms ir jākonstatē morālā kaitējuma esamība un tikai tad var spriest par tā apmierināšanas veidu.

CL 1635. pants neparedz vienīgi atlīdzinājumu naudā. Apmierinājuma došana var izpausties arī citādā veidā, piemēram, personiskas brīvības atdošanā (CL 2352. pants), godu un cieņu aizskarošu ziņu atsaukšanā, dokumenta apmaiņā (CL 2352.1 pants), autortiesību aizskāruma pārtraukšanā, rakstveida vai publiskas atvainošanās veidā, sabojātās mantas izlabošanā, aizstāšanā ar citu. Taču izplatītākais ir atlīdzinājums naudā.

CL 2347. pants noteic, ka gadījumā, ja kāds ar darbību, par ko viņš ir vainojams un kas ir prettiesīga, nodara otram miesas bojājumu, tad viņam jāatlīdzina tam ārstēšanās izdevumi un bez tam, pēc tiesas ieskata, varbūtēja atrautā peļņa, un atlīdzība (mantiska kompensācija) par morālo kaitējumu.

Pants šādā redakcijā ir spēkā no 2013.gada 1.janvāra.

Ar 1992. gada 14. janvāra likumu tika atjaunots Latvijas Republikas 1937.gada Civillikuma spēks un šā likuma 2347. pants bija izteikts šādā redakcijā: „Ja kāds ar darbību, par ko viņš ir vainojams un kas ir prettiesīga, nodara otram miesas bojājumu, tad viņam jāatlīdzina tam ārstēšanās izdevumi un bez tam, pēc tiesas ieskata, varbūtēja atrauta peļņa. Piezīme. Noteikumi par atlīdzību personām, kurām no vispārējai lietošanai atklātiem dzelzceļiem cēlušies zaudējumi veselības bojājumu vai nāves dēļ, atrodas dzelzceļa likumā. Kuģniecības uzņēmumu ekspluatācijā, kā arī autobusu vai ielu dzelzceļu satiksmē cietušās personas var prasīt atlīdzību uz dzelzceļu likuma 97.pantā norādītiem pamatiem".

Savukārt ar Augstākās Padomes 1992. gada 22. decembra likumu „Par grozījumiem un papildinājumiem Latvijas Republikas Civillikuma saistību tiesību daļā" 2347. pants, izslēdzot piezīmi, papildināts ar šāda satura otro daļu: „Tam, kura darbība saistīta ar paaugstinātu bīstamību apkārtējiem (transports, uzņēmums, būvniecība, bīstama viela u. tml.), ir jāatlīdzina zaudējumi, ko nodarījis paaugstinātas bīstamības avots, ja viņš nepierāda, ka zaudējums radies nepārvaramas varas dēļ, ar paša cietušā nodomu vai viņa rupjas neuzmanības dēļ. Ja paaugstinātas bīstamības avots izgājis no īpašnieka, glabātāja vai lietotāja valdījuma bez viņa vainas, bet citas personas prettiesisku darbību rezultātā, par nodarīto zaudējumu atbild šī persona. Ja valdītājs (īpašnieks, glabātājs, lietotājs) arī uzvedies neattaisnojoši, atbildību par nodarīto zaudējumu var prasīt kā no personas, kas lietojusi paaugstinātas bīstamības avotu, tā arī no valdītāja, ievērojot, cik katrs vainīgs".

Ar 2012. gada 29. novembra likuma grozījumiem Civillikuma 2347. panta pirmā daļa papildināta ar vārdiem „un atlīdzība (mantiska kompensācija) par morālo kaitējumu".

Civillikumā civiltiesiskā atbildība tiek attiecināta uz diviem atbildības veidiem – līgumisko un deliktatbildību. Civiltiesiskās atbildības pamats ir līgumpārkāpums (Civillikuma 1785. pants), kad atlīdzības apmēru noteic šā līguma saturs, vai delikts (Civillikuma 1784. pants), kad zaudējumu nodarītājs

atbild par visiem zaudējumiem, tostarp par sagaidāmās peļņas atrāvumu (1772. un 1773.pants). Pēc vispārējā principa zaudējumu atlīdzināšanas pienākums rodas sakarā ar neatļautu darbību un atbilstoši Civillikuma 1779. pantam zaudējumus atlīdzina tas, kas tos nodarījis. Atzinums, ka paaugstinātas bīstamības avota īpašnieks, ja nepierāda Civillikuma 2347. panta otrās daļas otrajā teikumā minētos apstākļus, faktiski atbild neatkarīgi no vainas, norāda uz izņēmumu no vispārējā civiltiesību principa.

Civillikuma 2347. panta otrās daļas pirmajā teikumā iekļauta tikai norāde, ka tam, kura darbība saistīta ar paaugstinātu bīstamību apkārtējiem, ir pienākums atlīdzināt zaudējumus. Civillikuma 1770. pants noteic, ka ar zaudējumu jāsaprot katrs mantiski novērtējams pametums. Šīs tiesību normas izpratnē ar zaudējumiem saprot jebkādu mantas samazinājumu, zudumu vai bojājumu, kā arī citas mantiski novērtējamas tiesību aizskāruma sekas. Jēdziens „zaudējumi" neietver nemantisko (morālo) kaitējumu (sk. K. Torgāns. Saistību tiesības. Mācību grāmata. – Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2014, 207. lpp.), un līdz ar to, pamatojot prasību ar šo pantu, no atbildētāja prasītājam labvēlīga rezultāta iznākumā, iespējams piedzīt zaudējumus, bet ne morālo kaitējumu, kā tas lūgts prasības pieteikumos (uz minēto norādīts arī judikatūrā, proti, Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2015.gada 5.marta spriedumā lietā Nr.SKC-250/2015, C04327108).

Secināms, ka Civillikuma 2347. panta otrā daļa paredz īpašus noteikumus par zaudējumu atlīdzību, ko izraisījis paaugstinātas bīstamības avots. Tiesību doktrīnā atzīts, ka šie īpašie noteikumi galvenokārt attiecas uz vainojamības nozīmi prasījumos personisku aizskārumu gadījumā un nosaka atbildību neatkarīgi no vainas, ko dēvē par stingro atbildību. Paaugstinātas bīstamības avota tiesiskais valdītājs atbild par zaudējumiem visos gadījumos, izņemot gadījumus, kad viņš spēj pierādīt, ka zaudējums radies 1) nepārvaramas varas dēļ, 2) ar paša cietušā nodomu vai 3) cietušā rupjas neuzmanības dēļ. Jāsecina, ka atbildība iestājas neatkarīgi no vainas konstatēšanas. Ir jāpēta nevis vaina, bet gan tas, vai ir kāds no trim norādītajiem apstākļiem, kas atbrīvo no atbildības (sk. K.Torgāns. Saistību tiesības. Mācību grāmata. –Rīga; Tiesu namu aģentūra, 2014, 499., 501.lpp.). Uz to, ka tiesai nav jānodarbojas ar darbības veicēja vainas prezumpciju un tās atspēkojumiem, bet jāvērtē tikai likumā paredzētu attaisnojumu esamība, norādīts arī jaunākajā juridiskajā literatūrā (sk. K.Torgāns, J.Kārkliņš, A.Bitāns. Līgumu un deliktu problēmas Eiropas Savienībā un Latvijā. Prof. K.Torgāna zinātniskā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2017., 134.lpp.).

Tiesa nekonstatē, ka prasītāji ir pilnībā atbrīvoti no pierādīšanas pienākuma gadījumā, ja prasības pieteikums pamatots ar Civillikuma 2347. pantu, kā tas plaši analizēts un norādīts prasības pieteikumos. No minētā panta satura un jēgas izriet, ka atbildības par paaugstinātas bīstamības avota radītu kaitējumu gadījumā atbildību izslēdzoši apstākļi ir jāpierāda atbildētājam, savukārt cēloniskais sakars starp personas saprātīgi nekontrolējamo apstākļu rezultātā radītā riska personām vai mantai īstenošanos un mantiskā vai nemantiskā kaitējuma rašanos ir jāpierāda cietušajam (sk. J. Kubilis. Latvijas deliktu tiesību modernizācijas galvenie virzieni. Promocijas darbs. Latvijas Universitāte, Rīga, 2016, 227. lpp., atrodams https://dspace.lu.lv/dspace/handle/7/34956).

Civilprocesa likuma 93. panta pirmajā daļā ietverts vispārīgs princips – prasītājam jāpierāda savas prasības pamatotība, bet atbildētājam – iebildumu pamatotība. Turklāt, tā kā tieši prasītājs iniciē strīdu, atbilstoši vispārīgajam principam viņam pierādīšanas pienākums jāizpilda pirmajam, ja vien likums neparedz citādi.

Kā norādīts tiesību doktrīnā, pienākums teikto pamatot "nav viegls, tāpēc jau no romiešu tiesībām tas ieguvis apzīmējumu – pierādīšanas nasta (onus probandi - lat.) (sk. Civilprocesa likuma komentāri. I daļa (1. – 28.[1] nodaļa). Sagatavojis autoru kolektīvs. Prof. K. Torgāna zinātniskajā redakcijā. – Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016, 328.lpp.). Citiem vārdiem, civilprocesu regulējošais sacīkstes princips katra prāvnieka ziņā atstāj to, kā viņš, izmantojot Civilprocesa likumā noteiktos pierādīšanas līdzekļus, ar uzlikto pienākumu tiks galā.

Minētie apstākļi dod pamatu secinājumam, ka atbildētāju AS /Nosaukums A/ un SIA /Nosaukums B/ darbinieku rīcībā, sniedzot ārstniecības pakalpojumus /pers. F/, pārkāpti Pacientu tiesību likuma 5. panta noteikumi un tādā veidā nodarīts morālais kaitējums. Atbilstoši Satversmes 92. pantam prasītājiem ir tiesības saņemt atbilstīgu atlīdzinājumu.

Tiesību aizskārums, kas ir pamats morālā kaitējuma atlīdzības piedziņai, noticis apstākļos, kad pacientei /pers. F/ tika sniegti ārstniecības pakalpojumi AS /Nosaukums A/ un SIA /Nosaukums B/.

Tas konstatēts Veselības inspekcijas 2015. gada 9. jūnija lēmumā Nr. 3867/296/5-1, Veselības inspekcijas atzinumā Nr. 35492/2850/4.2-17, kas datēts ar 2017. gada 23. janvāri un Valsts policijas Galvenās Kriminālpolicijas pārvaldes Kriminālizmeklēšanas pārvaldes galvenās inspektores O. Bobrovičas 2017. gada 7. septembra lēmumā par krimināllietas Nr. 1109104761 izbeigšanu.

Lietā ir iesniegti pierādījumi, kuri apstiprina to, ka /pers. F/ nav bijusi līdzestīga, uz ko norādīts Veselības inspekcijas lēmumos un atzinumā.

Ar Valsts policijas Galvenās Kriminālpolicijas pārvaldes Kriminālizmeklēšanas pārvaldes galvenās inspektores O. Bobrovičas 2017. gada 7. septembra lēmumu izbeigta krimināllieta Nr. 11091047615. Lēmumā norādīts, ka saskaņā ar 2015. gada 26. oktobra Komisijas ekspertu atzinumu Nr. 53-K konstatēts, ka ārstniecības personu rīcība nav tiešā cēloņsakarībā ar /pers. F/nāves iestāšanos. No lēmumā minētā nepārprotami izriet, ka netika konstatēta cēloņsakarība starp /pers. F/ nāves iestāšanos un /pers. C/ rīcību un /pers. E/ rīcību pacientes aprūpē.

Tomēr Veselības inspekcija attiecībā par ginekoloģi /pers. C/ uzskatījusi, ka viņa ir nolaidīgi pildījusi savu profesionālo pienākumu. Proti, 2015. gada 9. jūnija Veselības inspekcijas lēmumā Nr.3867/296/5-1 ir nepārprotami konstatēts, ka ginekoloģe /pers. C/, aprūpējot augsta riska grūtnieci ar cukura diabētu, nenodrošināja sadarbību ar ārstu endokrinologu, neveica pasākumus, lai noteiktu cukura līmeni asinīs un, ņemot vērā izmaiņas atkārtotās urīna analīzēs, grūtniece netika nosūtīta veselības stāvokļa izvērtēšanai uz VSIA „Paula Stradiņa Klīniskās universitātes slimnīcu". Visas pieminētās darbības veido Ārstniecības likuma 37. panta pirmās daļas pārkāpumu.

Ar lietā iesniegtiem pierādījumiem apstiprinās, ka attiecībā uz ārstniecības personām /pers. E/ un /pers. D/ uzskatāms, ka viņu darbībās ir saskatāmas ārstniecības personu pienākumu pavirša pildīšana, kas izpaudusies kā neatrunāti labojumi pacientes ambulatorajā kartē, kā arī atteikums vizītei, pamatojot to ar kvotu trūkumu.

Prasītājs uzskata, ka attiecībā uz /pers. E/ un /pers. D/, izslēdzot saprātīgas šaubas, ir objektīvi noskaidrots, ka /pers. F/ 2014. gada 30. septembrī saņēmusi mutisku norādījumu no ginekoloģes /pers. C/ iesniegt izziņu no endokrinologa. 2014. gada 7. oktobrī /pers. F/ nosūtījusi īsziņu SIA /Nosaukums B/ medmāsai /pers. D/ uz viņas privāto mobilā tālruņa Nr. /numurs/, ka vēlas pierakstīties uz vizīti pie dakteres /pers. E/. Uz minēto īsziņu tikusi saņemta atbilde, ka līdz gada beigām nav vietu, lai zvana (/pers. D/ zināja, ka šāda saziņas forma nav iespējama, ņemot vērā faktu, ka /pers. F/ bija vājdzirdīga) decembra beigās, kad tiks veidota rinda uz jauno gadu. Atbilde pienāca no medmāsas /pers. D/ privātā mobilā tālruņa numura. Šāda komunikācijas forma bija parasta un vienīgā iespējamā, jo /pers. F/ bija dzirdes 3. grupas invalīde, vājdzirdīga, kas bija fiksēts arī uz viņas ambulatorās slimnieka medicīniskās kartes SIA /Nosaukums B/, kā arī turpat bija fiksēts saziņas veids „rakstīt uz (norādīts tālruņa numurs)". Turpinot saziņu augstāk norādītā veidā, /pers. F/ tajā pašā dienā uzrakstījusi /pers. D/, ka viņai nepieciešams slēdziens no dakteres /pers. E/, kurš vajadzīgs viņas ārstei, kā arī jautājusi par 30 minūšu vizītes iespēju pie ārstes novembra mēnesī. Uz šo /pers. F/ saņēmusi atbildi, ka pēc slēdziena ģimenes ārstam, kaut arī pati /pers. F/ netika uzsvērusi, ka tieši ģimenes ārstam, varēs ienākt, vēlāk tiks uzrakstīts, kad slēdziens tiks sagatavots.

Prasītājs norāda, ka par vizītes iespējamību novembrī /pers. D/ nemaz neatbildēja. 2014. gada 9. oktobrī /pers. F/ precizēja /pers. D/, ka slēdziens nepieciešams arī ginekologam, nepieciešami divi slēdzieni ginekologam un ģimenes ārstam. Tāpat /pers. F/ uzrakstīja, ka nepieciešama recepte zālēm „Lantus" un šļircēm, lūdzot paziņot tuvākajā laikā, kad viss tiks sagatavots. Uz šo savu īsziņu /pers. F/ atbildi saņēma 2014. gada 10. oktobrī plkst. 13.06. Atbildēja medmāsa /pers. D/, kura norādīja, ka pēc receptēm un izraksta var ierasties 2014. gada

13. oktobrī. Uz šo medmāsa /pers. D/ īsziņu /pers. F/ atbildēja 2014. gada 10. oktobrī plkst. 15:44 uzrakstot „labi". Visa šī sarakste tikusi iegūta no /pers. F/ telefonaparāta, kurš tika nodots arī izmeklēšanas rīcībā, tāpat šī sarakste apstiprinās ar Tele2 sarunu analīzi klientam/pers. F/, kura arī tika iesniegta izmeklēšanai.

Prasītājs uzskata, ka augstāk izklāstītā sarakste pierāda, ka /pers. F/ ambulatorā slimnieka medicīniskā karte sadaļā par ierakstu „ārsta apskate 2014. gada 10. oktobrī" satur tekstuālo viltojumu, proti, nekāda vizīte šajā dienā nenotika, attiecīgi ieraksts daļā par sūdzību neesamību un dienasgrāmatas neesamību klāt vizītes laikā ir rupjš viltojums, tāpat viltojums ir arī norāde par analīžu nenodošanu un oftamologa konsultāciju. /pers. F/, neesot uz pieņemšanu 2014. gada 10. oktobrī, rupjš viltojums ir arī viss teksts, kas norādīts ailītēs: „Nozīmējumi" un „Izmeklēšana". Papildus jau izklāstītajiem argumentiem, ka 2014. gada 10. oktobrī nenotika /pers. F/ vizīte pie endokrinologa /pers. E/, uz to norāda arī ārstniecības personu /pers. E/ un /pers. D/ sniegtie paskaidrojumi Veselības inspekcijai, abas minētās personas norāda, ka /pers. F/ ir atgriezusies ārstu praksē pēc aptiekas apmeklējuma, kas noticis tajā pašā dienā, kad receptes tika izņemtas un vēlējusies, lai tiktu sagatavota teststrēmeļu recepte ar 100% atlaidi kā grūtniecei.

Prasītājs norādījis, ka Veselības inspekcija ir konstatējusi, ka recepšu „atprečošana" ir notikusi 2014. gada 13. oktobrī, un tas sasaucas ar /pers. F/ un /pers. D/ saraksti īsziņu formā. Šie fakti tieši norāda, ka ieraksts /pers. F/ ambulatorajā slimnieka medicīniskā kartē, kas izdarīts ar roku kā papildus ieraksts pie vizītes 2014. gada 10. oktobra arī ir viltojums, jo nav ticis izdarīts konkrētā datumā, izdarīts ne agrāk kā 2014. gada 13. oktobrī, bet, visticamāk, vēl vēlāk, jau pēc /pers. F/ nāves, lai sagatavotu attaisnojumu savām /pers. E/ un /pers. D/, iespējams, noziedzīgām darbībām (bezdarbībai). Attiecībā par ierakstu, kurš nav veikts datorrakstā, bet papildināts kā ar roku rakstīts teksts, jānorāda, ka tas satur norādes uz to, ka /pers. D/ nemaz nebija informējusi /pers. E/, ka /pers. F/ nepieciešams izraksts ginekologam, jo tur figurē norāde nākotnes formā, ka /pers. F/ gatavojas stāties uzskaitē kā grūtniece, bet patiesībā ir zināms, ka uzskaitē /pers. F/ bija jau no 2014. gada 19. septembra. No izdarītā ieraksta nemaz nav saprotams, kā šāda informācija nonāca /pers. E/ rīcībā, jo gan /pers. E/, gan /pers. D/ paskaidrojumos Veselības inspekcijai norāda, ka komunikācija ar /pers. F/ notikusi rakstveidā, ambulatorai slimnieka medicīniskai kartei šāda sarakste nav pievienota. Šādas sarakstes neesamība tikai apliecina to, ka teksts, kas papildināts ar roku pie 2014. gada 10. oktobra vizītes, ir tekstuāls viltojums, ka norādes uz piedāvājumu pierakstīties atkārtotai vizītei ir viltojums.

Prasītājs norādījis, ka arī atteikums /pers. F/ nav ticis fiksēts medicīnas dokumentos. Par piedāvāto atkārtoto vizīti jānorāda, ka /pers. F/ īsziņā /pers. D/ bija jautājusi par 30 minūtēm novembra mēnesī, ko /pers. D/ ignorējusi. Arī vēlākā sarakste ar /pers. D/ jau 2014. gada decembra mēnesī, kad /pers. F/ vēlas sarunāt vizīti pie endokrinologa /pers. E/, bet saņem atbildi, ka tas ir iespējams tikai par maksu līdz jaunajam 2015. gadam.

Prasītājs uzskata, ka pie šādas situācijas /pers. E/ un /pers. D/ ir nolaidīgi pildījušas (nav pildījušas) savus kā ārstniecības personu pienākumus, papildus arī viltojot dokumentus. /pers. E/, sagatavojot izrakstu /pers. F/, nav runājusi ar viņu, nav apskatījusi viņu un nav apskatījusi arī dienasgrāmatu, slēdzienā norādītos datus par insulīna devām, rekomendācijām ir brīvi izvēlējusies pēc sava ieskata, nav vadījusies pēc objektīvās situācijas. /pers. F/kopš 2003. gada konstatētais pirmā tipa cukura diabēts ar sliktu metabola kompensāciju jau sākotnēji paaugstina komplikācijas riskus iestājoties grūtniecībai, kas noteikti prasīja aprēķināt insulīna vienības, vadoties tieši saistībā ar grūtniecību, kas netika izdarīts.

Prasītājs norādījis, ka saskaņā ar Pacienta tiesību likuma 17. panta 4. punktu izmaksas tiek veiktas par pacienta veselībai un dzīvībai nodarīto kaitējumu. No šīm paustajām atziņām ir nepārprotami skaidrs, ka, nozīmējot /pers. F/ visu nepieciešamo diagnostiku un ārstēšanu, viennozīmīgi būtu izdevies izvairīties no traģiskajām sekām, kas iestājās, jo /pers. F/ pildīja visus ginekoloģes /pers. C/ norādījumus, bija pilnīga /pers. F/ līdzestība viņas veselības aprūpē. No /pers. F/grūtnieces individuālās kartes ir redzama regularitāte, kā tika apmeklēts ginekologs, visas veiktās manipulācijas, sagādātie dokumenti. Nekādi ieraksti, kas norādītu uz līdzestības trūkumiem no /pers. F/ puses, grūtnieces individuālajā kartē nav konstatējami.

Kā tas norādīts Valsts tiesu medicīnas ekspertīzes centra atzinumā Nr. 34 – K un Valsts policijas Galvenās Kriminālpolicijas pārvaldes Kriminālizmeklēšanas pārvaldes galvenās inspektores O. Bobrovičas 2017. gada 7. septembra lēmumā par krimināllietas Nr. 1109104761 izbeigšanu, tad nav pamata secinājumam, ka /pers. F/ mirusi atbildētāju vainas dēļ un atbildētāju rīcību nevar uzskatīt par prettiesisku.

Tiesa atzīst, ka nepienācīgas veselības aprūpes fakts attiecībā pret /pers. F/ lietā konstatējams arī cēloniski nesaistot to ar prasītājas un nedzimušā bērna bojāeju.

Saskaņā ar Satversmes 92. pantu nepamatota tiesību aizskāruma gadījumā ikvienam ir tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu.

Nepamatots tiesību aizskāruma jēdziens nav tikai dzīvības zaudēšana, bet tāds tas ir konstatējams, ja tiek nepamatoti pārkāptas tiesības.

Konkrētajā lietā ārstniecības pakalpojumu sniedzēji ir organizēti privāto tiesību juridiskas personas formā un arī tās ārstnieciskā darbība notiek privāto personu jomā.

Savukārt, 2009. gada 29. aprīļa Senāta spriedumā lietā Nr. SKC-12/2009 Senāts ir atsaucies uz tiesību doktrīnas atziņu, ka valsts var darboties ne tikai publisko, bet arī privāto tiesību jomā. Tas iespējams trijos gadījumos (...), trešais no kuriem ir pilnvarotās institūcijas, kad valsts deleģē zināmu publisko funkciju izpildi privāto tiesību personām (nedeleģējot tai publisko varu). Jebkurā gadījumā, arī darbojoties privāto tiesību jomā, valsts nevar atbrīvoties no visiem tai uzliktajiem publisko tiesību ierobežojumiem. Pretējā gadījumā valsts, kura ir nesalīdzināmi „spēcīgāka" par jebkuru indivīdu, ar privāto tiesību palīdzību varētu realizēt savu pārākumu pār indivīdu (sk. Autoru kolektīvs Dr. Inetas Ziemeles redakcijā. Cilvēktiesības pasaulē un Latvijā. Rīga: izdevējs SIA „Izglītības soļi", 2000, 254.lpp.).

Pievienojoties minētajām atziņām un ņemot vērā Pacientu tiesību likuma 6. pantu, kurā noteikts –

(1) Ārstniecība ir pieļaujama, ja pacients devis tai informēto piekrišanu. Pacientam ir tiesības pirms informētās piekrišanas došanas uzdot jautājumus un saņemt atbildes.

(2) Informēto piekrišanu noformē rakstveidā, ja to pieprasa pacients vai ārstējošais ārsts.

(3) Ja informētā piekrišana dota rakstveidā, pacients apstiprina to ar savu parakstu, norādot datumu un laiku. Rakstveida piekrišanu pievieno viņa medicīniskajam dokumentam.

(4) Pacientam ir tiesības atteikties no ārstniecības pirms tās uzsākšanas, no ārstniecībā izmantojamās metodes, neatsakoties no ārstniecības kopumā, vai atteikties no ārstniecības tās laikā.

(5) Ārstējošais ārsts informē pacientu par šā panta ceturtajā daļā minētā lēmuma iespējamām sekām. Pēc ārstējošā ārsta sniegtās informācijas saņemšanas pacients ar savu parakstu apstiprina lēmumu par atteikšanos no ārstniecības vai par tās pārtraukšanu, vai par atteikšanos no ārstniecībā izmantojamās metodes, norādot, ka ir saņēmis attiecīgo informāciju. Ja pacients savu lēmumu nemaina, ārstējošā ārsta pienākums ir mudināt viņu apmeklēt citu ārstu.

(6) Ja pacients atsakās rakstveidā apliecināt atteikšanos, ārstējošais ārsts pieaicina divus pilngadīgus un rīcībspējīgus lieciniekus, kuri ar savu parakstu apliecina, ka pacients ir pieņēmis šā panta ceturtajā daļā minēto lēmumu.

Kā redzams no Veselības inspekcijas 2017. gada 23. janvāra atzinuma Nr. 35492/2850/4.2.-17, tad ginekologs /pers. C/ nav nosūtījusi /pers. F/ uz VSIA „Paula Stradiņa Klīniskās universitātes slimnīcu" grūtniecības patoloģiju diagnostikai, kā to nosaka Ministru kabineta 25. 07. 2006 noteikumi Nr. 611 „dzemdību palīdzību nodrošināšanas kārtība" 1. pielikuma 2. punkta norma, nav nozīmēti padziļināti izmeklējumi, kas ļautu izvērtēt ar cukura diabētu saistītos riskus un komplikācijas, pārkāpjot Ārstniecības likuma 37. panta pirmās daļas 1. punktu. Atzinumā konstatēts, ka /pers. F/ ne

pirms grūtniecības iestāšanās, ne grūtniecības laikā nav bijusi līdzestīga (1. sējums 67. – 78. lietas lapas).

Savukārt Veselības inspekcijas 2017. gada 28. decembra lēmumā Nr. 4.2-1/25257/826, nav konstatēti atbildētājas /pers. E/ pārkāpumi /pers. F/ veselības aprūpē, sniegtā veselības aprūpe atzīta par atbilstošu Ārstniecības likuma 37. panta pirmajai daļai (lietas 2. sējums 176. – 177. lietas lapas). Atzinumā norādīts, ka /pers. F/ nāve nav saistāma ar /pers. E/ sniegtajiem pakalpojumiem. Tomēr lietā nebija strīda par to, ka SIA /Nosaukums B/ medmāsa atteica /pers. F/ vizīti pie endokrinologa sakarā ar „kvotu" trūkumu, kas savukārt bija veselības sistēmas nepilnība. Pacientes medicīniskajos dokumentos veikti labojumi bez to atrunāšanas…

Veselības inspekcijas 2017. gada 24. augusta papildus atzinumā Nr. 15961/1251/4.2.-17 konstatēts, ka /pers. F/ nāves iestāšanās nav saistāma ar viņai nodrošināto veselības aprūpi (lietas 2. sējums 145. – 157. lietas lapas).

Valsts tiesu medicīnas centra 2016. gada 3. augusta eksperta atzinumā Nr. 34 – K, kas uzsākta 2015. gada 31. maijā un pabeigta 2016. gada 3. augustā teikts, ka konstatētās nepilnības dokumentu noformēšanā un to nepilnīga noformēšana nav cēloniskā sakarā ar /pers. F/ nāvi (4. sējums 116. – 139. lietas lapas). Labojumi un svītrojumi bez to atrunāšanas ir bijuši veikti atbildētājas /pers. E/ praksē, uz to tiesas sēdē norādīja prasītāju pārstāvis.

Valsts tiesu ekspertīžu biroja 2019. gada 17. jūlija konsultatīvajā atzinumā konstatēts, ka pacientes /pers. F/ kartē veikti svītrojumi un labojumi bez to atrunāšanas, bet tas, ka pacientes kartē izdarīti viltojumi, atzinumā nav konstatēts (4. sējums 290. – 271. lietas lapas). Tiesa novērtē arī to, ka šis atzinums sniegts prasītājam pēc viņa lūguma un atzinumu veikt nav noteikusi tiesa. Vērtējams arī tas, ka ambulatorajā kartē ierakstus veikusi ārste /pers. E/ un atsevišķus ierakstus atbilstoši amata aprakstam bija tiesīga veikt arī medicīnas māsa /pers. D/ (lietas 1. sējums 197. – 198. lietas lapas). Tāpat tiesas rīcībā nav bijis pacientes ambulatorās kartes oriģināls.

To, ka atbildētāju darbībās nav konstatētas noziedzīga nodarījuma pazīmes apstiprina Valsts policijas Galvenās Kriminālpolicijas pārvaldes Krimināllizmeklēšanas pārvaldes galvenās inspektores O. Bobrovičas 2017. gada 7. septembra lēmums par kriminālprocesa Nr. 11091047615 izbeigšanu, jo nodarījumos nav konstatētas noziedzīga nodarījuma pazīmes (2. sējums 182. – 194. lietas lapas). Šāds lēmums pieņemts pamatojoties uz Veselības inspekcijas atzinumiem un Valsts tiesu medicīnas centra ekspertīzes ekspertu atzinumiem.

Tiesa atzīst, ka nav pierādījumu prasītāju pārstāvja apgalvojumam, ka /pers. E/ noteikusi /pers. F/ nepareizu diagnozi, par ko liecinot izraksts no SIA „Rīgas Austrumu klīniskās universitātes slimnīcas" pacienta medicīniskās kartes (5. sēj. 193. – 194. lietas lapas), jo Veselības inspekcija 2017. gada 28. decembra lēmumā Nr. 4.2-1/25257/826 to nav konstatējusi. Tiesa novērtē to, ka slimnīcā diagnoze „cukura diabēts" 1. Tips norādīta 2011. gadā, bet ieraksti /pers. F/medicīniskajos dokumentos, norādot diagnozi „insulīnatkarīgs cukura diabēts bez komplikācijām, izdarīts 2013. un 2014. gadā (4. sēj. 109. – 113. lietas lapas).

Tiesa novērtē arī to, ka spēkā esošie 2006. gada 25. jūlija Ministru kabineta noteikumi Nr. 611 „Dzemdību palīdzības nodrošināšanas kārtība", kuri bija spēkā no 01. 01. 2014. – 02. 02. 2017. un bija spēkā /pers. F/ ārstēšanās laikā, nebija noteikuši pienākumus: sastādīt un dokumentēt grūtniecības vadīšanas plānu, kā arī koriģēt to, ja nepieciešams; katrā vizītes laikā izvērtēt grūtniecības norises risku un, ja nepieciešams, noteikt, kādi speciālisti jāiesaista grūtniecības aprūpē, apkopo izmeklējumu rezultātus un konsultantu atzinumus; nodrošināt sadarbību ar citiem grūtnieces aprūpē iesaistītajiem speciālistiem (piemēram, ģimenes ārstu, ārstu speciālistu) un, ja nepieciešams, nosūta grūtnieci uz ārstu konsīliju. Šīs prasības tika noteiktas tikai ar 2017. gada 31. janvāra Ministru kabineta noteikumiem Nr.60 „Noteikumi par obligātajām prasībām ārstniecības iestādēm un to struktūrvienībām" noteiktajām prasībām.

Augstākās tiesas Senāts 2009. gada 29. aprīļa spriedumā lietā Nr. SKC-12/2009 atzinis, ka Satversmes 92. panta trešajā teikumā ir ietverta vispārēja garantija – ja valsts ir pārkāpusi cilvēktiesību subjekta tiesības, tam ir tiesības uz atlīdzību.

Šāds atzinums pamatots ar Satversmes tiesas 2001. gada 5. decembra spriedumu lietā Nr. 2001-07-0103, kurā norādīts, ka īpaša likuma neesamība neaizskar un neierobežo iesniedzēja konstitucionālās tiesības uz tiesas aizsardzību.

Vadoties no Senāta un Satversmes tiesas atziņām, tiesa atzīst, ka prasītāju prasībā par atlīdzinājuma noteikšanu sakarā ar nepamatotu tiesību aizskārumu tieši un nepastarpināti piemērojams Satversmes 92. pants.

Līdzīgi nospriedusi Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu tiesu palāta lietā 2012. gada 7. maija spriedumā lietā Nr. PAC – 0081/2012.

Tiesa atzīst, ka no atbildētājiem „AS /Nosaukums A/un SIA /Nosaukums B/ piedzenams morālais kaitējums par labu prasītājiem 10 000 EUR apmērā katram.

Turklāt ņemams vērā, ka tiesas spriedumam par morālā kaitējuma atlīdzību ir preventīvs raksturs, proti, atturēt atbildētājus no līdzīgiem darbinieku pārkāpumiem nākotnē.

Tiesa norāda, ka atbildētāji „AS /Nosaukums A/ un SIA /Nosaukums B/ var izvērtēt katra atbildētāja darbinieka atbildību, ceļot pret viņiem regresa prasību.

Morālā kaitējuma atlīdzības apmērs jāsamēro ar nodarīto kaitējumu, kas nozīmē, ka atskaites punkts atlīdzības noteikšanai ir nevis prasītāja pieprasītā summa, bet gan kaitējuma raksturs, tā nodarīšanas apstākļi un citi būtiski apstākļi, kam ir nozīme atlīdzības noteikšanā.

Senāts 2012. gada 23. maija spriedumā lietā Nr. SKC-200/2012 norādīja, ka vienotas likmes, uz kuru pamata noteikt atlīdzību par morālo kaitējumu, kā arī veselībai nodarīto kaitējumu sakropļojuma gadījumā, nepastāv, tāpēc atlīdzības apmērs nosakāms katrā konkrētā gadījumā pēc tiesas ieskata, vadoties pēc taisnības apziņas un vispārīgiem tiesību principiem, kā to paredz CL 5. pants.

No juridiskās metodes viedokļa taisnīga atlīdzinājuma noteikšanu sekmē tā dēvētā gadījumu salīdzināšanas un tipizēšanas metode, kas balstās uz vienlīdzības principu, proti, salīdzināmos gadījumos atlīdzinājumam jābūt līdzīgam, bet atšķirīgos – atšķirīgam. Šajā ziņā tiesu prakse veido plašu uzziņas un salīdzināšanas materiālu. Ar katru tiesas izšķirto dzīves gadījumu pieaug salīdzināšanas iespēja un līdz ar to – arī tiesiskā stabilitāte. Protams, tiesu praksi nevar uzskatīt par vienīgo kritēriju atlīdzības noteikšanai nemantiska kaitējuma nodarīšanas gadījumā, taču neapšaubāmi tā izmantojama kā viens no palīgavotiem atbilstīga atlīdzinājuma noteikšanai. Tāpēc, kad lieta ir jāizspriež pēc tiesas ieskata, tiesai atbilstoši CPL 5. panta sestās daļas noteikumiem ir nepieciešams analizēt citās līdzīgās lietās norādītos apsvērumus par atlīdzinājuma apmēru. Šīs metodes pielietošana uzskatāmi ir atklāta Senāta 2011. gada 5. oktobra spriedumā lietā SKC-209/2011. Minētajā lietā Civillietu departaments atcēla Civillietu tiesu palātas spriedumu daļā par piedzītās atlīdzības apmēru par nodarīto morālo kaitējumu, norādot, ka spriedumā nav atspoguļots, kādu apsvērumu dēļ morālā kaitējuma atlīdzība noteikta tieši Ls 10 000, nevis kāda cita summa.

Civillietu departaments spriedumā vispirms norādīja, ka morālā kaitējuma atlīdzības apmērs jāsamēro ar nodarīto kaitējumu, kas nozīmē, ka morālā kaitējuma atlīdzības noteikšana ir saistāma nevis ar prasītāja pieprasītās summas apmēru, bet gan nodarītā kaitējuma raksturu, tā nodarīšanas apstākļiem un citiem būtiskiem apstākļiem. Tālāk tas akcentēja, ka, atbilstoši vienlīdzības principam, morālā kaitējuma atlīdzinājuma noteikšanā jāņem vērā arī citos (jo sevišķi – salīdzināmos) gadījumos noteikto atlīdzinājumu veids un apmērs.

Latvijas Republikas Augstākās tiesas 2014. gada tiesu prakses apkopojumā „Morālā kaitējuma atlīdzināšana civillietās" norādīts – ka tiesai ir jāņem vērā un jāsniedz vērtējums šādiem apstākļiem.

Pirmkārt, cik nozīmīgas ir aizskartās tiesības un ar likumu aizsargātās intereses. Ja konstatējams pamattiesību aizskārums, jānoskaidro, vai

aizskāruma veids un apjoms ir nepārprotami noteikts likumā un tā īstenošana ir notikusi likumā paredzētā procesā (likumības princips). Ja noticis pamattiesību ierobežojums, vai ierobežojuma mērķis ir konstitucionāli leģitīms (mērķa piesaistes princips) un vai šis ierobežojums ir proporcionāls (samērīguma princips), kā arī, vai attiecīgais tiesību ierobežojums sasniedz likumā noteikto mērķi (piemērotība), vai piemēroti visatbilstošākie līdzekļi, ar ko iespējams sasniegt minēto mērķi (nepieciešamība).

Otrkārt, aizskāruma smagums, piemēram, salīdzinot gadījumus, kad nevainīga persona tiek saukta pie kriminālatbildības par kriminālpārkāpumu vai arī par smagu noziegumu, tad personai nodarītais morālais kaitējums pēdējā gadījumā būs ievērojami lielāks. Tāpat arī, salīdzinot gadījumu, kad kriminālprocesa laikā personai nav piemērots drošības līdzeklis, ar gadījumu, kad nepamatoti piemērots drošības līdzeklis apcietinājums, utt.

Treškārt, kaitējuma nodarītāja vainas pakāpe. Piemēram, morālā kaitējuma apmēru var iespaidot apstāklis, ka aizdomās turētais vai apsūdzētais piespiests dot liecības. Vēl jo vairāk, ja šāda piespiešana saistīta ar vardarbību vai ņirgāšanos.

Ceturtkārt, paša prasītāja rīcība. Piemēram, apsverot jautājumu par lietas izskatīšanu saprātīgos termiņos, vērā ņemams ne tikai procesa ilgums pats par sevi, bet arī lietas sarežģītība, lietas iemesli, kriminālprocesa norise (cik bieži notikušas tiesas sēdes un uz kādiem laikiem tās tika pārtrauktas), kā arī aizdomās turētā, apsūdzētā, tiesājamā uzvedība – vai viņš traucējis tiesas procesu, izvairīdamies no tiesas, vai traucējis patiesības noskaidrošanu.

Piektkārt, kaitējuma radīto seku neatgriezeniskums. Piemēram, ja veselībai nodarīts kaitējums, tad būtisks ir apstāklis, vai tas ir paliekošs vai tomēr novēršams un kādā laika posmā.

Noslēdzot apstākļu uzskaitījumu, tika norādīts, ka var pastāvēt vēl citi apstākļi, kuriem var būt nozīme morālā kaitējuma taisnīgas atlīdzības noteikšanā.

Tiesa atzīst, ka pieprasītais morālā kaitējuma atlīdzības apmērs 300 000 EUR no „AS /Nosaukums A/, SIA /Nosaukums B/ un /pers. E/ par labu prasītājam /pers. A/ un 75 000 EUR par labu prasītājai /pers. B/ no visiem atbildētājiem šajā gadījumā atzīstams par nesamērīgi lielu, jo arī no Ārstniecības riska fonda izmaksātā summa ir tikai 50% no noteiktās maksimālās summas, kā arī šāds apmērs neatbilst patreizējai tiesu praksei.

Kā norādīts pieminētajā Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2012. gada 7. maija spriedumā lietā Nr. PAC – 0081/2012 – Tiesu praksē ir nostiprinājies viedoklis, ka lietās, kas saistītas ar cilvēka pamattiesību aizskārumu, tieši un nepastarpināti piemērojams Satversmes 92. pants, kas nosaka, ka nepamatota tiesību aizskāruma gadījumā ikvienam ir tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu. Tā, Satversmes tiesa 2001.gada 5.decembra spriedumā lietā Nr.2001-07-0103 norādījusi, ka īpaša likuma neesamība neaizskar un neierobežo iesniedzēja konstitucionālās tiesības uz tiesas aizsardzību. Augstākās tiesas Senāts 2009.gada 29.aprīļa spriedumā lietā SKC-12/2009 norādījis, ka Satversmes 92. panta trešajā teikumā ir ietverta vispārēja garantija – ja valsts ir pārkāpusi cilvēktiesību subjekta tiesības, tam ir tiesības uz atlīdzību.

Satversmes 111. pants nosaka, ka valsts aizsargā cilvēka veselību un garantē ikvienam medicīniskās palīdzības minimumu. Tā kā ārstniecības iestādes ir uzņēmušās valstij deleģētās funkcijas, kas saistītas ar cilvēka veselības aizsardzību, pacientiem ir tiesības prasīt, lai ārstniecības iestāžu rīcība atbilstu cilvēktiesību standartiem un lai pamattiesību aizskāruma gadījumā par kaitējumu, t.sk. morālo kaitējumu, tiktu dots atbilstīgs atlīdzinājums.

Tiesību teorijā atzīts, ka, lai iestātos atbildība par kaitējumu, ir jākonstatē vismaz trīs priekšnoteikumi: prettiesiska rīcība, kaitējuma esamība, cēloniskais sakars starp prettiesisko rīcību un kaitējumu (K.Torgāns. Saistību tiesības. II daļa. Rīga, 2008., 271.lpp.).

CL 2347. pants noteicis –Ja kāds ar darbību, par ko viņš ir vainojams un kas ir prettiesīga, nodara otram miesas bojājumu, tad viņam jāatlīdzina tam ārstēšanās izdevumi un bez tam, pēc tiesas ieskata, varbūtēja atrautā peļņa, un atlīdzība (mantiska kompensācija) par morālo kaitējumu.

CL 2351. pants noteicis – Ja nomirējam bijis pienākums kādu uzturēt, tad šis pienākums pāriet uz to, kas vainīgs viņa nāvē. Tādas atlīdzības apmēru noteic pēc tiesas ieskata, pie kam jāņem vērā mirušā vecums, viņa spēja, nāves laikā, iegūt sev uzturu un, beidzot, tās personas vajadzība, kam noteicama atlīdzība. Ja pēdējai ir pietiekoši dzīves līdzekļi, tad atlīdzības pienākums atkrīt.

No lietas materiāliem secināms, ka prasītājai /pers. B/ otrs vecāks – tēvs var nodrošināt uzturu (5. sējums 149. – 161. lietas lapas).

Tā kā atbildētāji nav tieši vainojami /pers. F/nāvē, kā to noteicis CL 2351. pants, tad atbildētājiem nav pienākuma dot uzturu /pers. F/ meitai /pers. B/, tāpēc nav arī vērtējams tā pieprasītais apmērs.

Tiesa atzīst, ka strīda pareizai izšķiršanai jāvadās no Civillikuma ceturtās daļas "Saistību tiesības" trešās nodaļas "Saistības un prasījumu no neatļautas darbības" normām, kā arī no speciālajām normām, kas regulē ārstniecības personu un ārstniecības iestāžu darbību.

Prasītājs un atbildētāji norādījuši un lietā nav strīda, ka /pers. E/ un /pers. D/ ir SIA /Nosaukums B/ darbinieces, savukārt /pers. C/ ir AS /Nosaukums A/ darbiniece. Tas secināms no lietas materiāliem.

Civillikuma 1782. pants noteic: ja kāds nepiegrież vajadzīgo uzmanību, izvēloties kalpotājus un citus darbiniekus un nepārliecinās papriekš par viņu spējām un noderību izpildīt viņiem uzliekamos pienākumus, tad viņš atbild par zaudējumiem, ko viņi ar to nodarījuši trešai personai.

Tiesa atzīst par nepamatotu atbildētāju pārstāvja argumentu, ka atbildētāji nav pieļāvuši nekādus pārkāpumus /pers. F/aprūpē.

Nosakot atlīdzības apmēru tiesa novērtē arī to, ka atbildētāju paskaidrojumos norādīto, ka /pers. F/aprūpe tika nodrošināta saskaņā ar 2006. gada 25 .jūlija Ministru kabineta noteikumiem Nr. 611 „Dzemdību palīdzības nodrošināšanas kārtība" (turpmāk – Noteikumi Nr.611), kuri bija spēkā no 01. 01. 2014. – 02. 02. 2017., noteiktajām prasībām. Noteikumos Nr. 611 dzemdību palīdzības nodrošināšanai grūtniecības periodā nebija noteikts pienākums: sastādīt un dokumentēt grūtniecības vadīšanas plānu, kā arī koriģēt to, ja nepieciešams; katrā vizītes laikā izvērtēt grūtniecības norises risku un, ja nepieciešams, noteikt, kādi speciālisti jāiesaista grūtniecības aprūpē, apkopo izmeklējumu rezultātus un konsultantu atzinumus; nodrošināt sadarbību ar citiem grūtnieces aprūpē iesaistītajiem speciālistiem (piemēram, ģimenes ārstu, ārstu speciālistu) un, ja nepieciešams, nosūta grūtnieci uz ārstu konsīliju. Šīs prasības tika noteiktas tikai ar 2017. gada 31. janvāra Ministru kabineta noteikumiem Nr.60 „Noteikumi par obligātajām prasībām ārstniecības iestādēm un to struktūrvienībām". Līdz ar to nav pamatots prasītāja arguments, ka /pers. C/ ir nolaidīgi pildījusi savus amata pienākumus, jo šādus pienākumus likumdevējs paredzēja tikai pēc /pers. F/ nāves.

Uzsākot grūtnieces aprūpi tika nodrošināti visi Noteikumos Nr. 611 pielikumā Nr. 1 minētie pasākumi, t. sk., nepieciešamība iesniegt ģimenes ārsta atzinumu par grūtnieces veselības stāvokli un speciālista, proti, ārsta endokrinologa atzinums un ieteikumi turpmākai aprūpei, jo paciente sakarā ar I tipa cukura diabētu, atradās dinamiskā novērošanā pie ārsta endokrinologa.

Saskaņā ar 2013. gada 17. decembra Ministru kabineta noteikumiem Nr. 1529 „Veselības aprūpes organizēšanas un finansēšanas kārtība" (turpmāk – Noteikumi Nr. 1529) 99.2.5. apakšpunktu ārsts endokrinologs cukura diabēta pacientiem ir tiešās pieejamības speciālists, proti, endokrinologa konsultācijai nav nepieciešams ģimenes ārsta vai speciālista nosūtījums.

Tiesa vadās arī no Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2011. gada 9. februāra spriedumā lietā Nr. SKC-56/2011 izteiktās atziņas, ka "tā kā juridiska persona bez fizisko personu līdzdalības nav spējīga uz nekādu patstāvīgu darbību, tad tā atbild par tās orgānu sastāvā esošo personu prettiesisko rīcību".

Izvērtējot prasītāju pieprasīto morālā kaitējuma atlīdzības apmēru, tiesa atzīst, ka tas neatbilst judikatūrā un tiesu praksē nostiprinātām atziņām.

Morālā kaitējuma atlīdzības apmēram jābūt tādam, kas nolīdzina konfliktu starp pusēm tiktāl, ciktāl to nauda spēj panākt. Taču šai atlīdzībai

nav ne sodīšanas, ne zaudējumu atlīdzināšanas funkcija.

Saskaņā ar CL 1635. panta otro daļu, atlīdzības apmēru par morālo kaitējumu nosaka tiesa pēc sava ieskata, ņemot vērā morālā kaitējuma smagumu un sekas. Tādējādi atlīdzības apmērs nosakāms katrā konkrētā gadījumā pēc tiesas ieskata, vadoties pēc taisnības apziņas un vispārīgiem tiesību principiem, atbilstoši Civillikuma 5. pantā noteiktajam.

Tiesa atzīst, ka izskatāmajā lietā var tiešā veidā piemērot Pacientu tiesību likuma noteikumus par pacienta tiesībām saņemt atlīdzību. Šai gadījumā tiesa atzīst, ka viens no avotiem atbilstīga morālā kaitējuma atlīdzības noteikšanai izmantojama jaunākā tiesu prakse. Turklāt salīdzināmos apstākļos atlīdzinājumam jābūt līdzīgam.

Analoģiskā situācijā (grūtnieces nāve, kas iestājusies nepienācīgas ārstniecības rezultātā) Kurzemes apgabaltiesa 2018. gada 12. novembra spriedumā civillietā Nr. C40101714 (lietas arhīva Nr. CA-0285-18/2) noteikusi morālā kaitējuma kompensāciju 40 000 EUR apmērā, kas piedzenama no ārstniecības iestādes par labu mirušā bērna vecākiem kā ģimenei.

Latvijas Republikas Augstākās tiesas 2014. gada tiesu prakses apkopojumā „Morālā kaitējuma atlīdzināšana civillietās" atzīts, ka "saistībā ar kompensācijas par morālā kaitējuma piešķiršanu cietušo personu ģimenēm Senāts ir norādījis, ka par katru notikušo gadījumu tiek noteikta viena atlīdzināmā summa ģimenei, nevis katram ģimenes loceklim atsevišķi". Turpmākā tiesu prakse nav atkāpusies no šī principa. Tiesa novērtē to, ka prasītājs /pers. A/ dzīvo Latvijā, bet otra prasītāja /pers. B/ ASV, tāpēc pieprasītā morālā kaitējuma atlīdzība piedzenama katram prasītājam atsevišķi.

Prasība ir apmierināma daļēji. Tā kā prasītāji ir atbrīvoti no tiesas izdevumiem, saskaņā ar Civilprocesa likuma 43. panta pirmās daļas 4. punktu, tad ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus prasības noraidītajā daļā uzņemas valsts.

No SIA /Nosaukums B/un AS /Nosaukums A/ piedzenama valsts nodeva 932,35 EUR apmērā no katra atbildētāja, piedzenami tiesāšanās izdevumi procentuāli prasījuma apmierinātajai daļai 1,84 procenti, kopā iztērēti 68,19 EUR, no katra atbildētāja piedzenami 0.63 EUR atbilstoši Civilprocesa likuma 34. un 39. pantam un tiesāšanās izdevumu sarakstam.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 44. panta piekto daļu tiesa var noteikt mazāku atlīdzināmo izdevumu advokāta palīdzības samaksai apmēru, ievērojot taisnīguma un samērīguma principu, kā arī izvērtējot objektīvos ar lietu saistītos apstākļus, it īpaši – lietas sarežģītības un apjomīguma pakāpi, tiesas sēžu skaitu lietas izskatīšanas laikā un tiesu instanci, kurā prasība tiek izskatīta.

Tiesai ir pienākums izvērtēt advokāta ieguldītā darba apjomu, no kā ir atkarīga advokāta atlīdzība (sk. *Augstākās tiesas 2014.gada 26.septembra spriedumu lietā Nr. SKC-2347/2014*). Senāts norādījis, ka piedzenamo advokāta palīdzības izdevumu apmēra vērtēšanā ir jāņem vērā ne vien prasības summa un tās apmierinātā vai noraidītā daļa, bet arī citi faktori, piemēram, lietas sarežģītības pakāpe, tiesas sēžu skaits un ilgums, tiesvedības ietvaros sagatavoto dokumentu skaits un apjoms u.c. (sk. *Augstākās tiesas 2017.gada 31.janvāra spriedumu lietā Nr. SKC-155/2017*).

Tomēr, kā norādīts, Latvijas Republikas Senāta 2020. gada 4. novembra spriedumā lietā Nr. C12193319, SKC-974/2020 Civilprocesa likuma 44. panta piektā daļa paredz tiesas tiesības, nevis pienākumu noteikt mazāku atlīdzināmo izdevumu apmēru, un tiesai šīs tiesības ir tikai tad, ja uz tādu nepieciešamību norādījis kāds lietas dalībnieks. Tā piešķir pusei tiesības vērst tiesas uzmanību uz iespējamo nepieciešamību samazināt atlīdzināmo izdevumu apmēru, savukārt tiesai piešķir tiesības izvērtēt, vai ir pietiekams pamats un nepieciešamība samazināt atlīdzināmo izdevumu apmēru.

Tiesai nav zināmi prasītāju ienākumi un viņu pārstāvis nepieteica lūgumu samazināt ar lietas vešanu saistīto izdevumu apmēru gadījumā, ja prasības, vai kādā tās daļā, tās tiks noraidītas.

Lieta ir sarežģīta tās apjoma dēļ (lietai ir 5. sējumi), notikušas desmit tiesas sēdes. Tiesai nav pamata samazināt ar lietas vešanu saistīto izdevumu apmēru.

Tā kā prasība apmierināta daļēji un atbildētājai AS /Nosaukums A/ radušies ar lietas vešanu saistītie izdevumi advokāta palīdzības samaksai kopā 3630 EUR apmērā, lūgums par šo izdevumu piedziņu no prasītājiem apmierināms, jo nepārsniedz Civilprocesa likuma 44. panta pirmās daļas 1. punkta c) apakšpunktā un panta ceturtajā daļā noteikto atlīdzības apmēru.

Tā kā prasība apmierināta daļēji un atbildētājai SIA /Nosaukums B/ radušies ar lietas vešanu saistītie izdevumi advokāta palīdzības samaksai kopā 6500 EUR apmērā, lūgums par šo izdevumu piedziņu no prasītājiem apmierināms, jo nepārsniedz Civilprocesa likuma 44. panta pirmās daļas 1. punkta c) apakšpunktā un panta ceturtajā daļā noteikto atlīdzības apmēru.

Tā kā prasība pret /pers. D/ noraidīta pilnībā, tad ar lietas vešanu saistītie izdevumi advokāta palīdzības samaksai kopā 6790.50 EUR apmērā, lūgums par šo izdevumu piedziņu no prasītājiem apmierināms, jo nepārsniedz Civilprocesa likuma 44. panta pirmās daļas 1. punkta c) apakšpunktā un panta ceturtajā daļā noteikto atlīdzības apmēru.

Prasītāja/pers. B//pers. B/ ir nepilngadīga, tad ar lietas vešanu saistītie izdevumi advokāta palīdzības samaksai piedzenami no prasītāja /pers. A/.

Atbilstoši Civilprocesa likuma 204.[1] pantam atbildētājiem un prasītājam nosakāms termiņš labprātīgai sprieduma izpildei 10 dienas no sprieduma spēkā stāšanās dienas.

R e z o l u t ī v ā d a ļ a

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 8. un 97. pantu tiesa

n o s p r i e d a :

/pers. A/ (/pers. A/) un /pers. B/ prasību pret SIA /Nosaukums B/, AS /Nosaukums A/, /pers. C/, /pers. E/ un /pers. D/ par atbildētāju prettiesisku rīcību, kas izraisīja smagas sekas – prasītāja tuvinieka nāvi un atlīdzības par morālo kaitējumu un uzturnaudas piedziņu apmierināt daļēji.

Atzīt, ka SIA /Nosaukums B/, AS /Nosaukums A/, /pers. C/, /pers. E/ un /pers. D/ rīcībā /pers. F/ aprūpē ir bijuši pārkāpumi.

Piedzīt no AS /Nosaukums A/ par labu /pers. A/ morālā kaitējuma kompensāciju 10 000 EUR (desmit tūkstoši *euro*), nosakot termiņu labprātīgai sprieduma izpildei 10 dienas no sprieduma spēkā stāšanās dienas.

Piedzīt no SIA /Nosaukums B/ par labu /pers. A/ morālā kaitējuma kompensāciju 10 000 EUR (desmit tūkstoši *euro*), nosakot termiņu labprātīgai sprieduma izpildei 10 dienas no sprieduma spēkā stāšanās dienas.

Piedzīt no AS /Nosaukums A/ par labu /pers. B/ morālā kaitējuma kompensāciju 10 000 EUR (desmit tūkstoši *euro*), nosakot termiņu labprātīgai sprieduma izpildei 10 dienas no sprieduma spēkā stāšanās dienas.

Maksājumi ieskaitāmi AS "Swedbank" kontā /konta numurs/.

Piedzīt no SIA /Nosaukums B/ par labu /pers. B/ morālā kaitējuma kompensāciju 10 000 EUR (desmit tūkstoši *euro*), nosakot termiņu labprātīgai sprieduma izpildei 10 dienas no sprieduma spēkā stāšanās dienas.

Maksājumi ieskaitāmi AS "Swedbank" kontā /konta numurs/.

Noraidīt kā nepamatotu un nepierādītu /pers. B/ prasību pret SIA /Nosaukums B/, AS /Nosaukums A/, /pers. C/, /pers. E/ un /pers. D/ par morālā kaitējuma kompensācijas 55000 EUR un uzturnaudas 695 905,06 EUR piedziņu.

Noraidīt kā nepamatotu un nepierādītu /pers. A/ prasību pret SIA /Nosaukums B/ par morālā kaitējuma kompensācijas 290 000 EUR piedziņu.

Noraidīt kā nepamatotu un nepierādītu /pers. A/ prasību pret AS /Nosaukums A/ par morālā kaitējuma kompensācijas 290 000 EUR

piedziņu.

Noraidīt kā nepamatotu un nepierādītu /pers. A/ prasību pret /pers. E/ par morālā kaitējuma kompensācijas 300 000 EUR piedziņu.

Piedzīt no SIA /Nosaukums B/ par labu valstij valsts nodevu 932,35 EUR (deviņsimt trīsdesmit divi *euro* un 35 centi), nosakot termiņu labprātīgai sprieduma izpildei–10 dienas no sprieduma spēkā stāšanās dienas. Maksājumi ieskaitāmi: Saņēmējs: Valsts kase Reģ. Nr. 90000050138, Konta Nr. LV55TREL1060190911200, Saņēmēja iestāde: Valsts kase, BIC kods: TRELLV22.

Piedzīt no AS /Nosaukums A/ par labu valstij valsts nodevu 932,35 EUR (deviņsimt trīsdesmit divi *euro* un 35 centi), nosakot termiņu labprātīgai sprieduma izpildei–10 dienas no sprieduma spēkā stāšanās dienas. Maksājumi ieskaitāmi: Saņēmējs: Valsts kase Reģ. Nr. 90000050138, Konta Nr. LV55TREL1060190911200, Saņēmēja iestāde: Valsts kase, BIC kods: TRELLV22.

Piedzīt no SIA /Nosaukums B/ par labu valstij tiesāšanās izdevumus par prasības pieteikuma noraksta un tiesas pavēstu piegādāšanu un izsniegšanu 0.63 EUR (63 centi), nosakot termiņu labprātīgai sprieduma izpildei–10 dienas no sprieduma spēkā stāšanās dienas. Maksājumi ieskaitāmi: Saņēmējs: Tiesu administrācija NMR 90001672316. Ar PVN apliekamās personas reģ. Nr. LV90001672316. Saņēmēja iestāde: Valsts kase BIC kods: TRELLV22 Konta Nr. LV51TREL2190458019000.

Piedzīt no AS /Nosaukums A/ par labu valstij tiesāšanās izdevumus par prasības pieteikuma noraksta un tiesas pavēstu piegādāšanu un izsniegšanu 0.63 EUR (63 centi), nosakot termiņu labprātīgai sprieduma izpildei–10 dienas no sprieduma spēkā stāšanās dienas. Maksājumi ieskaitāmi: Saņēmējs: Tiesu administrācija NMR 90001672316. Ar PVN apliekamās personas reģ. Nr. LV90001672316. Saņēmēja iestāde: Valsts kase BIC kods: TRELLV22 Konta Nr. LV51TREL2190458019000.

Piedzīt no /pers. A/ par labu AS /Nosaukums A/ ar lietas vešanu saistītos izdevumus 3630 EUR (trīs tūkstoši sešsimt trīsdesmit *euro*), nosakot termiņu labprātīgai sprieduma izpildei 10 dienas no sprieduma spēkā stāšanās dienas.

Maksājumi ieskaitāmi AS/Nosaukums A/ kontā AS "SEB banka", konta Nr. /konta numurs/.

Piedzīt no /pers. A/ par labu SIA /Nosaukums B/ar lietas vešanu saistītos izdevumus 6500 EUR (seši tūkstoši piecsimt *euro*), nosakot termiņu labprātīgai sprieduma izpildei 10 dienas no sprieduma spēkā stāšanās dienas.

Maksājumi ieskaitāmi AS /Nosaukums B/ kontā AS "Swedbank", konta Nr. /konta numurs/.

Piedzīt no /pers. A/ par labu /pers. D/ ar lietas vešanu saistītos izdevumus 6790.50 EUR (seši tūkstoši septiņsimt deviņdesmit euro un 50 centi), nosakot termiņu labprātīgai sprieduma izpildei 10 dienas no sprieduma spēkā stāšanās dienas.

Spriedumu var pārsūdzēt Vidzemes apgabaltiesā 20 dienu laikā, iesniedzot apelācijas sūdzību Vidzemes rajona tiesā.

Vidzemes rajona tiesas tiesnese